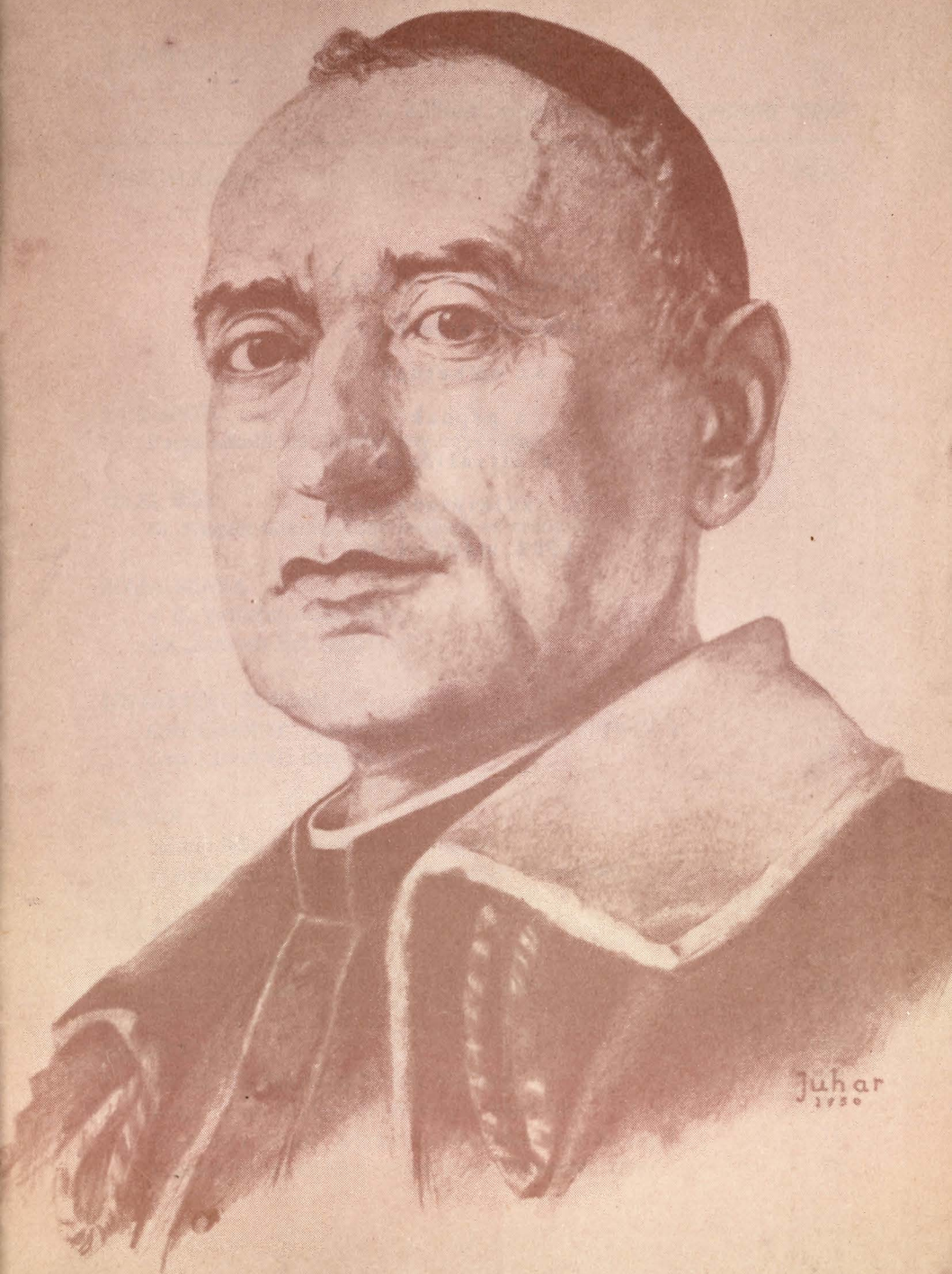

**MAGYAR
PAPI EGYSÉG**

19

MINDSZENTY JÓZSEF

bíboros-prímásnak

az embernek

a papnak

a hitvallónak

70. születésnapjára

1962. március 29.

MAGYAR PAPI EGYSÉG

a külföldi magyar katolikus papság lapja

1962. Húsvétján

19.sz.

TARTALOM

PAPI ARCÉL

Varga László SJ: Mindszenty egyénisége 3

LELKI ÉLET

Dr. Pfeiffer Miklós: Elmékedések az erényről 14

RÓMA SZAVA

A II. Vatikáni Zsinat felé 25

Az „Aeterna Dei sapientia” 36

JÓPÁSZTORI SZELLEM

Cser László SJ: Az amerikai egyházköztség élete (II.) 37

Cser László SJ: Isten keze 46

MUNKA

Német Béla SJ: A munka teológiája 50

Hunya Dániel SJ elmékedési pontjai A munkáról 59

HAZAI HIREK

Hazai helyzet 63

Személyi hírek 66

HALOTTAINK

OSCist: Dr. Schwartz Elemér SOCist. 68

Nuspl János: Dr. Égerth Jakab apát-kanonok 69

Dr. Paulay Károly O. Praem.: Dr. Vidákovich A. Aladár 70

P. Lösch István C. M.: Köhler Ferenc lazarista atya 71

PAPI TALÁLKOZÓ	
Magyar lelkipásztori találkozó Königsteinben	75
EMIGRÁCIÓ	
Cser Palkovich István SJ: Magyar sziget a világtengerben	82
NÉHÁNY VISSZHANG	35, 74, 84
Sík Sándor: A VI. stáció	67
Mindszenty idézetek	13, 62, 81

A lapot szerkeszti: Öry Miklós SJ. - A kiadásért felel: Marosi László.

Levelezés, megrendelés, kéziratok Marosi László címére küldendőek:
Spittal/Drau, Austria Europa.

MAGYAR PAPI EGYSÉG (Einheit Ungarischer Priester) Klerusblatt der ungarischen Priester im Ausland, erscheint viermal im Jahr. - Mit Druckerlaubnis des Erzbischöflichen Ordinariates, Wien. - Eigentümer, Herausgeber und Verleger: Ladislaus Marosi, Spittal/Drau, Kapellengasse 15. - Im Selbstverlag als Manuskript vervielfältigt bei Österreichisches Seelsorge-Institut Pastorale Ungarnhilfe, Wien I. Stephansplatz 3/III. Für den Inhalt verantwortlich Ladislaus Marosi.

MINDSZENTY EGYÉNISÉGE

Csak akkor lehet valakit igazán jellemezni, ha már a pályát megfutotta és készen van a mű, amelyet életéből csinált. A magyar bíborosról mégis érdemes, sőt szükséges írni, mivel annyi téves ítélet burjánzik körülötte, amint például néhány évvel ezelőtt egy angol film is képtelen módon eltorzította alakját. A legtöbb ember nem is képes öt valójában megérteni, hiszen nem ismeri tapasztalásból a hivatás kegyelmét. Pedig Mindszenty életében e titkos erő a döntő tényező és minden más adottsága ennek a vezérlése alatt fejlődik és működik. Zavarban is vagyunk, amikor egyéniségét megrajzolni iparkodunk, mert nem ismerjük lelki életének naplóját, vagyis a vallomást arról, amit az elhívott szív mond egy életen át Jézusnak s amit a Mester válaszol neki. Bizonyára mostani magányában a hercegprímás ezt följegyezi és valamikor az egész nemzet vagyona lesz. A szabadságharc napjaiban valaki azt mondta róla: A nagy főpap a börtönben szentté lett. A hirtelen benyomás gyakran többet mond, mint a hosszú elemzés. Azt is hisszük: e meglátás az egyéniség középpontját érte el. Kényszerű magányában naponta öt-hat olvasót mondott, vagyis csupa imádság és csupa szenvedés lett az élete. Ő új országot akart építeni Isten dicsőségére, ám az Isten ennél is többet kívánt tőle és fölvezette a kálvária magasába. Nem a teremtés ideje ez, mivel most a szenvedés csodája újul meg Jézus barátaiban.

„Az édesanya”

Ismerni kellett Mindszenty édesanyját, hogy valaki jól megértse a fiát. Róla is el lehet ismételni az egyszeri mondást: jól választotta meg a szüleit. A középtermetű, szikár test csupa erő és egészség volt, és bámulatosan bírta a munkát. Nem volt benne semmi a törökös fajtából, inkább az őrségi meg a székely alkatra vallott megjelenése. Arcán és szemében az éles gondolkodás és a roppant akarat ereje világitott. Aki közelébe került, hamarosan érezte: ez az ember uralkodásra termett. A méltóságos magatartásból nem volt benne semmi, de az erő és tekintély tudata sugárzott szeméből. Valami feszült nyugalom tette olyan zárttá egész valóját s ez vajmi ritka jelenség lévén, a környezetét bizonyos halk izgalomban tartotta és lenyűgözte. Jóllehet a falú gyermeke volt, ez a modorán alig látszott, hacsak abban nem, hogy a kiejtését halványan színezte a hegyháti nyelvjá-

rás és lassan, kimérten beszélt, majdnem latolva a mondatokat, amint a föld népe szokta.

Nem tudjuk, mi lett volna Mindszentyből, ha annak idején Mikes püspök kívánsága szerint a bécsi egyetemre kerül és ragyogó tehetségét tudományos munkába fekteti. Hajlama és képessége megvolt hozzá és aligha tévedünk, ha azt gondoljuk, bizonyára a történelmet választotta volna szaktárgyának. A mai kor szellemi fejlődése fölülte érdekelte, sokat olvasott tudományos műveket is, amint a beszédeiben használt sok idézetből kitűnik, észjárása és okfejtése azonban sajátosan magyar. Az élet és a kereszténység igazságát nem az elvont bizonyításban kereste, ő azt a valóságban és hatásaiban szemlélte és az elvont érvelés csak megerősítette abban, amit már régóta értett. Ez a kimondottan meglátó gondolkodás a valóságot a maga egészében, amúgy melegebben ragadja meg. A finom értés képessége ez, amint Pascal elnevezte. Alig fejezte be a főiskolát, a kezdő káplán mindjárt könyvet ír a feleségéről. Tehát már évek óta készült erre, mivel élesen látta, milyen döntő hatalom az egyén és társadalom sorsában az anyai szív. Fiatalember, ha fölcsap trónak, rendesen abból meríti, amit nemrég tanult, Mindszenty azonban arról írt, akit tisztelni és csodálni a mindennapi tapasztalat és a szív törvénye parancsol. A gyermeki hála és az apostoli tudat együtt sugalmazták azt a könyvet, ez pedig megmutatta szerzőjének lelki alkatát. Ugyanez tűnik ki a beszédekből, amelyekben például az anyagelvű világnézet ellen harcol. Az áldozat és tisztaság hőseiben mutatja meg a lélek valóságát és főségét, érvelése pedig rövide fogva így hangzik: a szellem hatalma és szépsége magától világít és nem szorul más igazolásra. Hitének bizonyossága zavartalan, nincsenek ügynevezett problémái s ezért minden erejét a föladatakra fordítja. Körülbelül úgy tanít, mint a szentatyák: az ész meg a szív természeténél fogva keresztény. Ezt mutatja a történelem, meg a mindennapi tapasztalás, mert csak a hitből fakadó élet boldog és erős. Gyermekkora óta világít benne a keresztény család példája, az édesanya rengeteg áldozata, amelyet azért vállal, hogy fia követni tudja az Isten hívását. Tisztán látja: csak az ilyen környezetben nő a jellem sudarasan, tehát ott van az igazság, ahol az ilyen erő uralkodik. E törvényt szentesíti a józan ész és a századok tanúsága. Ilyen értelemben kimondottan hagyományos gondolkodás ez, mivel keményen ragaszkodik ahhoz, ami megtartja a nép erkölcsi egészségét. Tehát az ő vezérlő elve az a csalhatatlan igazság: Gyümölcséről ismeritek meg a fát. Ha valaki persze már azt sem tudja, mi a különbség a somlói tőke, meg a nadragulya között, sohasem fogja megérteni Mindszentyt. Mennyire becsülte ugyanakkor a tudományt is, kitetszik

abból, hogy minden évben szabadegyetemet, vagyis főiskolai előadásokat rendezett az egerszegi közönségnek. Erre kiváló szakembereket hívott meg, akik a tudomány fejlődéséről tájékoztatták a hallgatókat.

Az alkotás embere

Alkótásra termett s azért sajátja volt az okosan számító gondolkodás. Amikor a zalai rész püspöki biztosa lett, sokszor kocsiderékban vagy gyalog ment a sáros, görbe utakon, de addig nem nyugodott, amíg mindent nem látott, hogy pontos lelkipásztori térképe legyen az egész vidékről. Ennek alapján csinálta meg az évekre szóló munkatervét. Ez a higgadt és éles elme óriási akarat szolgálatában állt. Menyly volt ebben a természet ajándéka és mennyi a nevelés meg a gyakorlás hatása, aligha lehet eldönteni. Annyi bizonyos, az akarat ekkora feszültsége ritka adottság, főleg akkor, ha szent érzelmek tüze hevíti. Ebből támadt körülötte az a különös szellemi légkör, amelyről egész Dunántúlon beszéltek. Volt benne valami félelmetes, bármennyire egyszerű volt a modora és finom a jósága, mert mindenki úgy érezte, mintha az egész ember valami eleven acél volna, amely engedni és törni nem hajlandó. Neki a nehézség és akadály csak arra szolgált, hogy legyőzze és erejét kipróbálja rajta. Volt a városban annak idején egy bivalyerős kovács, aki került a templomot és a műhelyében találkoztak a hasonzorú komák szidni az Istent meg a plébánost. Mindszenty végre megsokallta a botrányt és elment a kovácshoz. Az valamiképp megneszelte a bajt és becsukta a kertajtót. A szomszédok hamar az utcán voltak és kérelték az apáturat, ne menjen abba a műhelybe. Mindszenty azonban széket hozatott, átlépett a sövényen és a megszeppent vasgyúrnak ezt mondta: „Rontod a híveimet, te bitang és nem törődöl, mi lesz a rongy lelkeddel meg a fiaddal, akinek ilyen hitvány apja van. Jövő vasárnap ott legy a templomban és meg kell gyónnod, különben elvisz az ördög”. A kovács erre csak azt dörmögte: „Jól van no, de azért nem kell ilyen gorombán bánni az emberrel.” És vasárnap ott volt a misén, meg is gyönt becsülettel. Más esetben ugyanígy bánt tivornyázó urakkal és azok bocsánatot kértek tőle. A városházán és a megyei gyűléseken hasonló eréllyel lépett föl a keresztény elvek és a nép jogainak védelmében a testületnek kijáró tisztelettel. Ha nehéz volt a küzdelem, minden lépést pontosan kiszámított és összes erőit csatasorba állította, akár az egész kormány ellen is. Ezek után nem csoda, ha az apátúról sok jó mondás röpönt ki a zalai fejekből és a Dunáig szálltak szájról - szájra.

Mindszenty kétség nélkül érezte, mekkora fölényt biztosít neki e ropant akaraterő, ám az ilyen ember abban a veszélyben forog, hogy ön-

magának lesz a bálványa, mivel jóformán minden sikertől neki a gyöngé-
kel szemben. Ő azonban e tehetségét is egészen a hivatás szolgálatára
fordította s amikor már lezárult számára az alkotás ideje, szó nélkül fo-
gatta az iszonyatos keresztet, amely semmivé alázta és egy időre sze-
mélyiségét is széttroncsolta.

Az író és a szónok

Mindszenty stílusát is lelki alkata határozza meg. Köny-
nyen ír és beszél, de kevés könnyed szöveget találni nála, ellenben úgy
érzi az olvasó, mintha mondatait vasból kovácsolná. Kitűnően ismeri a
magyar irodalmat, a legújabbat is. De úgy látszik Pázmányt, Vörösmar-
tyt és Gárdonyit forgatta leginkább, mert bennük találta meg azt a ve-
retes beszédmódot, amely igényének leginkább megfelelt. Sajátosan ma-
gyar alkatára vall, hogy gyakran idéz verseket, mivel bizonyára tudja,
hogy a nemzet lelke a költeményben szólal meg igazán és teljes mély-
séggel. Azért is lesz a nyelve igen gyakran valósággal köl-
tői. Például a megbékélésről mondott súlyos beszédjében így szól: „A ha-
lottaknak nem tud senki életet adni túlzó megtorlóssai, de millióknak
tud békét adni szeretettel, megenyhülő igazsággal. Az örök béke honá-
ba költözöttek békét, megértést sürgetnek. Rosszul ismerik őket, akik
más üzenetet vesznek tőlük. Amit a sfrok hirdetnek, az a békességnek
és nem a háborúságnak a gondolata.”

A nagy előadások és körlevelek kidolgozása megfelel a tárgy-
nak: a szerkezet zárt egész, a fölosztás szabatos, a fogalmazás világos,
az érvelés perdöntő és súlyos. Úgy jár el, amint az írás meg a szónok-
lat szabályai követelik. Remek példa erre a hitoktatásról szóló körlevéle
vagy a felelősségről mondott beszéde. Minden időkre irodalmunk kincsei
lesznek. Amikor azonban a nép körében volt, gondolata és képzelete
szabadon szárnyalt, szinte föloldódott a környezetben és úgy beszélt, a-
mint az alkalom sugalmazta. Érdekes például elemezni azt a beszédet,
amelyet Debrecenben mondott Bátháss püspök szentelésén. Mivel
Debrecen szent András városa, először a vértanú apostol főnséges alakját
vetíti a hallgatók elé. Az apostofoK utódja a püspök, ám a küldetése
Veszprémbe rendeli. A primás akkor ragyogó színekkel festi meg az egy-
házmegye szépségét, multját és bemutatja mai állapotát. Minden mondat
tömör, szinte arannyal zománcozott. Említi a sejtelmes, hideg Bakonyt,
ahol egyszer a Szent Vért őrizték s ez mindnyájunkon ragyog, mint örök
fémjelző. „Abban az egyházmegyében leginkább markolható a magyar
mult. A püspöksors vértanú sors és mindig jobb a seb, ha barát üti is,
mint az ellenség csókja. Ha közben-közben megriadsz a felelősségtől és
körülvesz a Getszemáni sötét estéje, ne feledd, hogy mögötted elhagyott

híveid hálaitmája és új híveid százezreinek esengő imádsága. Válladon szent András keresztje, légy Isten megdicsőítője, a lelkek békéltetője, Krisztus nyája élén Krisztusnak zászlóvivője.”

Takarékos a szóval, mint aki tudja, hogy a mai ember nagyon siet és nem szereti a hosszú beszédet. Mindszenty nem is alkalmazza a szónokai bővítést, a gondolat vagy érzelem részletező kibontását, ami-ben Prohászka és Bangha akkora mester volt, de annál hatékonyabb tu-datosan egyszerű okfejtése, világító tömörsége és nyo-matékos előadása. Néha a gúny finom pengéjét is megvillantja, de mindig előkeiő komolysággal. Nála a szó is tett és róla is lehet mondani: nyugodt beszédje úgy hatott, mint a menny-dörgés, mert az élete olyan volt, mint a tündöklő villámlás. Így jel-lemezte egyszer Nazianzi Gergely szent Vazult.

Szeretett és tudott beszélni, de mint szónok is egészen egyéni formát talált magának. Nála a beszéd nem volt önmagáért, valójában nem él-vezte a szó varázsát és a művészi mámort, amely a szónokot és hall-gatóit egyformán büvöli. Mindszenty minden mondata a cél és cselek-vés irányába tört és ajkáról fontoltan, megmérten pattant el a szó, mint a nyílvessző a mesterfűész húrjáról. Akkor tűnt ez föl különösen, ami-kor rögtönöznie kellett.

1948-ban egy májusi vasárnapon legalább 80.000 diák vett részt sza-kadó záporban a prímás miséjén. Ő egy szerzetest kért meg a beszédre, azonban ez jól érezte, hogy az ifjúság csalódottan fog távozni, ha a bíborost nem hallhatja. A szerzetes áldás után az oltárhoz ment és ke-reken megmondta neki: az ifjúság Eminenciád szavát kívánja hallani, enélkül nem szabad elbocsátani. A közismert hangsúllyal csak ennyit válaszolt: Jól van. Majd néhány pillanat múlva befejezte az utolsó e-vangéliumot és így kezdte beszédjét: „Az Írásban olvassuk: Aquae mul-tae non potuerunt extinguere charitatem, a sok víz nem képes kioltani a szeretet tüzét.” Szónoki remekmű volt, amit akkor mondott, az if-júság szószerint bőrig ázott már a mise alatt, de senki nem mozdult a helyéről. Nyilván a párt aznap is dührohamot kapott és újra bosszút es-küldött a prímás ellen.

Elvhűsége és egyszerűsége

Többen azt hitték, Mindszenty nem tűri az ellenzékét és a bírálatot. Ez bizony jókora tévedés, hiszen maga minden magyar kormánnyal szem-ben állt és örökös ellenzék volt. Erről Horthy, Bethlen sokat mondhat-nának. Az is megtörtént, hogy az apátúr a főispán beiktatására sem ment el, amikor olyan személyt nevezett ki a kormány, akit ő nem kí-vánt látni a megye élén. Azon a napon még az ünnepi misét is egyik

káplánra bízta, ő meg kiment a szőllejét megnézni. Egyszer sikerült valakinek rábírni, hogy országos érdekű ügyben Teleki Pál miniszterelnökkel tárgyaljon s ez igen nagy esemény volt a Sándorpalotában. Igenis elfogadta a bírálatot, ha az kellő formában történt.

Nyilván a kommunista párt keze volt abban is, hogy egy csomó katolikus azt süttögte: ha a prímás győz, visszahozza a régi rendszert. Bizony vastag rágalom volt ez, hiszen kezdettől fogva minden erővel támogatta a Kalot és Hivatásszervezet munkáját, vagyis az új társadalmi mozgalmat, amely minden vonalon gyökeres változást követelt. Akkor az a bizonyos ellenzék olyan cáfolatot kapott, ami elnémította őket. Amikor veszprémi püspök lett, csakhamar elkezdte kisbérletbe adni szántó földjeit az iskolák, egyházak és társadalmi szervezetek javára. Maga valóságos apostoli szegénységben élt és mint hercegprímás otthon olyan kopott ruhában járt, hogy annak láttán még egy szerzetes is csóválta a fejét. Alázatosságát legjobban mutatja a következő eset. 1940-ben csontrepesztő tél volt és e sorok írója nála szállt meg Egerszegén. Az apátúr reggel óta maga figyelte és gondozta a vendégszoba fűtését, nehogy a látogató megfázzék, jóllehet maga is beteg volt akkor.

Szociális lelkülete

Hívei félve csodálták, de szerették is nagyon, mivel Mindszentynek szemefénye volt az elhagyott szegény. Mindegyiket számon tartotta és karácsonykor személyesen vitte nekik a bőséges ajándékot szíves köszöntéssel. A háború után országos arányban szervezte meg a nagyvonalú küzdelmet az éhínség ellen. Otthon és külföldön minden követ megmozdított, hogy élelmezni tudja főleg a Budapest romjai közt nyomorgó népet.

Magyarságszeretete

Megrendítő és páratlan, milyen büszkén és fájdalmasan szereti a magyarságot. Amikor a jelen és jövő gondolai tépik, lelke akkor is folyton a múltban tanyázik. Magában hordja az egész magyar léteget egyszerre. Ehhez foghatót alig lehet ma találni. 1947-ben augusztus végén volt Esztergomban a papi lelkigyakorlat. A befejezés után az előadót meghívta ebédre. Hosszú ideig néma csend volt a teremben, senki nem mert szólni, a prímás pedig csak maga elé nézett. Már a második tálat hozták, amikor fölemelte a fejét és megszólalt: „Tudjátok, milyen nap van ma?” Valaki zavarában felelt: péntek, Eminenciás uram. „Nem erre céloztam” mondta ő. Ma János fővétele van és 421 éve annak, hogy Perényi püspök futárt küldött Rómába ilyen üzenettel: Szentséged harmincezer magyart szentté avathat, akik

a mohácsi mezőn meghaltak a keresztény hitért.* Az egész társaságot megrázta ez a kijelentés, mert a prímás nyilván mérlegelte, milyen összefüggés van a mohácsi vész meg a mostani pusztulás között.

Izig-v.érig európai

Bámulatosan ismeri a magyar történelmet, tanulmányozza az egyes községek és vidékek multját, hogy jobban értse a jelent. Neki a nemzet ügye egészen belső, személyes ügy s azért minden áldozatra kész, amit az édes haza kíván tőle. Ugyanakkor egyáltalán nem elfogult és rajongó, mivel nagyon is világosan látja a nemzet hibáit s azokat kímélet nélkül ostromozza. Keveset járt külföldön és a nyugatot jóformán csak hallomásból meg olvasmányból ismeri, de műveltsége révén izig - v.érig európai és mindig azon a szellemi vonalon mozog, amely Budapestet Rómához kapcsolja. Igen erős a latinban, annyira, hogy a római körökben is őszinte csodálatot váltott ki. Egerszegi asztalánál, ha nem jött vendég, hetenkint többször volt német társalgás, hogy papjaival együtt gyakorolja a szomszéd nyelvet, amely a Lajtától Hamburgig uralkodik. Neki tehát Európa a nagyobb haza, de szívében tüzes fénnnyel Szent Pannónia képe sugárzott, ami aztán érseki címerének jelmondata lett. Hazájának árvasága, nemzetének ismételt letörése véresen kínozza szívét, de sohasem hajolt meg a végzet előtt, sőt minden erővel harcba szállt ellene. Különösen ismerte és gyakran idézte a nemzet nagyjait, akik nem engedték, hogy a balsors legyűrje őket, sőt gyakran szinte remény nélkül harcoltak és dolgoztak a jobb jövőért. Ez óriások között főként Pázmány és Prohászka példája világított lelkében, de sokszor hivatkozott másokra is.

Helytállása

Amikor már igen súlyos lett a feszültség személye körül és Moszkva a döntő csapásra készült ellene, többek között még édesanyja is kérlelte, tegyen valamit, hogy a fenyegető végzetet elkerülje és tovább maradhasson a helyén, nem volt hajlandó álláspontját föladni, bár világosan tudta, mi vár reá. Mielőtt elfogták, frásban nyilatkozott, hogy semmi vallomást nem tesz és nem akar aláírni, de ha ez mégis megtörténik, az csak az emberi test gyöngeségének következménye lesz és eleve semmisnek nyilvánítja. Sokan kérdezték akkor, miért nem tett annyi engedményt, hogy a bajt megelőzze és ne borítsa újból gyászba az országot. A válasz egyszerű: Mindszenty bíboros meg volt győződve, hogy a magyar egyháznak helyt kell állania abban a küzdelemben, amely a kereszténység és az új pogányság között folyik. Akkoriban mondta: „Fölriasztani az emberisé-

get és figyelmeztetni a fenyegető veszélyre, ez a mi történelmi helyzetünk értelme. És ez mindenképpen fontosabb annál, mint hogy átmenetileg megalázó egyezkedések árán enyhítsünk szenvedésünkön és javítsunk valami keveset a sorsunkon." Erről ma csak annyit mondhatunk: a roppant helyzet és a primás egyénisége nyilván megfelelt egymásnak és az ellenség kudarca teljes volt, de abban a pártban már a legelemibb fogékonyság is hiányzik, hogy az ilyen szegényt érezzék. Talán az bánatán csak őket, ha valami előnyös aljasságra kínálkozó alkalmat elszalasztának. A néhai kispap Stalin egy napon elvégezte magával, hogy gazember lesz és nekivaló csatlósnak talált Rákosiban. Azóta a cinkos cseléd száműzött, a vörös cárt pedig egykori rabszolgái állították pellengérré, akik életében reszketve táncoltak előtte. Mindszenty pedig fővárosa szívében hallgat, imádkozik és vasárnaponként angol nyelven hirdeti néhány idegennek az örök igazságokat. Dante kellene most, hogy ezt a pokoli és isteni színdrájátékot megírja. Ugy látszik, a mai művészet csenevész ahhoz, hogy ekkora mélységet meglátni és megjeleníteni tudjon.

A keresztúton

Mindszenty iszonyatos megkínzása, az a látvány, amint fájdalommal és két hóhérlegény között a tárgyaláson, pár napra megrázta a világot, fölhördült a népek jobbik énje, de egyelőre más látható eredmény nem volt. Milliárdok feszülhet meg a vörös szörny: a kormányok, a sajtó és a tömeg léhasága nem ismer határt és a behatolt lelkiismeret épügy nem riadozik, mint a kövér birka, amikor vágóhídra viszik. A politika vezetői gyatrák ahhoz, hogy a népek erkölcsi akaratát és az önnfenntartás ösztönét mozgósítsák a mindenre elszánt merénylők bandájával szemben. E közöny ellen lázadt föl Mindszenty és mint egykor Zrínyi Miklós az árva Szigetben, legalább szépen akart meghalni. Milyen főséges az a rongygyá tépott Magyarország, hogy akkor is ilyen csodát tud művelni, amikor nincs elég könnye mai pusztulását siratni! Tehát nem hallgat az Isten, mint a vaksi pogány meg a silány keresztények fecsegik, mert hős hőveinek áldozatában tündöklék hatalma és villámlik ítélete a szörnyű éjszakában.

A Mindenható terveit nem tudjuk földi mértékkel számítani vagy követni, de Mindszenty sorsában kétség nélkül föltűnő, hogy a börtönben nem pusztult el, holott legalább háromszor volt a sár szélén, Aztán a fölkelés kiszabadítja, Nagy Imre menekíti a követségre, ahol ma is él. Az is megdöbbentő, hogy ellenségeit és hóhérait valami titkos végtet, félelmes megtorlás hatalma üldö-

zi. Rajkot akasztják, másikat lövik, több öngyilkos lesz, amint ezt már számos cikkben olvastuk. Isten irgalmazzon Olti Vilmosnak, aki Szegeden az egyetemi kongregáció tagja volt és mégis vállalta az elnök szerepét abban a perben, amely a század örök szegyéne marad. Micsoda észbontó látvány volt, amikor a simaképi áruló, a hittagadó, a szemét közt is utolsó, vallatni és itélni merete a bitorost! És ő neki is udvariasan válaszolt. Igen, mert most olyan idő van, amikor minden napfényre kerül, amikor a szentség és gazság tiszta végletekben lép föl és könyörtelenül ütközik. És teljesül a törvény, amely az Irás utolsó lapján áll: a szennyes még szennyesebb lesz és az igaz még igazabb. Most a sátán bfráskodik és ismét Jézus a vádlott. Igen, a történelem gazdaság és tudomány, politika és háború, de a veleje és értelme a Golgotán jelent meg a világ előtt. Mindszenty ezt tisztán látta és fonségesen kimondta abban a levélben, amelyet papjaihoz intézett előre látva, milyen sors vár reá az ádáz küzdelemben. Hívja őket az „apostolok magaslatára, akik örülni is tudtak annak, hogy Jézus nevéért gyalázatot, megvesszőzést szenvedhettek. Ez már a hegyi beszéd világa: Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.”

A kegyelem erejével

Bármennyire rendkívüli Mindszentyben az akaraterő, pontosan tudja, hogy erre a magaslatra senki nem képes fölemelkedni az élő Isten segítségével nélkül. Azért is bízott annyira a hívek imájában és édesanyja rövidre fogott olvasójában. Meg volt győződve, hogy a kegyelem világhatalom, amely a gyöngé embert győzelemre viszi a rossz kísértése ellen, csak tudjon bízni és akarjon hűséges maradni minden áron. Tudott dolog, hogy az ilyen hitvallókat a kommunista börtönökben Isten nagy kegyelmekkel halmozta el és nagyot fog ámulni a hívő és hitetlen világ egyaránt, amikor majd a tényekről tudomást szerez. Ma a vértanúság nehezebb, mint régen volt. Sebestyént halálra nyilazták, a másikat nyakazták, Lőrinc szerep finoman gúnyolta még a hóhérok is, ma sokkal kínosabb a hitvalló helyzete, mert az emberkínzás is tudományos lett ebben a haladó században. A bitoros énjét zúzták össze orosz szakember irányítása alatt. E módszer által sikerül az embert teljesen kiforgatni önmagából, szembeállítani egész multjával és ez minden kivégzésnél borzalmasabb. Nem egy pap ezért ment neki a vasfüggönynek, vagyis a majdnem biztos halálnak, hogy a kezelést elkerülje, ami ellen az emberi önérték annyira lázad, hogy inkább tiszser vállalná a meghalást, mint az ilyen meggyalázást. És Mindszentynek nem volt módjában ezt elkerülni a hivatal miatt, a-

melyet viselt. Bizonyára ez a legnehezebb vértanúság. Azzal a szovjetember nem éri be, hogy a bíborost egyszerűen lelövi, ellenben rákényszeríti a maga létformáját és a szentből is valami alvajárót csinálni, aki ebben a ronc állapotban szinte meg van győződve, hogy valóban vétett a törvény ellen. E műveletben a szovjet ember a maga lényegét vetíti áldozatába, vagyis hasadást idéz elő a tudatban, amikor a természetet arra kényszeríti, hogy saját lényege ellen forduljon. Az orosz aztán meg van győződve: ha a vádlott úgy vall, amint a párt kívánja, a közvélemény igazat fog adni a bíróságnak, amely szakmányban gyártja a törvénszéki gyilkosság példáit. Éppen ezért vakon hitték: ha Mindszenty szépen vall maga ellen, azt mindenki készpénznek fogja venni. Állítólag nem is emlékszik, mi történt vele abban az időben, az országban pedig minden józan ember tudta, hogy azon a februári tárgyaláson nem az igazi Mindszenty József tette azt a képtelen vallomást, hanem a moszkvai szörnyeteg leplezte le önmagát.

A Golgotán

Ama napokban iszonyatba dermedt a nemzet és sok megkínzott lélek kérdezte: hogyan engedheti meg Isten, hogy Egyházát hűséges főpapjában így megalázzák? Mindszenty minden törekvése és szenvedélye az volt, hogy Krisztus uralkodjék mindenben. Amit zalai munkatérén alkotott, azt csinálta volna meg az egész országban, ha békes viszonyok közt élhet. Döntő szava lett volna a törvényhozásban és a közvéleményben, de Isten ennél sokkal többet kívánt tőle: magához emelte a keresztre, mert tudta, hogy e halálos szeretet is telik attól a szívtől, amely annyit dolgozott érte. A bíboros édesanyja ezt pontosan meglátta és így fejezte ki egyik levelében: „Csak tűrni és szenvedni, ez az ő célja.” Az ifjú és a férfi Mindszenty egész valóján a gyönyörű látomás uralkodott: Mária virágos kertje legyen ismét a magyarok hazája. Volt is hozzá tehetsége, hogy az isteni remekművet létrehozza, hiszen tervezni, akarni és dolgozni tudott, mint kevés ember a földön, Jézus azonban többre szánta. Bizonyára meglátta ő ezt már a veszprémi börtönben és a köhidaí fegyházban. Grösz érsek parasztkocsin utazva vitte neki Kalocsáról a prímási kinevezést és a püspök elszápadt, amikor a pápai bullát fölolvasta előtte. Nem is vette át a végzetes okmányt, ellenben kérte a vendéget, maradjon nála, amíg ő megfontolja, mit tegyen. Csak sejteni tudjuk, mi volt akkor az imája és milyen választ kapott a Mestertől, de bizonyosan benne volt e mondat: oda visznek majd, ahova nem akarod. Amikor elfogadta a kinevezést, eldőlt a sorsa is, tehát habozás nélkül ment három éven át egyenesen a Golgotára. Ez a sors pedig a nagypéntek folytatása

Budapestten, mivel a szolgának nem lehet különb sorsa, mint urának. Hegel és Spengler hiába kereste a történelemben uralkodó törvényrendet, csak mondvacsinált elméletet gyártottak, holott van több ilyen törvény, ám azt csak a hívő ismeri és a tények ezt igazolják. Az egyik így szól: e földön minden a választottak javára szolgál, mert arra rendelte őket, hogy Fiának képmásai legyenek. A világ szemében az ő sorsuk bukásnak látszik, a valóságban azonban az isteni erő és a szellem győzelmes bizonyossága, amely ítélet a világ fölött. Ez határozza meg egészen Mindszenty egyéniségét.

A magyar sors jelképe

A jövőt a titok sűrű homálya borítja, de a földi éjszakába néha mégis föllobban egy-egy fénylő jel, amely a holnapba mutat. Amint X. Pius mondta, e századnak adott egyik jel kétségtelenül Martin Teréz volt Lisieuxben. Így talán szabad azt is sejtetni, hogy esetleg a mai magyar sors jelképe lesz Mindszenty és az ő hallgatása olyan, mint a vetés szunynyadása a téli hó alatt. Miért nem pusztult el a hóhérok kezén és a börtönben? Miért szabadult ki olyan váratlanul és menekült meg néhány nap múlva az újabb vérengzés elől? Csupa olyan kérdés, amire csak a jövőben találunk választ. Élete műve és egyénisége egyszer majd nyitott könyv lesz az egész ország előtt, de már most is bátran mondhatjuk: Mindszenty új fejezetet írt a magyar történelem véres lapjaira s míg a nemzet él, mindenkorra egyik szellemi vezére lesz az, aki 1947-ben Pázmányról beszélve így mutatta meg önmagát: „Legyen bár még oly sötét ború az ő sírja körül, konfiskálhatnak ősi és emberi jogokat, javakat, szent örökségeket, Pázmány a miénk és a miénk Pázmány tanítása. A pozsonyi dómból, Pázmány sírja felől magyar rabszolgaaravánok felett, a Szudéták felé, de minden magyarok felé is száll az ő örökértékű tanítása: „Az erőszakkal élni veszélyes, annak sikere ingatag!” Az igazságra vezérlő Kalauz megtanít minket arra, hogy a gyűlölőtnék, embertelenségnek is van lélekharangja, de az igazság és a meleg szív túlél papírt, öklöt, fegyvert és földi szerencsét.

Varga László SJ

„Állok Istenért, Egyházért, Hazáért, mert ezt a kötelességet rója rám a nagyvilágon legárvább népem történelmi szolgálata. Nemzetem szenvedése mellett a magam sorsa nem fontos.”

Mindszenty

Dr. Pfeiffer Miklós:

ELMÉLKEDÉSEK AZ ERÉNYRŐL

I. ELMÉLKEDÉS

Az erény szíves készség, állandó hajlandóság a jót akarni és cselekedni. Ezt a habitust, ezt a jó szokást (per actus repetitos) állandó gyakorlással szerezzük meg. Ugyanúgy, mint egy munkakörben, ahol megvan ugyan az elméleti képzettség, azonban gyakorlat nélkül az illető gyöngé. Ez a törvényszerűség egészen általános: a mesterember szakmájában éppúgy érvényes, mint a tudományos munkában, vagy a lelki életben.

Értelmi erények

Vannak erények, helyesebben lelki értékek, amelyek nem erények a szónak teljes értelmében, hanem inkább az erény elméleti, értelmi előfeltételéhez tartoznak. Ezek az u.n. virtutes intellectuales, értelmi erények. Közülük egyesek speculativ, elvont, elméleti jótulajdonságok: a) így az „intellectus primorum principiorum” az alapvető dolgok gyors meglátása. Ez az adomány az egyiknél megvan, a másikkal lassan történik az ilyen megismerés.

b) A „sapientia”, a bölcsesség szintén értelmi erény, segítségével az egészet látjuk és belőle a lényegeset ki tudjuk hámozni. Például, ha levélben, könyvben aláhúzzuk a fontosat, a különösen megjegyezni valót. A németek átlagosan alaposak a részletekben, de könnyen megesik velük, hogy a fától nem látják az erdőt. A franciák könnyebben meglátják a lényegét, de hamar elvesztik az összefüggések kapcsolatát és fölületesek az elvek alkalmazásában. Mi van több bennem? A latin géniusz lényeglátása, vagy a német alaposság? Bölcsességünk lehet egy részletkérdésben, pl. a szakmánkban át tudjuk tekinteni összes szakmabeli feladatunkat és meg tudjuk ítélni, mi most a tenni-valók tömkelegében a legaktuálisabb, a legszükségesebb. A bölcsesség a szónak teljes értelmében az, amikor egész életünkben látjuk, mi a legfontosabb, a leglényegesebb. Ez pedig: Istennel, Isten Fiával, Krisztussal való kapcsolatunk.

A bölcsesség ellentéte a stultitia, a butaság. Ez határtalan nagy tud lenni. Abban nyilvánul meg, hogy nem gondolkodunk. (A gondol-

kodásról részletesen a prudencia-nál lesz szó.) Ez a gondolkodás hiánya. Nem hülyékről van szó, hanem normális emberekről, akiknek kellene és akik tudnának is gondolkodni és mégsem teszik. Ez mulasztási bűn. Megkérdeztem a párizsi rendőrt és a baseli professzort: mi okoz több kárt a világon, a gonoszság-e vagy a butaság? Válszuk az volt: a butaság.

Az emberiség nevelésében rendkívül fontos, hogy az egyéni, önálló, józan, precíz gondolkodásra ráneveljük az embereket. A gyerekeket is úgy neveljük, hogy lehetőleg maguk jöjjenek rá arra, amire lehet. Még a játék és a sport is jobban megy, ha gondolkodunk. Mégpedig először gondolkodjunk, azután cselekedjünk. A munkahajszja miatt talán nem érünk rá elmélkedni? Pedig az elmélkedés százszoros kamatot hoz: több tartalom lesz bennünk, rugalmasak leszünk eljárásunkban. Sokat kell olvasnunk, különben elmaradunk lelki műveltségünkben. Elkedvetlenít néha minket a száraz breviárium? Legalább egyszer a héten elmélkedjünk át belőle alaposan egy részletet, ez majd kiárasztja gazdag tartalmát a többire is. A hívek megérik azt, ha átélés nélkül csak ledaráljuk a misét. Mihelyt átélmelegedtük a szöveget, lelket viszünk bele. A totalitárius rendszerek csorda-embereket akarnak. A kereszténység főlénye az lesz ezekkel szemben, hogy meggyőződéses, gondolkodni tudó embereket tud nevelni. Ha valaki a hagyományos vallásosságú néprétegből, - amelynél minden a régi pátriárchális formában megy, - kikerül a diaszpórába, ahol a katolikusok kisebbségben vannak és a katolikus atmoszférának nincs meg a hatása, sokszor teljesen lecsúszik a vallási életében. Miért? Mert vallási élete a tradicionális keretben nem volt egyéni, hanem csak szokás, a többiek hatásának eredménye. Egyes országokban ez ma a pasztoráció egyik legnagyobb problémája.

c) Scientia, a tudomány. A tudomány általában, az ismeretek. A jó pap holtig tanul, mondja a közmondás. Fischer Colbrie kassai püspök negyven éven át mindennap félórát olvasott Szent Tamás Summájából. Szent Dávid szabályaiban egy helyütt az áll, hogy a rendtagok utazásra is vigyenek magukkal könyveket, hogy tanulhassanak. Kajetán bíboros, aki a domonkosok rendfőnöke is volt, azt mondta: ha egy dominikánus legalább négy órát nem tanul naponta, ill. nem szentel ennyi időt tudományos kérdéseknek, halálos bűn állapotában van. Ezt természetesen nem kell betű szerint venni, de valami belőle mindnyájunkra vonatkozik. Hogyha nem tanulunk, ellaposodunk. A tanulás legfontosabb része az elmélkedés. Rendes elmélkedés nélkül nem fogunk tudni igazán jól prédikálni. A prédikációnak van egy törvényszerűsége: *contemplata aliis tradere*, belsőleg át kell élni a magam számára és csak akkor tudom másoknak adni.

II. ELMÉLKEDÉS

Ideghigiéniá

Egyszer Wagner von Jauregg-et, a híres osztrák elmeorvost, akiről most egy bélyeget is adtak ki, megkérdezték, hány bolond van Ausztriában? Azt válaszolta: Pontosan tudjuk, hányan vannak az elmeegógy-intézetben, de hogy hányan futnak szabadon, azt csak a jó Isten tudja. A mai korban teljesen normális ember alig van. Nyugodtan gondolhat most mindenki magára. Mi ennek az oka?

a) A két háborúval járó idegölő rémület. Az édesanya, aki keble alatt hordozza gyermekét a légibombázások alatt, halálfélel-mét gyermekével együtt éli át. A háborús idegölő rémségek az egyik oka annak, hogy ma olyan kevés szellemileg igazán kiegyensúlyozott ember van.

b) Van más ok is. Ilyen pl. a német szakszóval jelölt „Süchtigkeit”: mikor valaki rabszolgája olyan élvezeti cikkeknek, amelyek kis mértékben használva tűrhetőek, nagy mértékben használva azonban katasztrófálisak. Ilyen az alkohol. Nem annyira azokra gondolunk itt, akik néha teljesen lerészegednek, hanem azokra, akik gyakran, szinte minden nap valamivel többet isznak annál, mint ami az ő természetüknek megfelel.

A magam részéről a kérdést úgy oldottam meg fiatal egyetemista korom óta, hogy csatlakoztam ahhoz a társasághoz, amelynek tagjai sem bort, sem sört, sem likőrt nem isznak. Sokkal egyszerűbb ugyan is az első poharat nem meginni, mint a hatodik-hetediknél megállni. Az italnál a mértéket embere válogatja. Egy kassai kanonok egyik litert a másik után ihatta, nem lehetett rajta észrevenni. Egyik káplánnak a fél pohár bor is sok volt. A mérték az egyéntől is függ. Mégis a legegyszerűbb gyümölcslevet inni. A túlzott ivás egyik oka a szellemi harmónia megbomlásának.

Rabszolgává tesz a cigaretta is. Nem lehet egészséges az idegekre s egész biztos, nem egészséges a jellemre sem. Példát kellene adni a veszélyeztetett fiataloknak. A böjti fegyelmet most nagyon enyhítették, nem volna jó ezen a téren szorítani egy kicsit önmagunknak?

c) Egy harmadik oka a szellemi egyensúly felbillenésének: a túlterheltség, a futószalagmunka: 8-9 órán át mindig ugyanazt a munkát végezni, senkisé meg bírja hosszasan. Nincs-e a modern rángatózó, rezgő táncok elterjedésében az erotika mellett a monoton munkaviszonyoknak is döntő szerepük? Ime egy pár ok, miért nem normálisak a mai emberek.

d) A végső okát IX. Pius Syllabusában (1864, dec.-8-án) elítélt mondatokkal szeretném előadni: Die Sittengesetze bedürfen keiner göttlichen Sanktion und es ist gar nicht notwendig, dass die menschlichen Gesetze mit dem natürlichen übereinstimmen, oder ihre verpflichtende Kraft von Gott erhalten. - Es sind keine anderen Kräfte, als die im Stoffe gegebenen anzuerkennen und alle moralische Zucht und Ehrbarkeit ist die Aufhäufung und Vermehrung von Reichtümern auf jedwede Art und in dem Genuss von Vergnügen zu setzen. - Das Recht besteht in der materiellen Tatsache. Alle Pflichten der Menschen sind leere Worte und alle menschlichen Taten haben Rechtskraft. Die Autorität ist nichts anderes, als die Gesamtheit der Zahl und der materiellen Kräfte. Eine, vom Glücke begleitete ungerechte Tat tut der Heiligkeit des Rechtes keinen Eintrag. Ezek a tételek ma uralkodnak. Akkor egyes egyoldalúan gondolkodó tudósok kigondolták, ma sokszor ez az irányítója az életnek. Azért van annyi zavar az elmékben, mert hiányzik a világnézeti alap. Nincs fix pont, nincs kapcsolat a Causa Prima-val, Istennel.

Emigrítisz

A lelkibetegségeknek van ma még egy fajtája, amelyet egy szóval lehet megjelölni: emigrítisz. A menekültnek rengeteg a szellemi gátlása és krlódása. A menekültügyi év bélyegein egy fa látható, amely ki van tépve talajából és gyökereinek csak egy kis része van meg. Gyökértelen. A világháborúk és a kommunista uralom után külföldre kerülő ember lelkileg legtöbbször meg van törve. Itt nyugaton egészen idegen környezetbe kerül. Szeretettel fogadják ugyan, de itt még a szeretet is más, mint a vasfüggöny mögötti hazában. Jót akar nekik, de olyan módon, amit az a keletről jött nem ért meg. Fordítva is lehetséges. Itt rendkívüli nehézségek adódnak. Engedjétek meg, hogy a svájci tapasztalatokról beszéljek.

A svájci ember lelkialkata 180 fokban más, mint a magyar, különösen a német svájci, az alemann: lassú, óvatos, meggondolt. Jó példa erre egy diákkori hegymászásom. Egy társasággal magas hegyre mentünk. Ugy mentem, ahogy síkos vagy szelid dombos vidéken szokott menni az ember. Rövidesen rájöttem, hogy ez így nem megy. Próbáltam négykézláb, szintén nem ment. Akkor egy svájci tanító megszólított: - Akarja, hogy megtanítsam, hogyan kell hegyet mászni? - Igen. - Álljon föl! - Nem merek, mert akkor szédülök! - Ne nézzen hátra! Nézzen előre, nézzen a lábára. És most lépjen! Ne olyan nagy lépést, egész kis lépést! - Rögtön utána akarom húzni a másik lábamat. Nem szabad, mondja a tanító. Először ki kell próbálnia, hogy szilárd

talajra lépett-e s csak azután emelje a másik lábát! Így, lassan de biztosan értem fel a 2000 méteres csúcsra. Ott elkezdtem gondolkodni. Ez a nép már generációk óta, amióta itt lakik, így járja a hegyeket. Megértettem lassúságukat, megfontoltságukat, hogy a közvetlenül néznek elsősorban. Most próbálom ezt elmondani magyarjaimnak is, hogy a svájciakat jobban megértsek.

A magyar, főleg a fiatalja, keresetét nem ritkán mindjárt eliszta, elveri, vagy televíziót vesz rajta, esetleg részletfizetésre. A svájciaknál ez botrányt okozott. A berni Jurában egy magyar család bútorozott lakást kapott egy kis falucskában. Az éléskamra tele volt élelemmel. A magyar kereseti lehetősége ugyanolyan volt, mint a svájcié. A magyar első keresetéből televíziót vett. Az egész faluban senkinek nem volt még televíziója, csak ennek a kistafirozott magyarnak. Óriási botrányozás! Valójában erősen megsértette a svájci mentalitást, amely egyrészt végtelen takarékos, másrészt a jó cél érdekében roppant nagylelkű. Magyarország földje összehasonlíthatatlanul gazdagabb, mint Svájcé, ahol nincs bányá és kevés a termőföld. Ahol nehezebb a megélhetés, jobban kell takarékoskodni. Ezért takarékosak a svájciak. A svájci franknak van értéke, otthon a pénzt gyorsan ki kellett adni.

A keleti menekült mindig fél, emlékekben meghúzódik a hazájában, a lakásajtóban hallható csöngetések keltette rémület. Az állandó félelem gyanakvóvá teszi, főleg hatósági személyekkel szemben. A rendőr láttán kezdetben szinte idegsokkot kaptak. A lausannei kaszárnyában, ahol átmenetileg sok magyar helyeztek el, egy asszony hetekig beteg volt: egy svájci katona puszta megpillantása rémítette meg ennyire.

A totális rendszerben az emberek rákényszerülnek a hazugságra. Ha valaki egyszer svájci hatósági személynek hazudott, bent van a fekete könyvben. - Otthon szigorral kezelték az embereket. A svájci rendőrök udvariasak. Ettől túlságosan felbátorodtak egyes magyarok. - A svájci legalább annyit iszik, mint a magyar. De ha a svájci iszik, hazamegy és lefekszik. Ha a magyar iszik, ordít, üvegeket tör és könnyen ököltre megy. A svájci erre azt mondja: Hogyan lehet üveget törni, hisz az pénzbe kerül? Ilyenekben vannak az ellentétek.

Egy következő probléma az általánosítás. Ebben a nyugatiak sajnos sokat hibáznak. Általánosítják a jót is, a rosszat is. - A menekült pedig, ha optimista azt mondja: mindenütt jó, de ahol vagyok, ott rossz. Ha pedig pesszimista: mindenütt rossz, de ahol vagyok, ott a legrosszabb. Mindíg változtatni akar, vándorol egyik helyről a másikra. Nyugtalan. - Nyugaton kétségtelenül sok a pornográfia, szenny és piszok, ami keleten nem volt. A fiatalok látják és bedőlnek. A fiatalokban roppant

nagy a tudat alatt a szeretet-igény, mindenütt várják, hogy találkozzanak vele. Az igény láttán eszembe jut Mécs László versének sora: E fiúkért valami felelős. . . és sajnos erre a munkára nincs elég emberünk.

Mindenki nem is képes hozzájuk férközni. Aki a régi iskolának a híve, az első kapcsolatnál mindjárt megkérdezi: Fiam, mikor gyóntál utoljára? Pedig talán az nem is tudja, mi a gyónás. Így nem lehet! Amíg ezt az idősebb papok belátják, sokszor hosszú idő telik el, s ez alatt sok lélek máris lemorzsolódott. Itt alkalmazni kellene a skolasztikus mondást: quod est in ordine intentionis primum, est in ordine executionis ultimum. Talán évekig tartó előkészítő munkára van szükség, míg a fiatalok a szellemi és lelki dolgokkal egyáltalán foglalkozni kezdenek. Olyannal kell kezdeni, ami neki megfelelő. A futballnál jobbat nem ismerek. A lelkipásztor, akinek nincs érzéke a futballhoz, aligha fogja a mai ifjúságot megközelíthetni. Persze szenvedélyünké azért ne váljon. - Van aki sieléssel próbálja megnyerni a mai fiatalokat.

Egy következő fejezet volna, hogy mindenkinek a saját nyelvén kell beszélni, nemcsak a filológiai értelemben, hanem lélektanilag is. A fiatal „halbstarkokkal” másként kell beszélni, mint a régi menekült miniszteri tanácsossal. Sok megértésre van szükség. Nem szeretem a címeket, mégis úgy vélem, adjuk meg ezeknek az öregeknek azt az egyetlent, ami nekik megmaradt, címeiket.

A kisebbségi érzés is sok zavart okoz. A magyar nem tudja az új ország nyelvét, vagy csak annyira tudja, hogy bevásárolni elég. Ha nem tudom környezetem nyelvét, ez ez nagy kisebbségi érzésbe nyom. Ezt aztán nem ritkán pókhendiséggel kompenzálják. Tehetetlenségüket tudat alatt ezzel akarják ellensúlyozni.

Én a trianoni Magyarországon kívül kisebbségi sorsban éltem odahaza is. Nálam a nemzeti gondolat ezért nem területi, hanem népi. Ezért magamévá tudom tenni a néhai berni magyar pap mondását: az én Magyarországom itt van Bernben, magyarjaim között. A „régii jó idők” hangoztatását és a sóvárgást: „mikor megyünk már haza?” ki kell törölni szótárunkból. A mi Magyarországunk itt van a magyarjaink között. Hogy mikor megyünk haza? A tatárjárás két évig tartott, a török megszállás 150 évig.

Az elmélkedésben láttuk, mi a legfontosabb feladata a magyar papnak: a magyar menekültek lelki gondozása. Ezekkel törődünk. Ezzel teszünk a befogadó országnak is a legjobb szolgálatot, mert így lelkileg megerősítjük az itt élő magyarokat.

Sajnos a legnagyobb baj felsorolása még hátra van: a pappászente-

lés ténye még nem változtat az emigrítiszen. Ilyenek vagyunk nem egyszer mi magunk is, ha talán az egyházi nevelés, a magasabb kultúra ezt némileg enyhíti is. Ez erősen megnehezíti a munkánkat. Nem találjuk helyünket, kritizáljuk egymást, a befogadó országot stb. Amit a hívekről elmondtam, abból sajnos sok reánk is vonatkozik. Ha hívatásunkról, feladatainkról elmélkedünk, ne a múltat, hanem a jelent és a jövőt nézzük.

III. ELMÉLKEDÉS

Engedelmeskedni a tényeknek

XXIII. János pápa azt mondta koronázásakor: „imádkozzatok, hogy mindig szelíd és alázatos legyek.” Ez gyönyörű program. Nekünk is szelídek és alázatosnak kell lennünk. Szelídek: végtelen türelemmel a különböző emberek sokféle tulajdonságával szemben. - Egy nunciaturán egyszer érdekes élményem volt: a szolgálatot teljesítő fiatal tanácsos rendkívül szigorú felfogású ember volt. Így is ítélte meg mindenkit. Az öreg nuncius azonban azt mondta, úgy kell venni mindenkit, amilyen. Ezt természetesen nem úgy értette, hogy hagyni kell, maradjanak olyanoknak, amilyenek, hanem: az adottságaikból kell kiindulni, azokat kell tekintetbe venni. - Egyszer francia papok rekolekcióján az előadó teológiai tanár az engedelmeségről beszélve így csoportosította a teendőket: engedelmeskednünk kell Istennek, előjáróinknak és a tényeknek, a valóságnak. Mi most foglalkozunk az utolsó csoporttal: engedelmeskedni kell a tényeknek. Az embereket úgy kell venni, amilyenek és abból kiindulva, szívvvel és lélekkel így hozzájuk kapcsolódva iparkodni kell felemelni őket. Vagy legalább az Isten munkáját ne akadályozzuk meg ügyetlenségünkkel. A pap minden jóakarata ellenére ügyetlenséggel sokat tud ártani. Az első legyen tehát a lelkipásztorkodásnál: gondoljam bele magamat híveim életkörülményeibe, gondolatvilágába, lelkületébe, előéletébe, vallási és erkölcsi színvonalába. Így megismertük azt az „emberanyagot”, amellyel foglalkoznunk kell. A munkát csak nagy szeretettel lehet elkezdni. A szeretet azonban nem jelent gyöngeséget. Néha talán éppen keménység formájában mutatkozik. De mindig nagy belső jóindulatból forraszik. Megértés, jóindulat mindig helyén van. Ügyeljünk, hogy ne szidjuk híveinket, pl. a templomi szentbeszédeinkben azért, mert nem jönnek templomba. Hiszen csak azokat illetné a szidás, akik nincsenek ott. A logikus tehát az, ha megköszönjük azoknak, akik eljöttek. A dorgálást nagyon ritkán adagoljuk, viszont mindig vegyük észre, ha jót tapasztalunk. Ezt hízelgés vagy túlzás nélkül mondjuk is meg híve-

inknek. Jó tulajdonság minden emberben van, ismerjük azt fel. Fedez-
zük fel a jótulajdonságaikat és éreztessük velük. Ennek a pedagógiának
nagy szerepe van a hívek nevelésében. Így van a családi életben is. Pl.
hány háziasszony panaszkodik, hogy állandó fáradozásáért soha nem kap
férjétől egy szó elismerést; de ha valami hiba történik, azonnal jön
a szidás. Ne mondjuk az udvariatlan férfiakkal: hiszen kötelességét
teljesíti, ha jól főz. A jól végzett kötelességet is meg kell dicsérni.
A házasság is egészen más, ha a férfi nem mulasztja el elismerni az
asszony munkáját. Ha nem hiányzik a dicséret, könnyebb a kifogást is
előadni és elfogadtatni.

A testvéri bírálat igen komoly generációs problémát vet fel kö-
zöttünk. Már szó volt róla, hogy a fiatalokhoz másként kell szólni,
mint az idősebbekhez, mert más a lélektani beállítottságuk, más az
életérzésük. Sokszor mondom a paptársaknak: ha idősebbek lesztek, le-
gyetek a fiatal paptestvérekhez mindig igen jók. Senki sem szorul rá
annyira a szeretetre, mint egy fiatal pap. Ő lemondott a másik sze-
retetről, a hitvesiről, a családiról. Ezt a szeretetet nélkülözi. De azért
mélyen él bensejében az igény, a kívánság a szeretet iránt. Ha elől-
járójától, principálisától esetleg nem is kapja meg ezt a megértő sze-
retetet: adjuk meg mi neki. A megértő szeretet egyik formája: hagy-
juk, hogy a fiatal a saját elgondolásait valósíthassa meg. Amíg nem
követ el nagy baklövéseket, nem kell beavatkozni. Hagyjuk, hadd a-
lakítsa saját magát. A megértő szeretet nagyon ügyel, nehogy félté-
kenység üsse fel a fejét: ha a fiatalnak sikere van, esetleg túlszár-
nyal minket. Vannak pl., akik nem akarnak idegen szónokot meghív-
ni, hogy a híveknek ne legyen alkalmuk összehasonlításra. Pedig az
ellenkezője volna a helyes: ha jobban beszél az idegen szónok, a hí-
veimnek haszna van belőle; ha rosszabbul beszél, az én prédikációi-
mat jobban meg fogják becsülni.

Az okosság

Az elmélkedésben még egy erényre szeretném felhívni a tigyelme-
tetek: az okosságra. Az okosság értelmi erény és erkölcsi erény is.
Megmutatja, hogy egy általános helyes elvet adott esetben hogyan
tudok végrehajtani. A háziasszonynak pl. tudnia kell, hogy a babfő-
zésnél a főzési idő a víz minőségétől is függ. Aki ezt nem veszi figye-
lembe, elrontja az ételt. Így van az élet más területén is. Az okos-
ság mindenütt szükséges.

I. Nyolc alkotóeleme (partes integrantes) van:

1) az emlékezőtehetség (memória), vagyis, visszagondolni:
eddig mi volt. Számbavenni a tapasztalatot. Ez az idő embernek

nagy fölénye a fiatallal szemben. Az élet megküzdéséhez erő kell. Ezzel a fiatal rendelkezik. De az életproblémák megoldásához tapasztalatra is szükség van. Az emlékezőtehetséget erősíthetjük per sensibilia: a) ha érzékeljük a dolgokat, szemléljük. A modern katekétika nagy ugrást tett előre az utóbbi időben ezen a téren. b) gondolat társítással (associare). Kapcsoljam olyasvalamihez a dolgot, ami figyelmemet erősen megragadja. A gondolatot kapcsoljuk egy megkapó eseményhez és mindig meg fog maradni. c) Iparkodás (sollicitudo). Akarni kell, hogy ne feledjem el a dolgokat. Ez idős embereknél fontos, mert az idős könnyebben felejt. A fiatal memóriája jobb, vigyázni kell, öreg korunkban el ne veszítsük teljesen. Svájcban, Fribourgnban tanul most 40-50 fiatal katangai néger. A svájci közigazgatás módszereit igyekeznek elsajátítani, hogy hazamenve otthon bevezessék. Ezek az analfabéta generációk gyermekei bámulatos emlékezőtehetséggel rendelkeznek. Felülmúlnak minden európaít. Őseik mint analfabéták nem tudtak feljegyezni mindent. Meg kellett, hogy emlékezetükben őrizzék. Természetesen az emlékezet túlfejlesztésével is lehet hibát elkövetni, ha sok beraktározás mellett elhanyagoljuk az önálló gondolkodásra való ránevelést. A kassai szemináriumban, ha egy növendékem hibátlanul felmondta a heti kikérdezésnél a leckét, mindig azt válaszoltam: dicsérem a szorgalmát, de most mondja el az egészet magyarul a saját szavaival. Csak akkor voltam megelégedve, ha ezt is meg tudta tenni.

Az iparkodás ellentéte a hanyagság (negligentia): elmulasztok gondolkodni, mielőtt cselekszem. - Lustaság a megkezdésnél (pigritia), megtorpanás a kivitelnél (torpor): elkezdjük, de nem fejezzük be. d) Ismétlés (repetitio), begyakorlás.

2. Gyakorlati érzék (inelectus practicus). Ez például abban is áll, hogy engedelmeskedünk a tényeknek. - Kiképzéstünk erősen elméleti. Ezért az elméletieskedés kísértése mindvégig igen nagy, pedig ez életidegenné tesz. A szemináriumi elzártságnak megvan a jogosultsága, de az étellel nem szabad elveszíteni a kapcsolatot.

3) Tanulékony-ság (docilitas) Több szem többet lát. Mindent nem tudhatunk magunk. Szükségünk van mások tudására, tapasztalatára; arra, hogy másoktól tanuljunk. Minden kérdésben a megfelelő szakemberhez forduljunk. Ha fogunk fájni, ne ügyvédhez forduljunk. Ha pedig jogi tanácsra van szükségünk, ne fogorvoshoz. De azért nemcsak szakembertől tanulhatunk, hanem sokszor egészen egyszerű, magasabb iskolázottságot nélkülöző emberek véleménye is fontos lehet. Mint lelkipásztorok iparkodjunk, hogy legyenek híveink, akik működésünkről, például prédikációnkról véleményüket őszintén megmond-

ják. A tanulékonyagnál, másokra való hallgatásnál két szélsőség, két-irányú hiba lehetséges. Egyrészt az, hogy mások véleményét, állásfoglalását kritika nélkül elfogadjuk. Ezt az önálló gondolkodás hiányára lehet legtöbbször visszavezetni. A másik szinte öncélú ellenmondási hajlam: csakazértsem fogadja el azt, amit más mond; éppen azért nem, mert más mondja. Ez korlátoltsággal és beképzeltséggel kapcsolatos makacsságra vezethető vissza.

4. Találékonyág, leleményesség (sollertia). Pár példa erre: a hegyre sokszor nem nyűfegyest, hanem lassan emelkedő, kanyargós úton lehet följutni. - Ha nem tudok bemenni az ajtón, az ablakon próbálok bejutni. Ide tartozik az a régi katonai mondás is: ha rövid a kardod, toidd meg egy lépéssel. - A helyesen vezetett cserkészlet egyik főadata éppen a leleményességre való nevelés.

5. Logikus gondolkodás, logikus következtetés (ratio). Ehhez tartozik a kellő megkülönböztetés is. Az ateista propaganda nagyrészt a megkülönböztetés mellőzéséből ered. Nem tesz különbséget másodlagos okok s tényezők és az első ok (tehát Isten) között; más szóval causa secunda és causa prima között. - A logikus gondolkodásra nagy gonddal kellene az ifjúságot ránevelni. Ezzel szemben nem ritkán csak az emlékező tehetségre fektetik a tanítás-nevelésnél a súlyt. Persze, hogy ez is fontos. De korántsem pótolja a logikus gondolkodást.

6. Előrelátás (providentia). Egy francia közmondás szerint a kormányzás, vezetés elsősorban az előrelátásban áll. Egy latin közmondás szerint pedig: bármit cselekszel, okosan cselekedj és gondold meg a végét!

7. Körültekintés (circumspectio). Ez az éppen adott, fennálló körülmények tekintetbevételében áll. - Naponként halljuk a svájci rádióban az időjárás jelzését és azt, hogy időjárási körülmények szerint mikor melyik hegyi út nem használható és melyik használható. - A régi latinos időben a városi tanácsosokat „Circumspectus”-oknak nevezték, mert fontos volt, hogy a város vezetésénél az éppen fennálló körülményeket tekintetbe vegyék, mérlegeljék.

8. Utolsó alkotó eleme az okosságnak az óvatosság (cautio), más szóval az esetleges, váratlan nehézségekre való előkészülés. A meggon-dolatlanság az ellenkező hiba.

II. Az okosság az emberi tevékenység minden terén hivatott érvényesülni. Eszerint van például kormányzói okosság. Utat mutat, hogy a közösséget hogyan kell vezetni. Sajnos, ez sokszor hiányzik kisebb közületek vezetésétől egészen a világpolitikáig. Ezért mondja a közmondás: a világot az emberi butaság kormányozza, de hála Isten-

nek az isteni Gondviselés is. E kormányzói okosság latin neve prudentia regnativa.

2. „ Prudentia politica”-nak nevezi Szent Tamás az okosságnak azt a fajtáját, mikor az egyes honpolgár okos a közérdek előmozdításában.

3. Gazdasági okosság (prudentia oeconomica) egy családi vagy más gazdasági közösség gazdasági szempontból való célszerű vezetése és szolgálata.

4. Katonai okosság (prudentia militaris) a honvédelemmel kapcsolatos ésszerű eljárás.

Hasonlóképp természetesen az élet minden más tevékenységi ágára nézve is szükséges az okosság.

Vallás-erkölcsi szempontból teljes okosság pedig az, mikor egész életünket Istenre, az ő parancsainak hűséges teljesítésére irányítjuk.

III. Az okosság három egymásután következő tevékenységben áll.

1. Ezek elseje az éppen adott kérdés, föladat minden szempontból való megfontolása, átgondolása, latolgatása. Ezért mondjuk, hogy először kell gondolkodni és csak ezután cselekedni; nem pedig megfordítva. Ez utóbbi a meggondolatlanág, megfontolatlanág hibája lenne. Elhamarkodással vagy oktalan vakmerőséggel szokott összefüggni. Eredhet azonban szellemi tünységéből, gondolkodásbeli lustaságból is.

2. Miután az éppen adódó kérdést minden irányban megfontoltuk, minden szempontból átgondoltuk, ítéletet kell hoznunk, hogy mit kell tennünk és azt hogyan kell végrehajtanunk. Ez az ítélethozatal, állásfoglalás. Itt Aquinói Szent Tamás két esetet említ: a) ítélethozatal általános esetekben: amint azok rendes körülmények között szoktak előfordulni és b) ítélethozatal rendkívüli, hogy úgy mondjam soronkívüli esetekben, amikor a rendes sablonoktól el kell tekinteni és magasabb nézőpontok szerint kell véleményt, ítéletet alkotni. Jogászilag szólva egy paragrafustól egy magasabb törvény kedvéért el kell tekinteni.

3. Legfontosabb ténykedése az okosságnak: a megfontolás és megítélés után elhatározni, hogy most adott esetben mit akarjak cselekedni.

Az okosság ezen elhatározásának konkrét végrehajtása már a többi eredmények valamelyikéhez tartozik.

Magáról az okosságról is lehetne még sokat mondani. A többi, még kerek száz érelyről pedig, amely a keresztény jellemképzés és kegyelmi élet szempontjából még tekintetbe jön, még nem is szóltunk. - Legyen az eddigi csupán szerény bevezetés.

A II. VATIKÁNI ZSINAT FELÉ

I. A ZSINATOT ÖSSZEHÍVÓ APOSTOLI KONSTITUCIÓ

Karácsony reggelén, 9 óra tájban, a Szentatya egyházi és világi méltóságoktól kísérvé bevonult a Sala Clementina-ba és helyet foglalt a trónján. Azután átadták neki a „Humanae salutis” apostoli Konstitúció pergamenne írt szövegét. Ezt ő az Osservatore Romano alkalmazottaitól e célra felajánlott arany tollal aláírta: Ego, Joannes, Catholicae Ecclesiae Episcopus, majd utasította a zsinat központi bizottságának titkárárt, hogy az okmányt a 4 pátriárkális bazilika előcsarnokában olvastassa fel. A világtörténeti jelentőségű iratot rövidített, szabad fordításban közöljük.

Krisztus jelenléte az egyházban

Az emberek üdvösségének szerzője, Jézus Krisztus, mennybenemetele előtt azt a megbízatást adta apostolainak, hogy hirdessék az evangéliumot az egész világon. Hogy ennek a megbízatásnak kellő súlya legyen, egy nagy ígéretet tett: „Íme, én veletek vagyok minden nap, a világ végéig.” (Mt. 28, 20.) Krisztusnak ez az állandó jelenléte főleg akkor mutatkozott hatásosnak, amikor az emberi társadalmat nagyobb megrázkódtatások érték. Különösen ilyen időkben bizonyult az Egyház az igazság tanítójának és az üdvösség közvetítőjének. Ilyenkor tűnt ki, milyen ereje van az ő fegyvereinek: a szeretetnek, az imának, a szenvedésnek. Ezekre gondolt isteni Alapítója is, amikor azt mondta: „Bízatom én legyőztem a világot.” (Ján. 16, 33.)

A modern társadalom megrázkódtatásai

Az Egyház látja, hogy korunkban a súlyos megrázkódtatásokat átvészelő emberi társadalom nagy változások előtt áll. De azt is tudja, hogy épp ezekben az időkben nagy feladatok várnak rá. Így volt ez a történelem tanúsága szerint minden súlyos korszakban. Mint már oly sokszor most is az az Egyház feladata, hogy az evangélium éltető, isteni erejét öntse a beteg emberi társadalom ereibe, amely büszke ugyan találmányaira, de amellettt lázas beteg. Közismert, hogy kortársaink szellemi és anyagi javakban gazdagabbak lettek. Ennek következtében kevésbé keresik az örök javakat, de annál nagyobb iparkodással futkosnak a világ mulandó örömei után, amelye-

ket a kor vívmányai olyan könnyen szereznek meg nekik. Valami egészen új és félelmetes jelenség az, hogy az emberiségnek egy nagy rétege tagadja Isten létét és katonai szervezet erejével számos népre terjeszti ki a befolyását.

Szebb jövő biztató jelei

E bajok láttára sokan megrettennek, és mindent sötét színben látnak. Mi azonban rendíthetetlen bizalmunkat isteni Üdvözítőnkbe helyezzük, aki nem hagyja el azokat, akiket megváltott. Sőt mi a sötét fellegek közt is nem egy jelét látjuk annak, hogy az emberiségre és az Egyházra jobb napok fognak következni.

A vésses háborúknak, a tévtanítások káros hatásainak, a sok kiállt szenvedésnek intő szava nem hangzott el hiába. Az atomfegyverek feltalálása is, amelynek révén az emberiség saját pusztulását idézheti elő, komoly aggodalommal tölt el mindenkit. Így könnyebben belátják, hogy képességeik korlátozottak, jobban kívánják a békét, jobban értékelik a szellemi javakat, siettetni kívánják a társadalmi rendnek azt az útját, amelyre az emberiség -bár bizonytalan léptekkel - rálépett. A dolgoknak az idefejlődése mindinkább arra serkenti az embereket, sőt a nemzeteket is, hogy baráti alapon szövetkezzenek és egymásnak segítségére legyenek. E körülmények támogatják az Egyházat apostoli hivatásának gyakorlásában, mert sokan, akik eddig talán nem figyeltek fel az Egyházra, most a tapasztalatok alapján fogékonyabbak lesznek az Egyház intéseinek a megszívvelésére.

Ami pedig az Egyházat magát illeti, sohasem nézte tétlenül a népek sorsát, a tudományok, a művészetek fejlődését és a társadalmi változásokat. Keményen ellenállt az anyagelvű és a katolikus hit alapjait felforgató tanoknak; mindenütt új erővel fogott hozzá hivatása betöltéséhez, részben buzgó papsága, részben világiak segítségével, akik tudatában voltak kötelességüknek, hogy az egyházi hierarchiát feladata teljesítésében segítsék. Így van ez most is.

Ezenkívül a rengeteg nehézség, szenvedés és üldözés, amely oly súlyosan nehezedik ma igen sok keresztény közösségre, azt eredményezi, hogy püspökök, papok és világiak hatalmas tömege olyan példáját adja hitében való állhatatosságának és keresztény lelki erőségének, ami bátran hasonlítható az egyháztörténet lapjain nagy betűkkel feljegyzett tanúságtételekhez. Ezért, míg azt látjuk, hogy az emberi társadalom arculata megváltozott, azt is észre kell vennünk, hogy a katolikus Egyház is egészen más, tökéletesebb alakban jelenik meg most előttünk. Erősebben fűzi össze az egység köteléke, mint régebben. Mélyebb tudomány áll rendelkezésére, szebben ragyog

szentségének a fény és így teljesen felkészült a hit harcainak a megvívására.

A II. Vatikáni Zsinat időszerűsége

Már pápaságunk kezdetétől fogva, amikor szemünk elé tárult egyrészt az emberi társadalom nagy lelki nyomora, másrészt Krisztus Egyházának életerejére, szent kötelességünknek tartottuk arra törekedni, hogy gyermekeink közreműködésével igénybe vegyük az Egyház erejét a kor problémáinak a megoldására. Ezért belső és felülről jövő ihlet sugallatára úgy láttuk, hogy az idő már megérett arra, hogy a katolikus Egyházat és az emberiséget egy általános zsinattal ajándékozzuk meg. Ennek hivatása az lesz, hogy az eddigi 20 nagy zsinatnak a munkáját folytassa. E zsinatok mindegyike nagy hatással voltak a kegyelmi ajándékok növekedésére és a kereszténység érdekeinek az előmozdítására.

A katolikus hívek nagy öröme amellyel ezt a hírt fogadták, a sok buzgó ima, amelyet erre a célra az egész Egyházban felajánlottak, a zsinat előkészítésére fordított serény munka, végül az a komoly és előzékeny szorgosság vagy legalábbis az a várakozás, amellyel az Egyházon kívül álló keresztények, sőt nem keresztények is a zsinat ügyét kísérik: nyilván azt bizonyítja, hogy ennek az ügynek nagysága és jelentősége nem kerülte el senki figyelmét.

A zsinat tehát abban az időben ül össze, amikor az Egyház attól a vágytól ég, hogy hitét új tényezővel növelje; hogy saját egysége láttára felfrissüljön; amikor jobban érzi kötelességét, nemcsak hogy megszentelő erejét fokozza és gyermekei üdvösségét előmozdítsa, hanem hogy a keresztény igazságot is nyomatékosabban terjessze és intézményeit is előbbre vigye.

Mit várunk tehát a zsinattól?

Igy nyilvánvalóvá lesz, hogy az Egyház mindig él és örök ifjúságban virágzik és mindig ott van az emberi történelem eseményeinél. Arculata századok múltán is mindig ugyanaz marad és mindig egyezik azzal az eszményképpel, amellyel isteni jegyese ajándékozta meg.

Amikor azt látjuk, hogy a világ különböző részein igen sok ember nemes törekvése arra irányul, hogy az isteni Üdvözítő kívánsága szerint az összes keresztények közt a látható egység létrejöjjön, egészen megfelelő lesz, hogy a zsinat a hitnek épp azokat a tanításait fejtsse ki bővebben, és a testvéri szeretetnek olyan jeleit adja, amelyek révén az Apostoli Szent Széktől különváltan élők a vele való egyesülést még jobban kívánni fogják és amelyek az oda vezető utat egyengetik.

Végül ami az egész emberiséget illeti, amelyet állandóan végzetes háborúk veszélyei fenyegetnek: az általános zsinat alkalmat fog adni a jóakarátú embereknek arra, hogy a békét megvalósítsák és előmozdítsák. Igazi békéről van itt szó, amelyet főleg a lelki és természetfeletti javak, továbbá az emberek egyetértése és lelkiismeretessége hozhat létre, amelyet Isten akarata irányít.

Milyen problémák merülnek fel a Zsinattal kapcsolatban?

De ezek a gyümölcsök, amelyeket annyira várunk az általános zsinattól és amelyekről sokszor és szívesen szóltunk, azt kívánják, hogy e nagy mű előkészítésére sok gondot és fáradságot fordítsunk. Felvetődnek itt a hitet és a gyakorlati életet érintő problémák, még pedig azért, hogy a keresztény elvek teljes összhangban legyenek a sokoldalú gyakorlati élettel és Krisztus titokzatos testének, az Egyház természetfeletti feladatának az érdekeit szolgálják. Ezek a problémák a Szentírásra, a szent hagyományokra, az Egyház szentségeire és imáira, fegyelmére, szeretetműveire, a világiak apostolkodására és a missziókra vonatkoznak.

Azonban az a fontos, hogy a természetfeletti rend az evilágit is hatáshoz juttasson. Sokszor sajnos egyedül ez képezi az emberek gondjainak és aggodalmainak a tárgyát. Az Egyház ezen a téren is „Mater et Magistra”-nak bizonyul (III. Ince pápa szavai). Bár első helyen nem földi célokért dolgozik, mégsem állhat távol az anyagiakra vonatkozó problémáktól és a munkától, amely az anyagi javakat létrehozza. Jól tudja ugyanis, hogy mindaz a segédeszköz, amely az egyesek életét emberségesebbé teszi, mennyire használ a lelkeknek, akiknek az örök üdvét munkálja. Tudja azt is, hogy Krisztus világosságával igazi önismeretre vezeti az embereket, hogy megértsék, milyen nagy a méltóságuk és milyen magas célra kell törekedniök. Ebből adódik azután, hogy a mai Egyház is, jog szerint vagy ténylegesen is ott van a nemzetközi intézményeknél: kifejti tanát a szociális kérdéstről és mindarról, ami a családra, iskolára, a munkavállalásra és a többi hasonló tárgyú kérdésre vonatkozik.

Az Egyház ezen állásfoglalásának a következtében olyan megbecsülésnek örvend, hogy súlyos szavának tekintélye van becsületes emberek előtt. Mert ő az erkölcsi törvények hivatott őre valamint magyarázója és mind az egyes emberek, mind az államok jogainak és kötelességeinek a bírója. Ezért reméljük, hogy amit a zsinat meg fog tárgyalni, az nemcsak a lelkek világát fogja a keresztény bölcsesség fényével megvilágítani és erejével megerősíteni, hanem az összes emberi törekvéseket is át fogja hatni.

A zsinat meghirdetése és az eddig végzett munkák

Az általános zsinatot 1959. jan. 25-én hirdettük meg. Isten segítségével bízva akkor nagy és nehéz feladatra vállalkoztunk. Azóta csaknem 3 év telt el, amelynek során úgy láttuk, hogy a kis mag Isten kegyelmével hatalmas fává terebélyesedett. Visszatekintve erre a hosszú és fáradságos útra, hálát adunk Istennek, hogy bőven árasztotta ránk kegyelmét, hogy minden megfelelő módon, helyesen és összhangban történjék.

Mielőtt megállapítottuk volna a zsinat elé kerülő tárgysorozatot, kikértük a bíborosok, az egész világ katolikus püspökei, a római szent kongregációk, a szerzetes rendfőnökök, a katolikus egyetemek bölcs tanácsát. Egy évet vett igénybe ez a nagy jelentőségű munka. Ezalatt nyilvánvaló lett, hogy főleg milyen irányban kell haladnia a további munkának. Azután bizottságokat alakítottunk azzal a feladattal, hogy terjesszék elő a hitre és erkölcsre vonatkozó határozati javaslatokat, hogy ezekből kiválasszassuk azokat, amelyeket a zsinat nyilvános ülésein majd meg kell tárgyalni.

Végre nagy örömmel értesítünk Titeket, hogy ez a nagyarányú munka, amelyben a világ minden részéről kiválasztott és meghívott szaktudósok vettek részt, már a vége felé közeledik. Bízva tehát az isteni Megváltó segítségével, a Boldogságos Szűz és szent József közbenjárásában, azt hisszük, hogy itt az idő, hogy a II. vatikáni zsinatot összehívjuk.

A zsinat ünnepélyes összehívása, felszólítás buzgó imára

Ezért, miután ebben az ügyben a Szentegyház bíborosainak a véleményét meghallgattuk, a mi Urunk Jézus Krisztus, szent Péter és Pál apostolok és saját tekintélyünkkel meghirdetjük és összehívjuk az 1962. évre a II. vatikáni általános zsinatot, amely a szent Péter bazilikában fog ülésezni. Pontos idejét majd később fogjuk megállapítani, amint azt az isteni Gondviselés intézkedése magával hozza.

Akarjuk és parancsoljuk, hogy ezen a zsinaton részt vegyenek a világ összes bíborosai, pátriárkái, érsekei, püspökei és mindazok az egyháziak, akiknek az egyházjog szerint a zsinaton jelen kell lenniük.

Végül kérjük az összes híveket, egyenkint és összesen, hogy a zsinat ügyét egészen magukévá tegyék, sokat imádkozzanak a mindenható Ur-Istenhez, hogy ezt a nagy és már-már küszöbön álló ügyet kegyesen támogatja és méltó elintézésre segítse. Ezek az imák fakadjanak a hitből, kísérje őket önkéntes vezeklés, hogy kedvesebbek legyenek Isten előtt és így hatásuk is nagyobb legyen. Szegődjék hozzájuk a keresztény életre való nemes törekvés, hogy ebből is nyilvánvaló legyen, hogy mindenki már előre hajlandó elfogadni és teljesíteni azokat az előírásokat és határozatokat, amelyeket a zsinat majd hozni fog.

Ezt a buzdítást a világ bármely táján élő világi és szerzetes papságunkhoz, minden rendű és rangú hiveinkhez, különösen a gyermekekhez, intézzük, akiknek ártatlansága és imája olyan kedves Isten előtt; továbbá a betegekhez és szenvedőkhöz, mert meg vagyunk arról győződve, hogy az ő szenvedéseik és áldozathoz hasonló életük Krisztus keresztnének az erejével hatalmas könyörgéssé válnak az egész Egyház üdvére.

Kérve kérünk valamennyi keresztényt is, akik az Egyháztól különváltan élnek, hogy ők is imádkozzanak, mert a zsinat nekik is javukra fog szolgálni. Nagyon jól tudjuk, mennyien kívánják közülük is az egységet és a békét. Tudjuk, hogy sokan nemcsak hogy örömmel vették a zsinat hírt, hanem imáikat is megígérték, hogy a zsinat jól sikerüljön. Abban a reményben élnek, hogy gyülekezeteik nevében megbizottakat küldhetnek a zsinatra, hogy értesüljenek arról, ami ott történik. Mindez nagy vigasztalással és reménnyel töltött el Bennünket és hogy ez irányban az érintkezés könnyebb legyen, külön erre a célra egy titkárságot állítottunk fel.

Bár a jelenlegi kereszténységéről is állna az, ami -mint tudjuk- az apostolokkal történt Jeruzsálemben Krisztus mennybemenetele után, hogy a legnagyobb egyetértéssel Péter, a bárányok és juhok pásztora köré gyülekeztek és vele és érte imádkoztak! Kegyeskedjék az Isten imálandó Lelke ezt az általános, az egész világról naponként Hozzá felszálló buzgó imát elfogadni: „Újítsd fel a mi korunkban is, mintegy új pünkösöd által csodáidat, és add meg Szentegyháznak, hogy Máriával, Jézus Anyjával egy szívvel- lélekkel, az imában buzgón kitarva, szent Péter vezetése mellett, az isteni Üdvözítő országát, az igazság és az igazságosság, a szeretet és a béke országát, terjessze. Amen.”(AAS 1959.II.832.)

(A szövegben ezután a szokásos hosszabb záradék, majd a keltezés és a pápa aláírása következik.) B.

II. A BREVIÁRIUM-IMÁDSÁG FELAJÁNLÁSA A ZSINATÉRT

XXIII. János pápa vízkereszti keltezéssel körlevelet intézett a katolikus papsághoz (Adhortatio apostolica „Sacrae laudis”), amelyben buzdította őket, hogy az Egyház fejével egyesülve a napi zsolozsmát áhitattal végezzék és arra a szándékra ajánlják fel, hogy az egyetemes zsinat üdvös gyümölcsöket teremjen: hogy a hit erősödjék; az egyházi törvényeket a kor szükségleteihez alkalmazzák; a hívek a zsinat befejezése után fogékony lélekkel fogadják a zsinati határozatokat és szerinte újítsák meg életüket.

A breviárium mondására kötelezettek tegyék ezt már most az előkészület hónapjaiban, de főleg a zsinat tartama alatt.

A körlevélben a Szentatyja igen szép gondolatokat hoz a papi zsolozsma

jelentőségéről. Hangsúlyozza, hogy legyen ez a napi imádság: *gaudium de veritate, cotidianum magisterium vitae et solamen roburque in difficultatibus et in angustiis.*

Az exhortáció végéhez a következő imaszöveget csatolja, amellyel a fenti imaszándékoknak a zsolozsma előtt kifejezést adhatunk:

„Acceptum tibi sit, Domine Deus, sacrificium laudis, quod divinae majestati tuae offero pro felici exitu Concilii Oecumenici Vaticani secundi, et praesta, ut quod simul cum Pontifice nostro Joanne suppliciter a te petimus, per misericordiam tuam efficaciter consequamur. Amen.”

III. A ZSINATI ELŐKÉSZÜLETEK

1. Közvéleménykutatás

A zsinat meghirdetése után a Szentatya megbízásából Tardini bíboros-államtitkár körlevelet intézett a tanítóegyházhoz. Hivatalosan felszólították a 2594 pátriárkát-érseket-püspököt véleménynyilvánításra, továbbá 159 rendfőnököt és 62 teológiai ill. katolikus tanintézményt. Ezt az eljárást már IX. Pius pápa is követte az I. Vatikáni zsinat előkészítésében.

Új dolog, hogy a pápa óhajára a püspökök a hívek véleményét is kikérték. Ismeretes többek között König bécsi bíboros-érsek felhívása a katolikus újságírók munkaközösségéhez és a holland püspöki kar közös pásztorlevele a hívekhez. Ezek a biztatások egészen lázba hozták az Egyházat. Opportune-impertune nyilatkoztak: a sajtó (a napi sajtó bizonyos szenzáció jellegével), hívek, teológusok, másvallásúak. Német nyelvterületről csak két kezdeményezést említünk: a „Wort und Wahrheit” c. bécsi folyóirat körkérdezt intézett egyházi és világi vezetőemberekhez, a „Frau und Mutter” c. német lap pedig 600.000 női olvasóját szólította fel nyilatkozatra.

A Rómába tényleg felterjesztett hozzászólások és indítványok 15 foliókötetben közel 8000 oldalt töltenek meg.

A sajtót a kívánságok egész ozone borítja el. A Bécsben megjelenő „Seelsorger” c. lelkipásztori folyóirat 1962. jan. száma már bizonyos kialakult *sensus communis*ről beszél. A katolikus kívánságok zömét így foglalja össze: általános kívánság, hogy a püspök feladata nagyobb körben érvényesüljön és dogmatikailag körvonalazva legyen. Sokan óhajtják a kíséret elvének alkalmazását a lelkipáztorkodás terén, az ország nyelvének térfoglalását a liturgiában, a diakonátus visszaállítását cölibátus nélkül. Általános a felszólalás az evangéliumi testvériség érdekében, úgy hogy erre a hierarchia is tekintettel legyen. Az Egyház érezze magát missziós egyháznak és keresse a symbiosist mind a Nyugat technikai-gazdasági világával, mind a többi világrész részben magas, rész-

ben primitív kultúrájával. Közkívánság, hogy az Egyház még jobban „katolizálódjék”, nem utolsó sorban a római kúriában.

Nemcsak az Egyházon belül, de a más vallások körében is erős hullámokat vert a zsinat meghirdetése. Nyilatkoztnak hívek és teológusok: hol optimista, hol meg pesszimista hangon; egyesek és közületek. Talán XXIII. János pápa korát meghaladó kezdeményezésének tudható be, hogy pl. a panortodox konferencia 10 évi halogatás után a múlt év őszén Rhodos szigeten mégis összeült (szept. 24 - okt. 1.) és az ökumenikus Weltkirchenrat nov. 19 - dec. 6-i New Delhiben tartott 3. közgyűlésén is foglalkozott a zsinat kérdésével.

A protestánsok kívánságainak illusztrálására hozzuk a württembergi lelkész R. Baumann hozzászólásait, amelyeket ugyancsak a Seelsorger foglalt össze. Egyik-másik kívánsága természetesen nem egyezik a katolikus felfogással. Így kívánja, hogy egyek legyünk az Isten igéje alatt; mondjunk le egymás kölcsönös lebecsüléséről; építsük le a „totalitárizmust”; szűnjék meg a katolikus országokban a másvallásúak elnyomása; nyilatkozzék a zsinat a „toleranciáról”, hangsúlyozza az egyházi hivatalok szolgálati jellegét; tegyen a zsinat bűnvallomást („Schuldbekennntniss”) a múlt hibáit illetően. Egyéb kívánságai: a biblikus tanulmányok időszerű rendezése, teológiai munkaközösségek katolikusok és protestánsok közt, a liturgiában a közösség kihangsúlyozása, az anyanyelv felkarolása, igazi „népistentisztelet”, a Krisztocentrizmus előmozdítása, a „rajongó és excentrikus marianizmus” visszaszorítása, a vegyes házasságok jogi reformja. Baumann azt is kívánja, hogy a katolikusok bármiféle nyomástól szabadon gyermekeiket protestáns módon is neveltethessék. Véleménye szerint a protestánsok bírják implicite az egész katolikus hitletéteményt, mert hiszen megvan „a szent akaratuk, hogy Krisztus egész kinyilatkoztatását elfogadják.”

2. Az előkészítő bizottságok munkája

A nagytömeg és a napisajtó kissé romantikus ízű megnyilvánulása után nézzük meg, miként dolgozik és nyilatkozik a hivatalos előkészítő gárda.

Az első benyomás, hogy az előkészítő bizottságok az egész vonalon megfeszített munkát végeznek, hogy a zsinat megnyitására készen legyenek.

A liturgikus bizottság - hogy egy-két szakbizottságot is említsünk - ez év január első felében negyedszer ülésezett, ezúttal Rómában. Megbízható magánértesülés szerint ezzel el is végezte feladatát.

A keresztény egység titkársága Bea bíboros vezetésével márciusi utolsó ülésével szintén végső formába öntötte a zsinat elé terjesztendő terveket.

Ennek a titkárságnak célja az, hogy a Szentatya szándéka szerint a Ró-

mától elszakadt keresztény felekezetekkel minél őszintébb kapcsolatot építen ki. Megalakulása óta annyi levél, beadvány, zsinati terv és a katolikusok és nem-katolikusok közötti együttműködésre irányuló indítvány érkezett a titkárság vezetőjéhez, hogy ez 14 albizottságával hosszú hónapokon keresztül foglalkozott feldolgozásukkal és öt teljes heti-ülésszakra volt szüksége, hogy az albizottságok beszámolóit meghallgassa és a zsinat elé terjesztendő tárgysorozati pontokat összeállítsa.

A szakbizottságok előterjesztéseinek összehangbáhozása, rendszerezése és végső „schemába” állítása a központi bizottság munkája. Ennek tagjait a bíborosi testület és a püspöki kollégium vezető egyéniségeiből állították össze. A januári 3. ülészak idején a bizottság 103 tagból és 29 tanácsadóból (consultorból) állt. Ebből azonban a 3. sessio tárgyalásain csak 61 vett részt. A 11 ázsiai tagból hiányzott 8, a 9 afrikaiból 3, a 24 amerikaiból 17.

A központi bizottság eddig háromszor ülésezett, mindannyiszor Rómában.

Az első session (1961. jún. 12-20) a zsinat felépítését és lefolyását szabályozó egyházi jogi kérdésekről tárgyaltak (CJC can. 222-229) A Zsinaton elsősorban az összes egyházmegyes püspökök (kb. 2000) fognak részt venni, az 1000 felszentelt püspök közül legalább a 300 apostoli vikárius és esetleg az apostoli perfekтусok meg a nagyobb missziós területek főnökei. Vita tárgya volt, hogy a legrégebbi rendek főnökein kívül az újabb kongregációk legfőbb előjárói is kapjanak-e meghívást. Ugyancsak latolgatták, hogy meghívják-e az ortodox püspököket és a protestáns felekezetek küldöttjeit.

A 2. ülészakon (nov. 7-17) jelen volt a bizottság 76 tagja és 28 tanácsos. A központi bizottsághoz három albizottságot csatoltak. Az első feladata lesz a zsinat ügyrendjét kidolgozni, a második a különböző bizottságok javaslatait fogja egymással összehangba hozni, a harmadiknak a bizottságok tervezeteit a pápa és a zsinat elé való terjesztésére kell végleg megfogalmaznia.

A tanácskozás első napján a központi bizottság a nemkatolikus keresztények meghívásáról, harmadnap a hitvallás új megfogalmazásáról tárgyalt. Az új formula egyrészt a zsinati atyák, másrészt azok részére készül, akik az egyház jog szerint esküt tenni kötelesek. A tridenti formulában tartalmilag bele akarják olvasztani az antimodernista esküt.

Nov. 10-én Ottaviani bíboros napjaink egyik legégetőbb problémájára nézve tett előterjesztést egy „Constitutio”-tervezet alakjában: ez a szentírás, a hagyomány és az egyházi tanítóhivatal egymáshoz való viszonya. Sorra kerültek még: a papság megfelelőbb lekipásztori elosztásának

a lehetőségei; nevezetesen, hogyan lehetne az egyházjogi előírást, amely a papot saját egyházmegyéjéhez köti, összhangba hozni az erők jobb elosztásának elvével. Továbbá, hogyan lehetne arról gondoskodni, hogy papi hivatások - helyszűke miatt - el ne vesszenek. (Spanyolországban pl. 3000 jelentkezőt kellett visszautasítani. Szerk.)

Ciriaci bíboros mutatott be aztán egy tervezetet „a papság megszentelődéséről.” A bizottság tanulmányozta az eszközöket, elsősorban a lelkieket, amelyek a papot a mai elpogányosodott világban a személyes életszentség útján támogatják.

Két napot szentelt a bizottság a plébániai lelkipásztori munka megbeszelésére. Az volt a kpb. felfogása, hogy a plébánia a jövőben is az egyházi élet hordozója lesz. A nagyon kis plébániákat egyesíteni kell, a nagyon nagyokat szét kell osztani.

Az idei év jan. 15-23 között tartották meg a 3. sessiót. Három szakbizottság (a teológiai, szentségtani és a keleti egyház) előterjesztéseit tették megfontolás tárgyává.

A teológiai bizottság ezúttal elsősorban etikai-morális jellegű kérdéseket terjesztett elő. Az erkölcsi rend alapjairól, normájáról és a lelkiismeret helyes neveléséről, illetőleg ezen a téren való eltévelyedéséről volt szó. A diagnózis szomorú: elmosódnak a határok a jó és rossz, az igaz és hamis között, az isteni akarat mint erkölcsi norma helyébe a hasznosság, ösztönösség lép, sok a lelkiismereti konfliktus erkölcs és művészet, erkölcs és nemiség között. Hosszan tárgyaltak a psychonanalízis visszaéléseiről is.

A további tárgyalások során kihangsúlyozták a depositum fidei sértetlen megőrzésének szükségességét. Konkrét kérdésként szerepeltek: a természet és természetfeletti viszonya, az eredeti bűn és Krisztus elégtétele, a monogenizmus, a spiritizmus, az existencializmus kérdése és a kereszteletlen gyermekek örök sorsa.

A szentségtani kérdésekre vonatkozólag a bérálás kiszolgáltatásának az idejéről, a gyóntatási jurisdictio rugalmasabbá tételéről és az ősegyházi kisebb rendek felébresztéséről vitakoztak.

A keleti egyház bizottsága a rítusok szabadságáról, a keleti pátriárkák eredeti tekintélyének visszaállításáról és a nemzeti nyelvnek a liturgiában való használatáról tett előterjesztéseket. Ez utóbbi kérdésnél felmelfertték, hogy a Szentszék kis huzavona után az amerikai melkita egyháznak megengedte az angol nyelv használatát. Vita tárgyát képezte, hogy más lehetőség híján az egyház nem engedhetné-e meg az egyesületeknek az ortodox misén és szentáldozáson való részvételt. Komoly problémaként merült fel az egyesült és nem egyesült keletiek vegyes házassága.

A központi bizottságnak mind a három ülészakán a Szentatyá tar-

totta a bevezető és a záró beszédet. Mindannyiszor hangsúlyozta a bizottság felelősségteljes munkájának jelentőségét és kifejezte a közös szolgálatban való örömét.

+

Kairóból írja egy szaléziánus nővér:

1928-ban kerültem Egyiptomba, majd a Szentföldre és most újra ezen a szegény afrikai sivatagon működöm, ahol a missziós munkának alig látható nyomai vannak. Talán sehol sem olyan nehéz a munkakör mint itt, mert szigorúan tilos minden térítési munka. De mindez nem akadályozza, hogy a magvetés tovább folyjon, a jó Istenre bízva az aratást. Van két magyar nővérünk Damaszkuszban és két magyar nővér az aggodkkal foglalkozó „Fájdalmas Anya Nővérei” szerzetben. Az egyik Beyruthban van, a másik Alexandriában.

Kérem tartsanak továbbra is azoknak sorában, akik szomjas lélekkel várják a lap érkezését a távol idegenben. M. n.

P Á L Y Á Z A T I F E L H I V Á S

A bécsi Pázmáneum előljárósága kéri a kölföldön élő papokat és a magyar ifjúság nevelésével és oktatásával foglalkozó honfitársakat, hogy a magyar ifjúságban a papi hivatást fölkelteni igyekezzenek és a hivatottaknak látszó ifjakat a Bécsben működő magyar papnevelő-intézetbe, a Pázmáneumba irányítsák.

Középiskolát-végzett vagy érettségi előtt álló, papi pályára készülő katolikus magyar ifjak forduljanak fölvetelért a Pázmáneum előljáróságához (Vorsteherung des Pazmaneums, Wien IX. Bolzmanngasse 14), ahol minden szükséges további felvilágosítást megkapnak.

A Pázmáneum előljárósága

AZ „AETERNA DEI SAPIENTIA”

kezdetű körlevél, amely Nagy Szent Leó pápa és egyháztanító halálának 1500. évfordulójára jelent meg, ismét azt mutatja, mennyire szívén hordja a Szentatya a vatikáni zsinat és a keresztény egység ügyét.

A körlevél első része a nagy pápa életének főbb eseményeit állítja elének. Leó csak diakonus volt, mikor, II. Sixtus halála után, 440-ben pápának választották. Kiemeli a körlevél, hogy Leó éppen jókor szólt bele a Keleti Egyháznak Krisztus két természete körül támadt vitájába. Rámutat arra a vezető szerepre, amelyet a kalcedoni zsinaton (451) játszott, ahol az Ige megtestesüléséről szóló katolikus tanítás, és a római pápa fősége egyaránt új fényben ragyog fel.

Főleg mint az egység tanítója jelenik meg Leó pápa lelki szeméink előtt. Tanítását a körlevél két alapgondolata foglalja össze.

Az Egyház egységének első forrása a megtestesült Ige, az Egyház egyetlen Jegyese. A Krisztussal való egység eredete minden hívőre nézve a kereszttség. Ez megerősítést nyer a bérálásban és beteljesedést az Eucharishtiában. A látható egység központja és támasza a római püspök, mint szt. Péter utódja és Krisztus helyettese.

Második forrása az egységnek a római pápa tanító-hivatala. Ez biztosítja a szilárdságot és az egységet az Egyház összes pásztorainak tanításában. Péterben oltalmazza az Úr valamennyinek a szilárdságát, amelyet Krisztus Péternek adott, és amely Péter közvetítésével átszáll az apostolokra.

Kelet és Nyugat püspökei, sőt a császár is, tiszteletet és engedelmességet tanúsítottak Leó pápa iránt és ez - mint örömmel állapítja meg a Szentatya - a bizánci liturgiában is meg van örökítve.

Leó tevékenységére utalva egységre hívja fel a pápa az összes népeket. Kéri őket, lépjenek az igazság, a szeretet, a béke útjára. Ami a keresztények egységét illeti, nagy reményt fűz a Szentatya a mindinkább növekvő iparkodáshoz, amelyet a keresztények a látható egység létrehozásáért kifejtenek, leginkább azonban az Isten győzedelmes kegyelméhez. Kifejezi azt az óhaját: bár mielőbb megláthatná a megbékélés hajnalpírját.

+

A hajnalpírt talán már meg is látta A thenagoras konstantinápolyi pátriárkának Róma felé intézett és a sajtóból ismert kijelentésében, majd az ezt követő figyelmisségben, amellyel a Szentatyanak, Bea és Cicognani bíborosoknak „keleti edességekkel teli kosárcát” küldött. Ha Konstantinápolyban létrejön az egység, az egyszer kiindulópontja lehet Oroszország megtérésének.

JÓPÁSZTORI SZELLEM

Cser László SJ

AZ AMERIKAI EGYHÁZKÖZSÉG ÉLETE II.

Az istentisztelet rendje

Az ezer ülőhelyes romaneszk templomot öt évvel ezelőtt fejezték be. Az egy milliós költséget részben előbbi évtizedek felhalmozott gyűjtéseiből, részben az építkezés idején megindított külön gyűjtésből fedezték. A hátramaradt összeget a templom szentelése után négy évre egészen letörlesztették.

A templomban hétköznapiakon három hirdetett mise van 6.45-kor az első, 7.30-kor a második és 8 órakor a harmadik. A leglátogatottabb az első mise, amikor a New Yorkba utazók jönnek. A nyolcórás mise a családnyaké, akik nem járnak munkába. Hétköznapiakon a három misén körülbelül ötszázan vesznek részt: ebből háromszázán aldoznak.

V a s á r n a p hat mise van: kezdve reggel hét órától, minden órában egy. A tíz órás énekes mise, amikor a fizetett kántor vezetésével az önkéntes férfiénekesek kórusa követi a latin misét. A többi mise csendes. Evangélium után a pap a mikorfonnal fölszerelt szószéken először felolvassa a heti hirdetéseket: egyesületi élet dátumait, gyűlések idejét, a püspöki iroda üzeneteit. Utána felolvassa a következő hétre előjegyzett miséket. Aztán - ha levél érkezett a püspöktől - azt, s utána az evangéliumot. Szentbeszédre hét perce van, de ideálisabb, ha csak ötöt vesz igénybe. Tíz perc már szinte túlzás.

A beszéd téma nem szabad. Minden évben kiadja a püspöki iroda a „syllabust”, mely minden vasárnapra megadja a beszéd tárgyát. Négy év alatt végigprédikálják ugyanabban az időben az egész egyház megye minden templomában a katolikus dogmatikát, erkölcsant, liturgiát. Két éve a tizparancsolat volt soron, az elmúlt évben a Hiszek egy tételei; az idén a szentségeket vesszük sorra. Az Oltáriszentségről karácsony előtt egy hónappal kezdtük a beszédeket és egészen Urnapjáig sorakoznak a beszédvázlatok.

Ez a rövid idő erős koncentrációt kíván a paptól. Öt perc alatt keveset lehet mondani, de ha jól előkészítjük, magvas lehet a mondanivaló. A segédkönyv valóban segít ebben. A szeminárium tanárai készítik

elő. A beszédeknel a hangsúly a tanításon van. A szónok nem dolgozik nagy emóciókkal. Nem is várják tőle. Ismeretet közöl. Az akaratot az egyház tekintélyével, Krisztus igéivel, jól odaillő példákkal indítja cselekvésre.

A vasárnapi hat szentmise alatt körülbelül négyezeröttszáz, ötezer ember fordul meg a templomban. Az áldozások száma vasárnaponként kétezeröttszáz, háromezer. A hívek legnagyobb része angol misekönyvet tart kezében és követi a pap latin miseszövegét. Sok templomnál bevezették már a párbeszédés misét is. A nép a ministráns válaszain kívül közösen mondja a Glóriát és a Credo-t. Egyes helyeken hétköznap is pap vagy világi lektor felolvassa a leckét és az evangéliumot angolul.

A késő délutáni, esti misék a szükség szerint egyre gyakoribb jelenségek. Ipari vidéken, ahol sokan gyárban dolgoznak reggeltől délutánig, esti mise várja vasárnap, sőt hétköznapon is a híveket.

A délutáni, esti ájtatosságok nagy tarkaságot mutatnak. Minden templomnak megvan a kedvenc ájtatossága. Hétfőn nálunk a „Csodálatos Érem” ájtatossága megy szentségi áldással. Szombaton a nyolcórás misét „Fatíma” ájtatosság követi.

A vasárnapi miséken a „kosarazók” kétszer gyűjtenek. Az első az „ülőhely-díj”, amiért az evangélium után járnak körül; a második a pontosabb értelemben vett fő-kollekta. Ezért áldozás után indulnak. Évente legalább húsz-húszonkétszer még egy gyűjtés van, rendszeren templomból kimenet az ajtónál. Ezeket az egyházmegye írja elő. Menekültek segélyezése, katolikus világmisszió, a washingtoni katolikus egyetem, néger missziók, belföldi missziók és így tovább....

A mi templomunknál vasárnaponként a két rendszeres gyűjtés eredménye kétezeröttszáz dollár körül van. Minden hónapban van egy borftekos „havi-díj” gyűjtés, ami körülbelül ezer dollárt hoz. A püspöki hivatal előírta gyűjtések eredménye változó. A világmisszióra bejön ötezer dollár is. Nem egy esetben a püspök bejelenti, hogy mennyit vár az egyes templomoktól. Ilyenkör ki kell pótolni a rendes gyűjtésből, ha a kívánt összeg nem jött be.

A szentségek kiszolgáltatása

A gyóntatások ideje szombat délután négytől hat óráig és este fél nyolctól kilencig. Négyen gyóntatunk, szinte megszakítás nélkül. Csak az esti idő utolsó negyedórájában gyérül a gyóntatószék környéke. Ezenkívül minden reggel a két utolsó mise alatt egy-egy pap ül a gyóntatószékben. Az iskola nyolcszázötven gyerekét minden hónap első szerdáján és csütörtökén, két csoportban reggel 9-től végiggyóntatjuk. Első csütörtökön d.u. 4-6 és este 1/28-9 megint négyen gyóntatunk.

A kereszteléseket, hacsak valami különös ok nincsen, vasárnap délután négy órakor tartjuk. A temetéseket a temetkezési vállalkozó kívánsága szerint mindig a templomba kísért halott jelenlétében, délelőtt tíz órai, hárompapos énekesmisével végezzük. A temetés előtti estén az ügyeletes káplán kihajt a temetkezési vállalat ravatalozó terméihez, ahol az állami előírás szerint balzsamozott és az itteni szokások szerint kozmetikai szépitéssel kezelt tetem előtt, a család és gyászoló jóbarátok jelenlétében közös rózsafűzért mond. A hárompapos gyázmise után következik a halott besztertelése. Temetőbe csak akkor megyünk, ha az könnyen elérhető távolságban van. (Az egy vagy több órai autóra fekvő temetőbe az ahhoz közeleső plébánia küld papot.)

A házasságot legalább hat héttel előre bejelentik a fiatalok. Ha mind a ketten katolikusok, akkor a bejelentés után egy másik alkalommal elhozzák keresztlevelüket és jegyesoktatást kapnak. Vegyes házasság esetén három oktatás az előírás. A házasság két katolikus között legtöbbször esküvői misével kapcsolatos. Vegyes házasság csak püspöki engedéllyel történhet a templomban, rendszeren délután az áldoztató rács előtt.

Egyesületi élet

A templomi élet mellett virágzó egyesületi élet is folyik.

„A szülők és tanítók egylete” havonta egyszer jön össze. A szülők a tanító-apácák és civil tanítónők előtt, a vezetőpap jelenlétében megbeszélnek közös kívánságaikat.

A „Rózsafűzér Társulat” magába öleli az egyházközség minden asszonyát. Havonta egyszer van gyűlése. Főtevékenységük az imaélet fejlesztése. Havonta, minden harmadik vasárnapon, közös áldozást rendeznek, amikor zászlójukat kiteszik az oltár mellé. Havi gyűlésekre vendégeladót hívnak meg, aki vallásos, szociális, asszonyokat érintő kérdéseket tárgyal. Évente egyszer vacsorát rendeznek, amelyre vendégeket hívnak. Divatbemutatók, kirándulások is gyakoriak az egyesületben.

Az „Oltáregylet” kevesebb tagot számlál. Hús-húszonöt tagja gondoskodik az oltár virágairól és ellenőrzi, hogy az oltárterítők, a miséhez használt ruhafelszerelés mindig makulátlan tiszta és vasalt legyen. Évente egy gyűjtést rendeznek a templomban és ez az adomány a költőpénzük az év folyamán.

A „Szent Név” társulat a férfiak egyesülete. Minden felnőtt egyházközségi férfi a tagja. Havonta gyűlésre jönnek össze, amikor a férfiakat érdeklő témákról vendégszónok ad elő. Évente egy nagy reggelit rendeznek a környék legjobb éttermében, amelyre vendégeket és jelentős szónokot hívnak. Minden évben rendeznek egy családias jellegű es-

tét, ahol színdarabokkal szórakoztatják a vendégeket. Minden hónap második vasárnapján közös áldozást végeznek, amikor egyesületi zászlójukat az oltár mellett nyilvánosan kiteszik. Évente egyszer az egész egyházmegye összes plébániáinak Szent Név Társulatai közösen kivonulnak a püspök vezetésével, s valahol (a sportpályán vagy nagy téren) nyilvános gyűlést tartanak szentségi áldással.

Az egyházközség egyik legmeglepőbb férfi-szervezete az „Éjszakai Szentségimádók Egyesülete”. Mintegy kétszáz tagja minden hónap első péntekén este tizok szentségimádást kezd. Huszas csoportokban váltják egymást egészen reggel hétig, amikor az utolsó, hatórai csoport részvesz a szentmisén is és szentáldozáshoz járul. A csoportok cserélik egymást. Aki este tiztól tizenegyig imádkozott egyik hónapban, a következőben tizenegyől tizenkettőig, majd tizenkettőtől egyig, később, egyől kettőig és így tovább. Minden csoportnak van vezetője, aki tele-összeoktettetést tart húsz emberével.

Első péntek estéjén az egyesület vezető-papja kiteszi imádásra az Oltárszentséget. Az első csoport tagjai előtt elkezdi a hivatalos könyv imáit. Először az esti imát mondja el, aztán a litániát és elhagyja az oltárt. Majd a csoport - a saját köréből kijelölt felolvasók és előimádkozók cserélésével - közösen elmondja azt a zsolozsmát, amely egészen a papi zsolozsma mintájára a Matutinum három nocturnusából van egybeszerkesztve a Laudesig bezárólag.

A „Páli Szent Vince Egyesület” a szegények perselyét kezeli. A templom minden ajtaja mellett ott a persely. A befolyt összeget szegények támogatására fordítják. Az pedig úgy történik: ha valaki segílyt kér, előbb két tag látogatást végez a kérdéses családnál. Terepszemlélt tartanak és a kérvényezők szüksége szerint járnak el a segítsében. Ha nincsen rászoruló az egyházközségben, akkor diákokat segítenek magasabb tanulmányaik elvégzésében, vagy általánosabb jótékonyági egyleteket ajándékoznak meg.

Igen fontos az egyházközségi „ministránsok Egyesülete”. A templomunknál körülbelül hatvan gyermek tartozik a választottak közé. Havi gyűlést tartanak. Minden héten egy napon vezető-káplánjuk gyakorlatot tart velük. Évente közös kirándulásra mennek. Ministráns ruhájukat az Oltáregylet szerzi be, de minden gyerek rendbentartja a magáét. Hazaviszik és édesanyjuk vagy nővértük vasalja piros, fekete és fehér reverendájukat, mossa fehér karingüket. Ministránsnak lenni kitüntetés.

A jelentkezők próbaidőt állnak ki. Ha jól megtanulják a szöveget, ha a gyakorlatokon pontosan megjelennek, ha kijelölt idejükön ott térdelnek a helyükön a szentélyben, az oltár mellett jelölést kapnak a gyakor-

lott ministránsok mellé. Ha itt is megállták a helyüket, eleinte a legnehezebb jut nekik: A korareggeli misék és az esti ájtatosságok. Csak ha itt is beváltak, lesznek elismert ministránsok.

Ez a fegyelem és válogatás melegágya a papi hivatásnak. A gyerekek bámulatos áldozatkészséggel, figyelemmel és szorgalommal végzik tiszteket. Tudatában vannak, hogy ők állnak legközelebb az oltárhoz a pap mellett.

Egyházmegyei pap-ismerőseim között egy sincs, aki ne lett volna ministráns gyerekkorában.

A hitoktatás

A „Hitoktatók Egyesülete” a hívek magasrendű vallási életének bizonyítéka.

Mivel a katolikus elemi iskolák legjobb esetben is csak felét tudják fölvenni a katolikus gyerekeknek, középiskolák pedig csak a negyedét, minden szülő, akinek gyermeke állami iskolába jár, lelkiismeretben kötelezve érzi magát gyermeke vallásoktatására.

Az állam nem ellenez, de nem is segít semmiféle vallást. Az állami iskola nem ismer hitoktatást. Az órák előtt nincsen imádkozás. A hittan a nyelv, történelem, mennyiségtan mellett nem tantárgy.

Hetente egyszer vagy kétszer jönnek a gyermekek hittanórára. A tanítást a templom papjai, apácai és világi segítői látják el.

A mi iskolánkba körülbelül négyszáz elemista és háromezáz középiskolás jön az állami iskolákból. Az egyik káplán vezetése mellett tizenöt önkéntes hitoktató segít. Tanárok, ügyvédek, mérnökök, üzletemberek, férfiak és nők ezek a tanerők. Időnként megbeszélésre jönnek össze és a vezető káplán irányítása mellett továbbképezik magukat. A világi segítőik munkakészsége lehetővé teszi azt, hogy a hittanórák növekedési csak kis számban vegyék körül tanárjaikat. Tizenöt, legfeljebb húsz gyerek csoportosul egy-egy tanerő köré. Így ezek behatóan tudnak foglalkozni szinte mindegyikkel.

A világi hitoktatók kezdeményezték sokhelyütt a plébániákon egyre népszerűbb „Tanulmányi Klub”-okat. Tizen, tizenketten egy csoportban, hetente összejönnek egymás lakásán, ahol kávé mellett a csoportvezető irányításával egyikük, aki felkészült rá, előad valami katolikus szempontból fontos tárgyat. A többiek hozzászólnak. Magasabb végzettségű emberek között ezek a témák lehetnek egyháztörténelmi, orvosi, etikai, kereskedelmi, az egyház és az állam kapcsolatát megvilágító nevelési és iskolai problémák. A mi egyházközségünkönél három ilyen csoport dolgozik egyelőre, s máris elég dolgot adnak a vezető káplánjuknak, aki igyekszik minden csoportot minden héten meglátogatni.

Néhány szóval meg kell emlékezni a „Házasságot Előkészítő Iskolá”-ról is. Nem minden egyházközség tart ilyen kurzusokat. Az egyházmegyei lap mindig leközli: melyik plébánián, milyen időben iratkozhatnak be a jegyesek. Három vagy hat előadásból áll egy ilyen kurzus. Pap, orvos és pedagógus az előadók.

Ugyancsak szokásos a „Házastársak Kurzusa”. A fiatal házasok megint papi, orvosi, nevelői szaktekintélyek előadásaira járnak, hogy házaseletük első évében eligazodást nyerjenek.

Sok plébániának van „Áttérők Iskolája” is. Vallási gyakorlataiktól elmaradt felnőttek, másvallásúak kapnak itt érdeklődésükre feleletet. Két évvel ezelőtt, egy közeli templomnál, mint nyári kiségtő dolgoztam és a „holt szezon” ellenére hatvanan vetek részt az előadásokon!

Apostoli segédcapatok

A plébánia kisebb, de talán egyik legfontosabb szervezete a „Szűz Mária Légiója”. Tagja nyolc-tíz asszony. Kéthetente, néhol hetenként gyűléseznek. A vezető pap imával kezdi a gyűlést, aztán rövid irányító beszédet tart legtöbbször a tagok lelki életére vonatkozó kérdéstről. Aztán felolvassnak egy cikkelyt az egyesület alapszabályaiból, amely szinte az egész katolikus teológiát végigveszi. Utána megbeszélés következik. A tagok beszámolnak végzett munkájukról. Feladatuk; kikutatni a plébánia területén élő, gyakorlati vallásosságukat elhanyagoló családokat, egyéneket. Látogatást tesznek, igyekeznek megtudni a bajok okát, és szerető, leleményes munkával segítenek házasságokat rendezni, kihűlt szíveket újra melegíteni. Imájuk, önmegtágadó életük nagy segítség a plébániának. Ahova a pap el nem jut, ott az ő módoszerük, modoruk, szívósságuk hallatlan eredményekre vezet!

A „Perselyezők” középkorú vagy idősebb családapák. Minden vasárnapi misén és hétköznapi esti ájtatosságon négyen körüljárnak a sorok szélén és kosarukba gyűjtik az adományokat. A pénzt a melléköltárnál elhelyezett nagyobb láda-perselybe öntik. Sok helyütt maguk a perselyezők, nálunk a káplánok számolják össze a befolyt adományokat. A plébánia alagsorán külön szoba van erre fenntartva. Az aprópénz számolását gép végzi. A papírpénzt a káplánok kezelik. Az ügyeletes pedig beszállítja a bankba. A legtöbb templomnál minden család, sőt egyes esetekben minden iskolás és felnőtt külön névre szóló boritékcsomagot kap az újév előtt. Minden vasárnapra, ünnepnapra és rendkívüli gyűjtésre előrenyomott boritékok ezek. A boritékokból befolyt összegekről kimutató készül. Sok templomnál az év végén kinyomtatják és a hívek között szétozztják a végleges kimutatást. Ebből mindenki láthatja, meny-

nyivel járult hozzá temploma költségeihez és azt is, hogy ismerősei, barátai hogyan adakoztak.

Az „Ifjúsági Egyesületek” a plébánia fiatalságával foglalkoznak. Külön csoportot alkotnak a középiskolás fiúk és lányok. Havonta rövid gyűlés után táncestetélyt rendeznek az iskola nagytermében. Ezt is a vezető káplán irányítja úgy, hogy felkér néhány házaspárt, akiknek jelenléte biztosítja a fiatalok jómodorú szórakozását.

Az elemisták leginkább sportcsapatokba tömörülnek. Nálunk két kosárlabda csapat, két uszócsapat és egy baseball csapat gyakorlatozik és versenyez a többi iskolákkal. A gyakorlótermek és téli uszodák költségét, az egyenruhát a „Szent Név Társulat” fizeti. A trénerek az egyházköztség önkéntes tagjai a vezető káplán irányítása mellett.

A „Mária Kongregáció” is tipikusan egyházközszégi szervezet. Tagjai középiskolás lányok. Havi gyűléseik úgynevezett „templomi” és „gyűléstermi” összejövetelek változata. Az előbbi alkalommal prézes-káplánjuk beszél hozzájuk, majd elimádkozzák a Szűz Mária kis zsolozsmáját és szentségi áldással zárják az órát. Az utóbbi alkalommal a prézes-káplán vezetése mellett megbeszélik részletes teendőiket. A különböző szakszervezetek: beteglátogatók, család-kisegítő, a kulturális csoport, a rendező bizottság beadják tevékenységükről a jelentést.

Olyan családokhoz, ahol beteg az anya, eljárnak kisegíteni. Ha aprók a gyerekek, misehallgatás után egy vagy kettő a házban marad a gyerekek mellett, míg a szülők a templomban vannak. A templomba hozott apróságokat összegyűjtik egy terebben és játszanak velük, míg a szülők misét hallgatnak. Előadásokat, esti táncösszejövetelt rendeznek. Vitaórákat tartanak. Segítenek az apácáknak az állami iskolás gyerekek hitoktatásánál. A plébánián a körlevelek gépelését, sokszorosítását, címzését végzik.

Vigyáznak arra, hogy példás katolikus életet éljenek. Esküvőjük reggelén, mielőtt elhagyják az oltárt, virágcsokrutak a Mária oltárra helyezik, hogy ezzel is kimutassák a Szent Szűz iránti tiszteletüket.

Az iskola

Ha az egyházköztség szívdobogása a templomi élet, akkor lélegzése az iskola.

A vélemény, hogy milyen erős egy egyházköztség, könnyű megalkotni. Nézd meg az iskoláját és már tudod is.

Az Amerikát látogató idegen könnyen meglepődhet azon, hogy a világ leggazdagabb országában egy harmincnyolcmillió, jómódban élő katolikus tömeg csak ilyen templomokat emelt. Vannak nagy méretű, nagy költséggel épített templomok, de hol marad Amerika Franciaország,

Olaszország templomai mögött? Természetes, hogy a gótika, a reneszánsz, a barokk remekműveit nem itt építették, de nézzük csak meg a modern olasz, francia, német templomokat! Kevesebb itt a stílus igény? Nem olyan művelt az izlés? Tagadhatatlan, Ahogy az amerikai világi építészet is inkább méreteiben impozáns és gyakorlati hasznosságában jelentős, úgy az amerikai templom is. Még százával láthatók a kis-méretű, fából épített templomok ott, ahol kétemeletes gyönyörű modern iskolák állnak. A templom nem tudná befogadni a vasárnapi misehallgatókat. Ott talán ötszáz ember fél el szorongva, míg az iskola disztermében tartott misén kényelmesen helyezkedik el ezer is.

Az amerikai papság, az amerikai katolikus szülő főgondja a szükség törvénye szerint az iskola. Azt építi, látja el a lehető legjobb tanerőkkel. Mi lesz a gyerekekkel, ha az állami iskola vallásnélküli levegőjében nő fel? A felelet egyszerű. Nem fog ott felnőni. Ez a kijelentés azonban a lehetetlenséggel határos. Ahogy szaporodik a katolikus lakosság, egyre több iskolateremre, egyre több tanerőre van szükség. Ma még elemi fokon a katolikus gyerekek fele katolikus magániskolákba jár. De mi lesz néhány nemzedék múlva? Nagy erőpróbája lesz az amerikai katolicizmusnak megadni a gyakorlati feleletet erre az egyre tornyosuló kérdésre.

Az elemi iskolák tanerői az apáca-rendek. Nem egyszer hallottam a megállapítást, hogy el sem lehetne képzelni az amerikai katolicizmust olyannak, amilyen az apáca-tanítók nélkül lenne. Valóban így is van.

A szülők nagyon elfoglaltak napi teendőikkel. Sokszor a családjánya éppenúgy munkába jár, mint a férj. A gyerek nem a családi tűzhely melegénél nő fel. A lehető legjobb pótléka ennek az apáca-iskola, ahol nemcsak tanítanak, de nevelnek is.

A nővérek képzése, taníttatása elsőrendű kihatású erre a munkára. Egész életük, belső lelkiéletük, imádságuk az iskolát szolgálja.

Idejüket az iskolában és kolostorukban töltik. Ott, hogy napjuk java-résztében a gyerekekkel foglalkozzanak, itt, hogy megpihenjenek, imádkozzanak, előkészüljenek és erőt gyűjtsenek az iskolára.

+

Ennyi minden történik egy amerikai egyházközségben! Pénzcsörgés a templomban? Szórakozások a templom alagsorán? Csak ennyit lát a felületes szem. Az idegennek, az új bevándorlónak, a csak látogató bírálónak időre van szüksége, míg észreveszi azt a nagyonis tevékeny, erőteljes katolikus életet, amely a plébánia és a családok között hullámozik. A központ a templom, a szentmise, a gyónás, a gyakori áldozás:

egyszóval a szentségi élet. Ha nem is éri el minden egyes tagban a lelki élet magasabb fokát, tagadhatatlanul mégis élő, gyakorlati ez a valósi élet. És nemcsak kevesekben, nemcsak itt-ott egy-egy csoportban, de a plébánia területén élő katolikusok egész tömegében. A papnak kevés ideje marad önmagára. Együtt él híveivel, akikhez azonban nem fűzi pajtáskodó barátság. Ő a Pap, a Miséző, Gyóntató, Áldoztató, Szentkenetet adó, Tanító, Isten-szolgája, a „Father”. Az egyházat képviseli és a lelkek atyja. De ő nemcsak nyújtja azt, amit a paptól vár a hívő, hanem kéri, elvárja és meg is kapja a segítséget híveitől. Mindenkinek áldozatot kell hoznia a templomért, iskoláért pénzben, munkában. Ez a jellege az egyházközségi életnek is. Ha kimarad valaki, akkor jön a nagy hullám; az elanyagiasodás, a szektárianizmus, a család vallásosságának, az egyén lelki üdvösségének veszélye... Hogy ezt elkerülje, a katolikusok legnagyobb része készséggel veszi az egyház irányítását. Az irányítást azonban nem elméleti tájékoztatásképpen fogadja. A gyakorlatias amerikai szellem jegyében legegényibb, családi közösségi életét is engedelmesen egyházközségei papjai irányítása alá helyezi.

Az amerikai katolicizmus nem egyidős az állam kialakulásával. Későbbi eredetű. Az első évszázadban csak kevés tagot számlált és utána is inkább missziós jellegű volt. Száz éve sincs annak, hogy a bevándorolt, elsősorban szegény, többnyire tanulatlan munkástömegek erős, gyakorlati, szervezett egyházi életet alkottak. Azóta, ahogy növekszik az egyetemet végzett katolikusok száma, ahogy tanultabbak a tömegek, az amerikai élet alakításába és vezetésébe bekerült politikusok, tanárok, orvosok, mérnökök, üzletemberek száma egyre szaporodik, a katolikus erő nemcsak mennyiségben, de minőségben is nő. Ez a minőségi erő egyre inkább észrevehető. Pégen el sem volt képzelhető, hogy trappista kolostorok alakulnak, ahol a kontempláció nemcsak az egyes szerzetesek megszentelődését, de az egész állam lelkiességét mélyíti. A trappista Thomas Merton könyvei százezres példányokban fognak. Megtalálhatók olcsó, centes kiadásokban mindenütt, a dohány és pipereüzletek detektívregény és képeslap sorozatai között is. Sheen püspök mély, drámai rádió, majd televízió sorozatait tíz-tizenöt milliós hallgatóság figyeli. A katolikus film a nagy reklámúbibliai filmek mellett elképzelhetetlen sikerrel pereg. A katolikus pap, a katolikus apáca romantikus, megnyerő alakja látható az élet minden jelenségéhez elvezető filmek témájában.

Ha majd eljön az ideje és a magyar katolikus egyházat újra kell szervezni, amerikai mintára kell újraépíteni? Majd az erők, a helyzet és a körülmények mutatják meg, hogy mikor, mit és hogyan kell el -

végezni. Annyi bizonyos, hogy sehol a világon nem olyan élő, olyan jól szervezett, olyan gyakorlati a katolikus élet mint Amerika tömegeiben. Minden nép, társadalom csak a maga erőit, kultúráját és mód-ódszereit állíthatja a saját élete szolgálatába. Az amerikai egyházközségek élete mindenestre megérdemli, hogy megfigyeljük és tanulmányozzuk. És hogy eredményes módszereit a hely és az idő körülményei szerint magunk is megvalósítsuk.

Cser László SJ

ISTEN KEZE

Szabó Gyuszi nem szereti New Yorkot. Nem útálja, nem gyűlöli. Csak nem szereti.

A vidéki magyar város után túl nagy neki ez a Metropolisz, - állapította meg róla egyik barátja. Honvágy bántja, - magyarázta a másik. Nősülj meg kérlek, - tanácsolta a harmadik- és hozzátette: nem ver gyökeret az életed semmiféle talajon, ha agglégény maradsz. Az kóbor kutyá élet akárhol vagy, otthon, vagy idegenben.

Gyuszi nem szerette az éghajlatot. Nedves a levegő, mondta. Sokszor felhős az ég. Sokszor esik az eső. A barométer hirtelen ugrásokat vesz. Mindenki fut az utcán és feldöntenek. Gyuszit ismertem otthonról. Nem jártunk egy gimnáziumba, de az övében amolyan vezető ember volt és kis diáklapot adott ki. Lírikus természet volt akkor. Különösen tavasszal estefelé, a holdvilágnál, ahogyan a kis poéták kamaszkoruk innenső oldalán.

Gyuszi bosszankodásának mélyebb okai is voltak. Jól keresett, neki való állása volt. Egy szállító cégnél a külföldi levelező irodát vezette. Ám ő volt az egyetlen férfi alkalmazott ezen az irodán. A többiek asszonyok, lányok. Gyuszi főbaja New Yorkkal onnan táplálkozott, hogy ebben a városban a „fehérgalléros” munkások tömege asszony. Ha megfigyeled a New-York Times hirdetési hasábjait, - magyarázta, legalább ötször annyi női munkaerőt kérnek. És figyelj meg, tette hozzá, a város mégsem feminin jellegű. Robusztus, túlméretezett, erőszakos, durva, sablonos. Ami egy nőnek értéke, éppen a nőies bájosság hiányzik a new yorki lányokon és asszonyokon. Csupa szenttelen kirakatfigura, kikészítve, mint a viaszbabok a Fifth Avenuen. Élettelen gépek, egyéniség, nőies egyéniség nélkül. Valami perverzitás van ebben a dühösen meglódult mozgásban itt körülöttünk.

-Gyuszi, neked lírai bajod van, - mondtam neki.

-Ez meg milyen hülyeség? -kérdezett vissza.

-Emlékezz csak vissza, -folytattam, -milyen boldogan meséltél Rómáról, Salzburgról és Bécsről. Ott jól érezted magad, magányos agglegény. Párizst megvédted minden kritizálás ellen. Neked igényed az, hogy harmónia, rend, szépség, derű, artisztikus környezet vegyen körül. Mikor velem vidéken jártál, valósággal elbűvöltek az amerikai tavak, folyók és erdők. Neked lírai bajod van, - szomjas vagy ebben a kősivatagban. A nyolcmillió ember között egy embert sem ismersz vagy ismeresz el embernek, - mind idegen. Az égigérő épületeken érzed, hogy csak nagyok, de nem szépek. Neked ez a merész és hosszú Washington híd sohasem fog annyit jelenteni, mint a pest-budai Erzsébet híd jelentett. Az Erzsébet híd szép volt, művészi s azután hasznos. Ez a híd hasznos és egy kis szépség is került mögéje, de az eltűnik a hasznossága alatt. Neked ez a város túl praktikus. Te romantikus természet vagy. A te ebéded mellé hangulat is kell. Nem elég a félkilós nagy darab hús.

-Szamárságokat beszélsz, - vont vállat Gyuszi. Tudod, hogy nem érdekel már a költészet.

2.

Hetek multak el s közben többször eszembe jutott, hogy Gyuszit valahogyan ki kellene billenteni közönyéből.

Időnkint, ha utam arra vezetett, beugrottam New York Szépművészeti Múzeumába. Ott nagyszerű kollekciónak mutatják a klasszikus festészet régebbi iskoláinak legkiválóbb festőit. Az én kedvenceim a francia impresszionisták, mert olyan hatással vannak, mint a frissítő egy napos sivatag gyalogosának. Legnagyobb ígézőm Gauguin lett. Csak három képe függ a falon, de jónyomású albumokon át megismerkedtem összes eddig ismert festményével. Ami engem elemi erővel megragadott, az az élményközlésének dinamikája és tragikus ereje. Minden festményén azt éreztem, hogy az a darab élet, amelyet ábrázol, most született meg, ebben a pillanatban. Vásznain úgy mutatkozott az élet, mintha most csúszott volna ki a Teremtő Isten újjhegyéből. Valami ilyet éreztetett velem Gauguin s most a Fifth Avenue és a 82-es utca érintkezésénél a hatalmas szürke épület lépcsőin igyekeztem fölfelé, hogy megint találkozam ezekkel a képekkel.

A hirdetőtáblára néztem, ahol a francia szobrász, Rodin gyűjteményét ajánlották a múzeumlátogató közönségnek. Gyuszi jutott eszembe. Beugrottam a telefonfülkébe és föl hívtam. Kelletlenül, de beleegyezett, hogy ebédidejét velem tölti. Ott is ebédeltünk a „Cafeteria”-ban.

Beszélgetve mentünk föl a széles lépcsőkön. Szeretem ezt a nagyméretű szürke épület-belsőt nemes, egyszerű vonalaival és szürke felületével, ahol maga az épület szerényen háttérben akar maradni, hogy annál büszkébben mutathassa kincseit, a műremekeket.

Egyre lassabban lépkedve értük el az első emelet széles korridorját, ahol szinte beletitkóztunk Rodin „Ádám”-jába. Ott állt a gigantikus bronzalak izmosan, tökéletes emberi testben, belülről dübörgő dinamizmussal és tragikus életélménye kiáradt izmaiba és hibátlan emberségébe. Némán és lassan mozogtunk már. Hosszan álltunk a „Penseur” gondolatba mélyedt férfialakja előtt. Ennek az élő bronzszobornak nemcsak a kézre támasztott arca, de egész teste elmélyedést és a termékeny gondolkodás tökéletes kifejezését mutatta. Szemünk aztán elérte a ringó, hullámzó fehér márványkompozíciók ritmikus, finom, gondolattal, érzéssel, fájdalommal és örömmel telített sorozatát. Mintha tengerben éreztem volna magamat, ahol egy láthatatlan erő, Igazság és Szépség mindent megmozdít, de a megmozgatott anyag hűségesen és alázatos odaadással mozgatója iránt, felveszi annak hangját, ütemét, ritmusát. Szinte zenét lehetett hallani ezek között a szobor-kompozíciók között. Ütemezést, ami csak kevés költőnek jutott ki. Életet: fölnyitott életet, ahol a legmélyebb, legfontosabb és legértékesebb emberi dolgokba látni.

Gyuszi most úgy belemarkolt a karomba, hogy összerázkódtam. Alacsony oszlop-állványra mutatott, ahol Rodin fehérmárványba álmodott „Isten-Kéz” című szobrárt helyezték. A nem nagy márvány egészen gigantikus kezeket mutatott, melyek könnyedén tartják a nedves és idomtalan anyagot. Ujjai között mint egy zenemű legfontosabb témája, könnyedén és tökéletesen siklott ki Ádám filigrán alakja, míg a másik kéz ujjá, mintha a karmester új akkorddal előhívna az előbbi téma másik részét, hogy a két leglényegesebb részlet az egészet megalkossa, - a másik ujj könnyed intése kivezette Ádám oldaláról az aszszonyt, Évát.

Ebéd közben Gyuszi hirtelen rámkérdezett.

-Mért hívtál ide éppen Rodint megnézni?

-Hogy bemutassam neked a bronzba öntött és márványba simított tökéletes lírát.

-Lírát?

-Egy nagy lírikust, akinek füle az élet ütemét és hangjait hallgatja, tapintása kiérzi az élet ritmusát, szeme meglátja az élet lényegét, - nemcsak igazságát, de azt is, hogy ami igaz, milyen szép is.

Rodin anyaga a bronz és márvány, költő anyaga a szó, zenészeké a hangszer, másoké más... Mi is a te anyagod, Gyuszi?

Bizalmatlanul nézett rám, aztán vállat vont.

-Vagy úgy? Ez egy térítési kísérlet volt nálad! Visszavinni az elkökadt bokrot a virágzó kertbe, faóriások, csörrenő patakok, virágok közé, hogy újraéledjen! Köszönöm az igyekezetedet, pajtás! Sajnál nálak, ha eredménytelen lenne fáradozásod!

-Ne légy számár és figyelj rám, Gyuszi. Tudod jól, hogy szisztémahajszoló emberek szeretnek mindent beosztani. Mindenki a maga megismert világa szerint. Pszichiáterek cikloid emberekre osztják felebarátaikat, szocialisták munkaadóra és munkásra, politikusok republikánus vagy demokrata pártra, vagy ilyesmire, aszerint, hogy a föld melyik pontján áll a lábuk. Ha szereted, ha nem, én most tüstént beosztom előtted az Emberiséget. Lehet, hogy csak elektrotechnikusok hallgatnának rám, de te ülsz itt most és meg fogsz hallgatni, mert szereted a levest és nem fogod miattam otthagyni.

Kétféle ember van, -okoskodtam, - pozitív és negatív emberféle. Az első az alkotó, a termelő; a másik a fogyasztó, a kritizáló. Lásd be végre, hogy te nem tartozol azok közé, akik csak élőködnek az előbbi csoporton. Te nem arra születél, hogy mindig, mindenben a hibát, a hiányt, a fogyatékoságot keresd. Nem arra, hogy mindig bírálj azt, amit más alkot s közben temagad ne csinálj semmit. Te azokhoz tartozol, akik készek tudomásul venni az élet valóságait, de- akikben van annyi belső erő, hogy hozzá tudnak adni magukból valamit ehhez a világhoz. Miért adod át magad ennek a kisebbségi közöny-érzetnek, a semmitéző vállvonogatásnak, miért akarsz félreállni a nagy folyam partjára, amikor beleállhatsz a zúgó áradatba?

Gyuszi olyan lassan kanalazta már levesét, hogy keze alig-alig mozgott. Maga elé nézett és jóakarattal elmosolyogta magát.

-Van valami a prédikációdban, jegyezte meg szelid gúnnyal, amelyben több volt a megértés, mint a bírálát.

Mikor az autóbusz megállónál elköszöntünk egymástól, még ezt mondta:

-Te, ez a Rodin egészen megszépíti New Yorkot. S hogy ne könyvelhessek el magamnak semmi biztos sikert, kicsit megint gúnyolódva rámkérdezett:

-Hová megyünk legközelebb pozitív töltésre?

A MUNKA TEOLOGIÁJA

Ez a cikk tulajdonképpen nem más, mint Stephan Wyszynski bíboros német fordításban „Der Christ und die Arbeit” címen (Herder, Wien, 1959-ben) megjelent könyvének az ismertetése. A 192 oldalas könyv bolti ára 65 Schilling. Csak mellékesen van benne néhány szó a pap munkájáról. Erről később külön kellene írni. Mégis hasznos előtanulmány, mert tévedés volna azt gondolni, hogy akár a hívek, akár az Egyház vagy az Isten meg lehetnek olyan papi munkával elégedve, amely komolyságban, célszerűségben és szorgalomban nem veheti fel a versenyt a világiak munkájával. Teológia ebben a vonatkozásban annyit jelent, hogy a munka Istennel való kapcsolatait kutatjuk és a munkát isteni nézőpontból ítéljük meg.

A munka problémái ma

Sem a munka, sem a munka hiánya ne ártson az egészségnek. Másrészt ne oltsa ki a szellemet sem. Ne az ember legyen a munka rabszolgája, hanem a munka szolgálja az ember egyetemes érdekeit. A kizsákmányoló munka vét a természetjogi és isteni igazságosság meg a szeretet ellen, megbontja a társadalmi rendet és a békét az állami életben, nyugtalanságnak és lázadásnak a csíráját hordja magában. A munkabér kérdése nemcsak az, hogy néha túlkeves, hanem az is, hogy néha túlsok, amikor a keresetet elisszák, vagy ha mások irigykednek miatta. A munkanélküliség részben a hibás szervezés következménye, részben a munkanélküli segéllyel való visszaélések forrása. A tunyaság mások munkájából szeretne megélni.

A munka nem más, mint az istenadta tehetségek, talentumok kamatothozó, köteles felhasználása. Aki tud, köteles másoknak is fizetések munkát adni vagy közvetlenül, vagy legalábbis az ilyen munkát támogatni. A tőkés is köteles dolgozni (2 Tessz. 3, 10). A szellemi, kulturális, vallási irányú munka is értékes és a szemlélődés is lehet munka. Ma haladunk a kollektív munkaszervezkedés felé, a magánmunka egyre ritkább lesz. A mű-

velődés fejlődése a munkától függ. A természet feletti uralom csak munkával biztosítható. A gépesítés következtében a munkaidő egyre rövidebb, a munka maga egyre könnyebb lesz. A munkaképtelennek joga van a megélhetésre mások munkája gyümölcséből. A munkakényszer csak bűnözőkkel vagy munkakerülőkkel szemben jogos. A munka végső életcélunk elérésének egyik eszköze.

Isten munkája

Isten szellemileg működik; megteremtette, fenntartja, megváltotta a világot, kegyelmeket osztogat, megalapította és vezeti az Egyházat. A teremtmények is csak az Istentől kapott erővel tudnak dolgozni. Csofálatosak Isten művei (103-104. Zsolt.). Az ember csak átalakítani tud, nem teremteni. Krisztus maga kezdetben kézműves volt és így erőről a munkáról egyéni tapasztalatot szerzett. Az apostolok is keményen dolgoztak. Jézus a feltámadása után munkaközben is találkozott velük és megvígasztalta őket. Az apostolkodásnak olyannak kell lennie, mint a halászatnak. Egyikfajta munkát sem szabad megvetni. Szent Pál tudta, hogy joga volna lelki munkájából megélni, de a lelkipásztori érdek rovására nem akarta jogát érvényesíteni (1 Kor. 9, 12 köv.). A munka előnye az is, hogy a keresettel lehet segíteni a nélkülözőkön (Ef. 4, 28.). Csak ez a keresztény gondolkodás a munka gyümölcséről, mert „nagyobb boldogság adni, mint kapni” (Ap. Cs. 20, 33-35.)

A munka emberi igény

A pogányok azért nézték le a munkát, mert nehéz. Az embert kiszolgáltatja a munkaadó szeszélyének, akadályozza a lélek szabad szárnyalását, kevés keresetet biztosít, a munkaadók mégis mindig elégedetlenek az eredménnyel és folytonosan mások parancsait kell végrehajtani.

A keresztény igazságosság és szeretet kiküszöböli a munkának ezeket a hátrányait. Munka nélkül nincs megélhetés és haladás, elmarad az isteni küldetés teljesítése (Gen. 2, 15), amely izzadságba kerül (Gen. 3, 19). A célszerű munka értéknövekedést hoz létre. Ma még joggal panaszkodhatnak a nők, hogy az ő munka-idejük nem rövidült meg, bár a háztartási gépek az ő munkájukat is megkönnyítik. A munka értékét lefokozza az, aki csak anyagelvűen fogja fel a hasznát. A munkamenet teljesen önműködő gépesítése (automatio) a legmagasabb szakképzettséget igényli a munkástól és az a hátránya, hogy a roppant költséges berendezés értékét veszti, ha a divat szeszélye folytán az előállított termék vagy áru igénylése megszűnik. A futószalag melletti munka nem igen való férfinak, butítóan hat, nem hagy semmi kezdeményezést. Rossz a munka-

szervezés, ha nem fejleszti a közösségi érzést, vagy ha az értelem, érzelem és akarat nem működhetnek összhangban.

Kezdetleges felfogás, hogy a munkaadó és a munkavállaló érdekei ellentétesek. Magasabb fokon, kissé több intelligenciával és jóakarattal azonban mindketten rájönnek arra, hogy jobb, ha összeegyeztetik az érdekeiket. A munka eredménye ne csak egy kis csoportnak jelentsen hasznot, hanem arányosan és méltányosan az egész társadalomnak, amelyben az egyén nem rabszolga és a közösség nem bálvány; sem bér, sem nyugdíj, sem állami hatalom nem öncél; a robot nem megengedett eszköz, de az életműve sem az elérendő legmagasabb eszmény, mert nem az érzéki élvezet a munka célja, hanem a szellem, a lélek érdeke és Isten dicsősége, amely helyet ad az istentisztelemnek, és figyelemmel van az erkölcs szempontjaira is. A munka nem kizárólag anyagi szükségletek fedezésének az eszköze, hanem Istenhez kell, hogy vezesse az egyént és a közösséget is. Csak így lesz belőle áldás, egyébként átok és mindenféle bűnnek a forrása.

A munka szociális kötelesség

A munka nemcsak egyéni foglalkozás, hanem a munkamódszerbe, a munkaeszközökbe és a munka célkitűzéseibe bele van sűrítve a múlt tapasztalata. Egyúttal a jobb jövőt is elő akarja készíteni, amennyiben létesítménye az előállítójának és az igénylőjének egyaránt hasznot akar hajtani. Az egyre növekvő igények folyton új munkát kívánnak.

A munkára való kiképzés, a közös munka, a munka célja stb. mind az emberi összetartozás érzetét növelik. A munka a közjólét alapja, mert fedezi az egyéni, családi és társadalmi, sőt nemzetközi szükségleteket. Hogy valaki a közösségnek hasznos tagja legyen, ahhoz szükséges az alázatos alárendeltség, a szükségletekhez való alkalmazkodás, összmunka, bajtársiasság stb.

A munka gyümölcseinek az élvezése

Az a legmegfelelőbb módszer, ha a vagyon leginkább magántulajdonban van, de az élvezete közösen, a közérdeknek megfelelően történik. A régi mózesi törvény (Ex. 23, 10) előírta a termőföldnek minden hetedik évbeni paragonhagyását, amikor hozadéka a szegények tulajdonát képezte. A bön-gészség joga is megillette a szegényeket. A járókelők is szedhettek a kalászokból és a szőlőfürtökből. Az idegenek, árvák és özvegyek különös gazdasági védelemben részesültek az Ószövetségben. A Quadragesimo anno körlevél elvárja a tulajdonostól, hogy a fölösleg, a megtakarított tőke új munkalehetőségeket teremtsen. A kereszténység szelleme nem egyeztethető össze a kicinyes önzéssel. A tőke először a valódi közszükségleteket elégítse ki ará-

nyosan, nagyvonalúan. A saját igények mérséklése mellett nem maradhat kiáltó nyomor a társadalomban.

A világ népessége növekszik. Ez a körülmény szükségessé teszi, hogy a munka teljesítménye, a szorgalom, az intelligens nemzetközi tervezés és az elosztás is arányosan fejlődjön, akkor nem fog éhinség beállni. A munka eredménye lehetővé teszi azt, hogy minden ember Isten gyermekéhez méltó módon éljen. Ez a lehetőség Isten dicsőségére válik, mert az Ő gazdagságát hirdeti. Az ember feladata ennek a tervnek az okos, igazságos és szeretetteljes végrehajtása. Kevesebb ember kevesebb munkást, kevesebb termelőt és fogyasztót, kevesebb istenimádót és égi lakót jelent. Ezért szociális a születésszabályozás, a bevándorlás kizárása bizonyos országokban, a lakások szűkre építése, a faji elszigetelődés, a többgyermekes családok nem támogatása az adópolitikában stb. Az értelmes és szorgalmas munka lehetővé teszi, hogy ma szűkebb területen nagyobb népesség fokozottabb jólétben éljen, mint régen kevesebb lakosság nagyobb területen. Isten megengedi, hogy az emberi ész a teremtés régi kincseit folyton új módon tudja megismerni és munkával kiaknázni. Aki dolgozik, az remél és bízik a munka eredményében, végeredményben Isten jóságában (2. Tim. 2, 15). Isten minden gyermekét jól akarja lakatni (Zsolt. 103, 27-28.). De a végrehajtás az ember lehetősége, feladata és érdeme. A szociális és krisztusi cél elveszi a munka keserű ízét, sőt megneemesíti, mert bekapcsolja az istenemberi élet vérkeringésén keresztül az örök életbe. (1 Kor. 15, 58)

A munka a Teremtő iránti szeretet gyakorlása

A fizetés, a bér nagyjából a munka termelőértékéhez igazodik. Ez a szempont természetesen nem veszi figyelembe azt, hogy a munka egyúttal meg is szenteli az emberi személyt, aki a munka által szintén értéktöbbletet nyer. Ha a munka túl nehéz, túl sokáig tart, túl zajos stb., akkor valóban megvan az a hátránya, hogy az ember mellette nem igen foglalkozhatik Istennel. A munkában mutatkozik meg, hogy ki a hű és okos szolga (Mt. 24, 45), aki a kis dolgokban is lelkiismeretes, mert hiszen a kis dolgok is Isten alkotásai. Hajlandók vagyunk-e alacsony természetű munkát is vállalni? Isten barátai úgy leszünk, ha azt tesszük, amit a körülmények vagy előljáróink révén Isten tőlünk kíván. Ez a lelkiület kizárja azt, hogy a munka rabszolgái maradjunk. Viszont lehetővé teszi, hogy Istent mindenben meglássuk (Bölcs. 13, 1). A legkedveltebb munka mellett is tudatában maradjunk annak, hogy Isten nélkül semmit sem tehetünk (Ján. 15, 5). Ha a munkát szeretettel végezzük, akkor a teremtésben megmutatkozó isteni működéshez leszünk hasonlók: Isten is szeretetből hozta létre a világot. Ha Istennel együttműködünk, az eredmény nagyobb lesz, mintha csak „egyedül”,

Isten nélkül vagy Isten ellen dolgozánk. A munka révén a megváltás művében is részünk lehet, a kegyelem segítségével üdvözítjük magunkat. A békétlen, elégedetlen lelkiállással, pusztán kényszerből végzett munka nem békít meg Istennel, nem szolgálja az Ő dicsőségét, sem az ember lelki hasznát (1 Kor. 10, 31). Szeretet nélkül a legnagyobb erőfeszítés is értéktelen Isten előtt (1 Kor. 13, 3).

A munka imádság

A munka ne legyen olyan sok és olyan természetű, hogy az embert elszakítsa lelkileg Istentől. Munka, felebaráti szeretet és imádság ne legyenek ellentétek, hanem összhangzatosan egészítsék ki egymást. Minthogy az ima a lélek fő tápláléka, a mai élet pedig nagyon hajlamosít az érzékekbe való beletemetkezésbe, fontos, hogy a munkakörülmények előmozdítsák az imádságos lelkiállatot. Sokszor nem könnyen találkozunk munka közben Istennel. De ha szeretjük Őt, akkor keressük Őt munkánkban, márcsak hátlából is azért; hogy hasznothozó munkát végezhessünk, érdemeket szerezzünk, másokon segíthetünk stb.

A munka csak úgy lehet imádsággá, ha a munkaeszközökben, munkacélokban és munkamódszerekben Isten akaratát ismerjük fel. Csak a bűn állítja az imát és a munkát egymással ellentétbe. Mindkettő együtt kell, hogy Istenhez vezessen. Hiszen Benne élünk, mozgunk és vagyunk (Ap. Cs. 17, 28). Munkaerőnk lassan elkopik és elfogy: ezt az áldozatot ajánljuk fel Istennek, ahogy Krisztus is munkában áldozta fel magát értünk. A munka a mi engesztelésünk. Így közel érezzük magunkhoz Istent.

A munka eredménytelensége esetén van alkalmunk alázatosságot gyakorolni, rádöbbenni saját gyengeségünkre: haszontalan szolgál vagyunk (Lk. 17, 10). Csak így tanulunk bele az isteni világrendbe. A jó szívvel vállalt fáradtság tisztítja a lelket, ezért is hála jár Istennek. De mivel a bűn hozta a munka nehézségeit és hátrányait a világra, okosan levonva ebből a következtetést, elfordulunk a bűntől. Az anyag erői ellenállást fejtenek ki az emberrel szemben, leküzdésük az ember részéről nagy erőt és okosságot kíván. Az összmunka is nehéz, az önzés teszi ilyenné. Ha pedig az ember a kegyelemnek is ellenáll, akkor lehet bár munkája ideig-óráig hasznos, végeredményben haszontalan lesz.

A munka békéltetően hat

A munka lehet orvosság is. A bűn hatása többek közt az, hogy tévútra vezet az értelmet, a kedélyt és az akaratot a képzelettel együtt. A fáradtságos munka hivatva van a bűn néhány következményét eltörölni és az embert a jó útra visszavezetni. A munka nemcsak arra való,

hogy a nyersanyagot megneemesítse, hanem még inkább arra, hogy az embert jobbá tegye és tökéletesítse. Ezt a célt azonban csak az igazságos bérral jutalmazott az egészséges körülmények közt és becsületes környezetben végzett munka éri el rendesen. Olyan a szerepe, mint a szobrász vésőjének, amely ellen nem lázad fel az anyag: a lélek is kell, hogy hagyja magát lassú munkával faragni Isten vésője alatt. Amíg az ember nem tud úrrá lenni az anyagon és a természetben, addig katasztrófák nem kerülhetnek el: földrengés, vízáradás, vulkánkitörés, villám, atomsugárzás stb. A természet erői csak bizonyos feltételek mellett szolgálják a javunkat.

A munka lelki értékei

Az aktiv szerzetesrendek vagy a hozzájuk hasonló társaságok és intézetek ügyesen összeegyeztetik a munkát az isteni és felebaráti szeretet gyakorlásával meg az imádsággal. Mária és Márta szerepét nem szabad teljesen szétválasztani. Természet és kegyelem, istenség és emberség összetartoznak.

Az eredményes fizikai munka idealizmust, hitet és lelkesedést kíván meg. De még értékesebb lesz azáltal, ha lelki nyugalommal, békével, önmérséklettel és türelemmel párosul. A jól végzett munka alaposásra, önismeretre nevel és arra viszi az embert, hogy szociális érzékét kifejlessze. Aki új módszert javasol, az arra is nézzen, hogy az idősebb nemzedék érdemeit ne tagadja le és a változtatásokat fölényeskedés, mások lenézése nélkül vezesse be.

A munkaadás és munkavezetés emberismeretet, özetlenséget és önuralmat tételez fel. Ha valaki mások hibáin csak botránkozni tud, de ahhoz nem ért, hogy a hibák okait is felismerje és azokat kiküszöbölje, akkor az ilyen nem alkalmas a vezetésre. Ilyen tulajdonságokkal könnyebben rendelkeznek idősebb, tapasztaltabb munkások.

A türelem fontossága munka közben

A türelem a Szentlélek gyümölcsei közé tartozik (Gal. 5, 22). Ez a jó tulajdonság legyőzi a rendetlenséget, a békétlenséget, a szétszórtságot. Aki túrni tud, az azért képes erre, mert bízik Istenben. Minden nevelői és vezetői munka türelmet igényel, mert a jó magnak idő kell, hogy kikeljen. A rossz szokások kiirtása és a jó tulajdonságok elsajátítása sem megy hirtelen. A munka tökéleteségére nem tudunk másképp eljutni, mint türelemmel. Ez nemcsak igazi művészekre, festőkre, zenészekre stb. áll, hanem a kéziipari vagy

tudományos munkára is (Jak. 5-7-8). Az ember csaklassan képes Isten törvényeit egészen, nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is elsajátítani (Mt. 26, 39).

A forradalmár szellem mindent egyszerre akar erőszakkal elérni. A nagyzási hóbort pedig óriásoknak való célokat tűz maga elé. A szerves haladás csak türelemmel érhető el. A sietség sok munka selejtes voltának is az okozója. A minőség pedig általában fontosabb, mint a mennyiség. Különbözik csak a látszatnak dolgozik valaki.

Lelkiismeretesség és szorgalom a munkában

A munka próbára teszi a köteleességtudást. Könnyen az a vágyunk támad, hogy más munkához fogjunk, mert a régihez elvesztettük a kedvünket. A pályaváltoztatás kérdése is felmerülhet, esetleg jogosan, ha valaki nem alkalmas a régi munkára, más körülmények közt azonban ez csak szeszélyből és megfontolatlanságból történik. Ha valaki egy elérhető, jó és kötelező munkacélt szükség nélkül elhagy, megterheli vele a lelkiismeretét.

Hogyan kell a munkát jól végezni? A céljának megfelelően. A tőlünk független adottságokat is figyelembe kell vennünk. A munka által értéknövekedés jöjjön létre. A módszer rendezett és ésszerű legyen. Ne a közepén kezdjük, ne hagyjunk ki semmi fontosat. Ne csak azt végezzük, ami könnyű és kellemes, a többit másokra hátrítva. Mindent a kellő időben, pontosan fejezzünk be. Ellenőrizzük, jó-e minden. Értse el azt a tökéletességi fokot, amelyet munkaadóink és az Isten joggal elvárnak tőlünk. Az alanyi munka legyen egyre tökéletesebb. Aki önálló munkát végez, az találja meg ebben a helyes középutat, különben sosem lesz kész a munkával, hiszen mindig lehetne még valamit tökéletesíteni rajta.

Károkat, selejtet, csak lelkiismeretességgel és szorgalommal lehet megelőzni. A lustaság, halogatás, üres kibeszélés és az adott szó meg nem tartása a munkát megrendelő vevőkkel szemben meg nem engedhető hibák. Odaadással szolgáljatok, mert az Úrnak teszitek, nem embereknek (Ef. 6, 7). Az Úr napja... nyilvánvalóvá teszi... kinek mit ér a munkája (1 Kor. 3, 13). A lelkiismeretesség tárgyilag és alanyilag egyaránt megszázaszorozza a munka értékét.

A munka közbeni nyugalom

A trappisták boldogok hallgatóságukban. Tudomány és életszentség csak csendben virágozhatnak ki. A szántóvető és a bányász elmerülnek a természet titkainak a szemléletében. A gépész, a gépkocsive-

zető, a pilóta stb. igényli a figyelemösszpontosítást. A csend a lélekben születik és a magány a barátja. A külső zajtalanság egyedül még nem biztosítja a lélek nyugalvét, ehhez rend, büntelenség és kegyelem is kell, meg Isten jelenlétének a tudata. A lélek csak akkor hallja meg Isten szavát még zajos munka közben is, ha belül rend uralkodik. Minden külső zajnál nagyobb zűrzavart okoz a belső rendtelenség, a szenvedélyek háborgása, a képzelet zilált csapongása, az önuralom hiánya. Az Ún hangoskodását csak az alázatosság és az önzetlenség tudja lecsillapítani.

Ha valaki a munkájával okvetlenül hírnévre törekszik és önmagának csinál reklámot, akkor nem fog tudni alapos munkát végezni, mert tulságosan a külső látszatra lesz tekintettel; a taps utáni vágy, a pénzéhség könnyen elterelik figyelmét a jó munkától.

Veszekedések, komoly és heves nézeteltérések is felboríthatják a szolid munka végzéséhez szükséges lelki nyugalvat. Igazságosság, szeretet és tapintat kell ezen gátló tényezők, vagy a fölösleges zaj elkerüléséhez. Jézust a rokonai akarták hivatásbeli teendőitől eltéríteni (Ján. 7, 1 köv.)

Összmunka

Az egyes részletfeladatokat áttekintő vezetésnek kell egybehangolnia. Ez a cél alárendeltséget tételez fel. A munkát be kell osztani, a sorrendet meg kell állapítani. Nem minden munka egyformán könnyű vagy nehéz. Jó- vagy rosszindulatnak is szerepe lehet az elosztásban. Ilyenkor nem marad más hátra, mint elviselni egymás gyengéit (Gal. 6, 2). Emellett igaz marad az a közmondás is, hogy a madár hordozza a szárnyát, de a szárny is hordozza a madarat. A segítés és a szolgálat kölcsönös, ha nem is egyforma.

A jó összmunka előfeltételei: megfelelő oktatás alapján elő kell az ésszerű követelményeket terjeszteni. A fölényeskedő parancsolás helyét a baráti megértetés foglalja el, amely betekintést nyújt az egész munka menetébe, ha ez nem túl bonyolult vagy nem kíván titoktartást. A munkatársakhoz való viszony a kölcsönös igazságosságon és jóindulaton épüljön fel. A kötelességteljesítést nem szabad senkinek sem hamis barátokzásból elengedni. Nézeteltérés esetén ameddig lehet, a szelíd eljárás a leghíztatóbb. A bírálat és a szemrehányás ne legyen személyeskedő vagy sértő, hanem csak a személy javát és a tárgyi érdeket szolgálja. A szeretet letompítja még a megérdemelt büntetés élet is. Az adott utasítás ne menjen túl azon a határon, amelyet a szív békével el tud viselni. Akinek olyan a természete, hogy az összmunkát nagyon megnehezíti, vagy lehetetlenné teszi, azt vagy ki kell

kapcsolni az ilyen munkából, vagy rendkívüli erőfeszítésre kell szorítani, hogy aszociálissá ne váljon.

A munkának és a pihenésnek az ideje

Két irányzat uralkodik a munkapiacon: az egyik fokozni akarja a munkateljesítményt és a munka ütemét, a versenyt; a másik irányzat le akarja rövidíteni a munkaidőt, a legteljesebb önműködő és önszabályozó gépesítésre törekszik, hogy minél több embert ki tudjon kapcsolni a munkamenetből vagy azért, mert egyszerűbb gépekkel bánni, mint emberekkel, vagy azért, mert kevés a megfelelő emberi munkaerő.

Az első irányzat hátránya, hogy nem hagy az embernek kellő pihenést (Ex. 31, 15). Túlmegy a munka természetszerű rendeltetésén, mintegy bálványá lépteti elő, amely zsarnokoskodik a munkás felett, nem engedi személyiségét szabadon kifejlődni. A napi munkaadagnak nem szabad többnek lennie, mint aminek a fáradságát egy éjszaka ki lehet pihenni. A családnak is kell szentelni egy bizonyos időt, de az Istennek meg a szellem művelésének is, hiszen ez irányítja a testet. A munka minősége szenved, ha nincs kellő pihenés közbeiktatva. A túl rövid munkaidő sem jó, mert akkor bele sem lehet igazán jönni a munkautembe.

Az ünnepnapok

Az ünnepek célja: Isten dicsősége, pihenés, a lélek tökéletesítése, a szellem művelése, a családi és társadalmi élet ápolása, felzabadosulás a test, az anyag szolgálata alól és menekülés az anyagi gondoktól. Az élet legfontosabb dolgaira kell ilyenkor ráirányítani a figyelmet. Ahol ezt elhanyagolják, ott fokozódik a munka terhe. Isten azonban védi az ember legfőbb értékeit. Változatosságra is szükségünk van. Az Egyház a hatalmasok felé azt is hangoztatja, hogy a munkásnak joga van az ünnepnapra a fenti célkitűzésekkel. Az ilyen ünnep szociális és kulturális vívmány, amelyet azonban minden multozásbeli kilégés és a vallási élmény elhomályosítása megront.

A munka öröme

Az alkotó munka örömet szerez, ha valaki a sajátjából meríti és a munka az ő szellemi terméke. A kísérletek, felfedezések sok munkát kívánnak, de sok örömet is okoznak, mert az eredmény a természet feletti uralom, a szellem fölénye. Kezdeményezés, energia és kitartás ugyan az ára, de a boldog öntudat megéri. Csak így használja az ember igazán ki a talentumait. Az eredmény és az el-

ismerés új munkára ösztönöz. Az önzetlen embernek az is boldogság, ha tudja, hogy munkája másoknak hasznos. Nincs annál jobb, mint ha az ember örülni tud a munkájának (Eccl. 3, 22). A munka az ember válasza Istennek arra a felhívására, hogy vegyen részt a teremtés folytatásában, legyen második okozó. Ez a szerep magasra emeli az emberi méltóságot. Viszont ha az ember kikapcsolja Istent a munkából, akkor megszűnik érdemszerző szerepe. A jól végzett munka szeretettel kapcsolja össze az embereket és a munkást közelebb viszi Istenhez, sőt üdvözíti.

Német Béla SJ

A MUNKÁRÓL

A legszebb munka Isten akaratának megtevése.

Actiones nostras quaesumus Domine, aspirando pracveni et adiuvando prosequere, ut cuncta nostra oratio et operatio a Te semper incipiat et per Te coepta finiatur! Per Christum Dominum Nostrum. - Lélekkel dolgozzunk!

I. Motivumok:

1. Dolgozni mindenképpen kell! De lehet bér munkát végezni vagy szentmunkát végezni. Tőlem függ.

2. A munka a mai világ legnagyobb problémája. Ha a munkát nem tudom Isten akarata szerint mérlegelni, sem hozzá nem szólhatok, sem meg nem valósíthatom. Hiszen ez az igazi mérővessző: a munkát Isten akarata szerint mérlegelni!

Szenteld meg Uram, munkánkat, hogy a Te akaratod szerint dolgozzunk!

II. A munka értékelése

A/ Általános értékelés:

1. A keresztény világnézetben megbecsülés jár neki:

a/ mert a munka Istennek a világrendbe írt akarata,

b/ mert a munka Istennek emberi valóságunkba írt akarata; szervezetünknek követelménye,

c/ úgyannyira, hogy a munka lesz testi és lelki fejlődésünk főtényezője,

d/ és a munka lesz érdemeink főforrása: kegyelmek szerzője életünkben és a mennyország kulcsa a kiteljesedésben. . .

Ez a munka evangéliuma!

Ez az evangélium sokak számára elmélet és örökké az marad,

sokak számára délibáb, tetszik, de irreális,
sokak számára távoli valóság: „Amerika”,
némelyek számára közeli valóság,
kevesek számára telis-teli élet, eleven, meleg, alakító, szentté tevő élet...

2. A modern, antikeresztény világnézetben:

a/ imádás jár ki neki: övé minden hatalom és dicsőség! Belőle származik minden érték és érdem: mindenki annyit ér, amennyit dolgozik; mérővesszője minden létkérdésnek és becsületnek...

b/ és gyűlölet jár ki neki:

aa) mint a legnagyobb koloncnak, amely minden élnivágyást megakaszt, szabadságot sikkaszt, önnállóságot rabol...

bb) mint a legsötétebb kényúrnak, aki zsarol, szipolyoz, vért szí, megőröl, és mindennek végén félresöpör az útból...

Mindezzel szemben nekünk az életet kell prédikálni: a munkát, mint életforrást! Csak így lehet győzni.

B/ A szemináriumi munka:

1. Ténye: nagyjából ugyanaz, mint mindenütt: van dolog bőven.

2. Értéke: attól függ, hogy milyen világnézettel állok neki,
hogy milyen lelket öntök ki rá,
hogy milyen aranycsináló mesterséggel fogok hozzá.

3. Lehetőségek:

a/ Lehet lustasági kifogásaim gyakorlótere, ahol művészetté varázslom tehetetlen lustaságomat,

-lehet állandó meghasonlásaim, balradöntéseim porondja, ahol én húzom a rövidebbet,

-lehet önvonzolás: sokat dolgozom, de nem azt, amit kellene,

-lehet lelketlen robot, ahol a lélek nem ura, hanem szolgálja a munkának,

-lehet öntudatlan gépzakatozás, a megszokottság fásultságával. „Acti-ones nostras, quesumus Domine...”

b/ Lehet a lélek öntudatos, céltudatos, komoly foglalkozása. Olyan léleké, amelynek pontos iustitia - érzéke van: egyensúlyba tudja hozni az igazságot és az önérzetet. Hiszen a szemináriumi munkánál egyszerű igazságosságról van szó: do ut des! nekem itt megadnak mindent, hogy dolgozhassam, akkor nekem is meg kell tennem mindent, ami a munka érdekében tőlem függ.

Az ilyen lélek világosan látja a célt és tudja, hogy a munka ehhez a célhoz vezető eszköz. Akarja a célt, következképpen akarja a munkát is, mint eszközt.

Az ilyen léleknek érzékeny lelkiismerete van: tudja mi a

rend a szemináriumban, mi a kötelesség és főképp: mi a becsület. Lelkében állandóan szól az erkölcsi rend szava...

c/ Lehet a nagyobbra hivatott lélek lendülete:

-olyan léleké, amelynek van életkedve és ehhez duzzadó energiája,

-olyan léleké, amelynél irányadó szempont nem a kell, sem a haszon, hanem a teljesítmény, a rekord;

-olyan léleké, amely ugyanabból a fából van faragva, mint a történelem maximistái: félúton nem tud megállni. Akárcsak egy bolseviki (a szó nemes értelmében!) A bolseviki és a szeminarista között az a különbség, hogy a szeminarista nemcsak nem egocentrikus, de még csak nem is geo-centrikus, hanem Christo-centrikus.

Ezek a szeminárium igazán hivatott munkásai!

Ilyenek kellene az Anyaszentegyházban!

Papnál ez stílszerű!

Összefoglaló megjegyzés az előzőkhöz:

azok, akik az a/ pont alapján dolgoznak; csökevényes tagok,

a b/ pont alá sorolhatók a valódi munkástagok a szemináriumban; általában jó igavonók, és ha jól dolgoznak, lehet közülük valamelyik vezér is, a c/ pont alá sorolhatók az igazi lendületes emberek: a Christo-centrikusok, a rekordegyéniségek. Ezek a szeminárium igazán tökéletes munkásegyéniségei! ezek a leendő vezérek! Ilyen az igazi pap.

d/ A szemináriumi munka legnagyobb tökéletessége kb. ez:

1. . intentio:

aa) Célom összes munkámban: Isten, Jézus Krisztus dicsősége: sanctificetur nomen tuum! - azután a lelkek minél magasabb fokú üdv: adveniat regnum tuum! - Isten dicsősége: Isten minél teljesebb kiáradása: participatio, diffusio actualis Dei ad extra...

bb) Indítóókom: Istennek, Jézus Krisztusnak szeretete. Ha lehet, tiszta szeretete: önmaga miatt! És miatta, érte a lelkek szeretete...

cc) Mensura operis: munkám mértéke, irányítója, a munka formális szempontja: Isten, Jézus Krisztus akarata: fiat voluntas tua!

Isten akarata biztosít számomra csodás indifferenciát: azt akarom, amit Isten akar. Így azután szinte nekem mellékes lesz, hogy imádkozom-e most vagy sepregetek, tanítok-e vagy prédikálok... Egy a fontos: azt tegyem, amit az Isten most tőlem kíván. Így lesz szent minden tett, minden munka.

Megértjük a szenteket, akiknek első kérdésük az volt: Domine, quid me vis facere?! A munkából fakadó életszentség éppen abban áll, hogy kersem: mit akar tőlem most az Isten? Mert

világos lehet előttem céloom: Isten dicsősége; világos lehet előttem az indítókomb: Isten szeretete; de nem világos azonnal számomra Isten akarata. Miből lesz ez világos? Isten első kinyilatkoztatásából, az én természetemből; a prudentia-ból, amellyel vizsgálom a természetbe írt isteni Akaratot, hogy munkám ne természetem nyers, ösztönös kiélése legyen, ne túlekedés, lótas- futás, hanem a megszentelt, Isten akaratához simuló, igazi, szabad akaratú munka legyen. Éppen ezért elengedhetetlen a lelki vezetés ezen a ponton.

2. Executio:

aa) Minden értéke a benne élő szándéktól függ. Az imént említett szándékvilág nélkül semmi! Éppen ezért az executio fedje mindig az intentio-t. *Fiat voluntas tua, sicut in coelo et in terra!*

bb) Abszolút készség! Szent készenlét mindarra, amit az Isten tőlem akar: *sicut oculi servorum in manibus dominorum...*

-Haladéktalanul cselekszem, ha felismertem Isten akaratát;

-teljes precizitással hajtom végre Isten akaratát;

-örvendező lélekkel: (nem savanyú képpel és nem is fennhéjázóan, mint a farizeusok az utcasarkokon.) Uram, akár háromszor ennyit is! *Érted! Hilarem datorem diligit Deus...*

cc) Az igazi öntudat: „ha mindezt megteszitek, mondjátok magatokban: haszontalan szolgák vagyunk...”

„*Gratia Dei sum, quod sum...*”

Befejezés:

Megalkuvás, tettetés nélküli szívós munka. A szeminárium nagy műhely, ahol csendes, talán közepes, de szívós munka folyik. Itt cserződik az élet számára a komoly papi egyéniségek.

Erre a szívós, csendes, talán közepes munkára épüljön tervszerűen a nagylelkű lendület:

Önfelelt Jézus - szeretők, önfelelt felebarát- szeretők legyünk, akik Jézusért és a felebarátért hajlandók önmagukat feláldozni. Igazi vezérégyéniségek!

Hogyan?

Tervszerűen és erőteljesen kiépíteni a maximális munka részleteit: ima, - intentio - executio.

Ennyi az emberi jóakarát dolga. A lendületet majd a kegyelem adja.

„Az Egyház szerető édesanyja a kérgeskezű munkásnak. Ez hirdeti Jézus örök evangéliumát: Méltó a munkás az ő bérére. Ennek a szüntelen hirdetése többet ér, mint évszázadok gyűlöletharca. Ez tartja a világ elé a két kőtáblát, amelynek parancsai a munkás emberi méltóságát biztosítják.”

Mindszenty

HAZAI HELYZET

Timeo Danaos et dona ferentes ...

A „Magyar Hírek” február 1. száma az első oldalon Dr. Beresztóczy Miklósról hoz nagy képeket és a távolba szakadt magyarokhoz tőle üzenetet, abból az alkalomból, hogy a Magyar Népköztársaság elnöki tanácsa a katolikus pápi békemozgalom megalakulásának 10. évfordulója alkalmából az állam és a katolikus egyház közötti jóviszony megteremtése és fejlesztése terén, valamint a békemozgalomban kifejtett eredményes közreműködésük elismerésül kitüntetések adományozott egyházi személyeknek. Az egyik kép reverendában mutatja Beresztóczyt, amikor Doby István - a kitüntetést átadva - vele kezecskéz. A másik kép papcivildben, amint az országgyűlés októberi ülésénél elnököl. A harmadik képen karingben és stólával a Rezső-téri templom színpadán szívbeszédet mond.

Az Új Ember február 4. számában olvassuk, hogy Brezanóczy Pál Pál egri főegyházmegye apostoli kormányzója 50-ik születésnapja alkalmából a „Magyar Népköztársaság Zászlórendje 2. fokozata” kitüntetést kapta meg.

A püspöki kar kérésére az állam 1962-re is folyósítja a katolikus egyház céljaira a rendkívüli államsegélyt az 1961 évinek megfelelő összegben. A rendes államsegély összegét 1950-ben kötött megállapodás szabályozza. A megállapodás értelmében már 50%-os csökkenésnek kellett volna bekövetkeznie, de az állam még mindig az 1950-es összeg 90 százalékát folyósítja.

Beresztóczy azoknak a magyaroknak, akik évtizedekkel ezelőtt távoztak, azt izeni, hogy amiért elmentek és amit odakint kerestek, az ma itt megvalósult, mégpedig sokkal szebb, emberibb körülmények között valósult meg.

A katolikus papság és a katolikus hívek nagy megbecsülését hangsúlyozzák ki azzal, hogy Beresztóczyt az országgyűlés alelnökévé választják. Nem kommunista, de olyan ember - mondja róla Kádár János - aki a szocializmusért és a békéért harcol. Azután leszögezi az elvi tételt is: „Ha mi tudunk tíz esztendővel együtt dolgozni jó harcostársként emberekkel az ország szocialista jövőjéért, a nép békéjéért, akkor miért ne lennének jók bármiféle közéleti tisztségre.”

Kállai Gyula miniszterelnökhelyettes pedig arra utal, hogy az egyházi férfiak a jövőben maguk lépnek fel azok ellen, akik esetleg kártevésével akarják megrongálni az állam és egyház jelenleg normális kapcsolatait. Az ordináriusok feltett szándéka, hogy a jövőben az állam és egyház törvényeit megszegő, hivatásukkal visszaélő papokkal határozottan fogják fellépni. Azonban mind a kormányzat, mind a püspöki kar kénytelen még számolni az egyházi reakció létevel. Törpe kisebbségről van szó, felelőtlensége miatt azonban ez sem vesélytelen tényező.

És most nézzük mi van a trójai falóban, mi az érem másik oldala. A Welt in Christus 1962. januári számában egy hazai levélrészletet közöl: „A kommunizmus harca az Egyház, mint a haladás főellensége ellen, mind kegyetlenebbül folytatódik. Négy püspök van egyházmegyéjéből száműzve, három egyházmegye elárvult püspökeik elhalálózása folytán. A Rómától kinevezett új püspököket nem szabad felszentelni. Évente a papok százait helyezik át büntetésből. Néhányan közülük az agyafúrt üldözési módszerek következtében idegbetegek lettek. Sőt meg is örltek. Budapesten nemrég egy ferences atya öngyilkos lett, mert már x-szer idézték be kihallgatásra az állami egyházügyi hivatalba. Júniusban papokat híveikkel együtt összesen 70 évig tartó börtönbüntetésre ítélték, mert hitoktatást végeztek. Aktív lelkipásztorok és világi apostolok elfogatása állandosult. Az alkotmánytól biztosított hitoktatást minden eszközzel megnehezítik és lehetetlenné teszik. Jelenleg csak akkor szabad a népiskolában hitoktatást tartani, ha azt az osztálynak legalább 10 %-a frásban kéri. A kormány gondoskodik, hogy a szülők ne merjenek ilyen kivánságot nyilvánítani. Az esztergomi főegyházmegyében szentelésük előestéjén a titkos rendőrség szigorú kihallgatásnak vetett alá öt papjelöltet. Egyet közülük nem láttak viszont; ismeretlen helyre szállították.

A 24-től 40 éves legjobb fiatal papokat, akik nem voltak békepapok, ebben az évben eltávolították a lelkipásztorkodásból. Július óta idősebb papokat nyúgdíjba kényszerítettek. A papok éhberét (havi 20 USA dollár) szigorúan csökkentik. A gyűjtés és alamizna-szedés kemény büntetés terhe alatt tilos. Aki nem hajol meg a kommunistáknak a tisztán egyházi ügyekbe való beavatkozása előtt, elveszti kenyerét.

A szülőkre gyakorolt erős nyomás nagyon megnehezíti új szeminaristák felvételét. 1948-ban Magyarországon még 1743 szeminarista volt, 1960-ban már csak 300. Többen, akik papi hivatást éreznek magukban, gyárakban dolgoznak és esténként tanulnak teológiát.

Nagyon veszélyes a kommunisták taktikája, amellyel az Egyházat a kormány rabszolgájává akarják lealacsonyítani. Az egyik magyar ordina-

riust arra kényszerítették, hogy a kommunista Észak-Vietnamba utazzon és ott magas államhivatalnokokkal Magyarországot képviselje. A cél világos: Az Egyház megsemmisítése és a hit kiirtása.

Nálunk terror és nyomor uralkodik. A Szovjetunio jelenlegi gazdasági válságának reánk nézve keserű következményei vannak. Az iparban emelik a normát és súllyeszti a bért.

Ne hagyjátok cserben a még megmaradt aktív katolikusokat, a még hívő ifjúságot, az áldozatra kész hitoktatókat, a már börtön küszöbén álló papokat. Ne legyen nektek egy áldozat se nehéz, hogy az istentelen kommunizmus ellen az első sorban állókat bátorítsátok. Imádkozzatok sokat püspökeinkért, mindnyájunkért, hogy ne engedjük magunkat az ördögtől elcsábítani és hogy feltételünkben, miszerint nem leszünk a kormány csatlósai, erősek maradjunk. Imádkozzatok, hogy Isten kegyelme adja meg nekünk az erőt, hogy ebben az emberfeletti és végnélkülinek látszó megpróbáltatásban hűek maradjunk." Eddig a közölt levél.

Hogy mennyi anyagi gonddal küzd otthon az Egyház, kiolvasható Várkonyi Imre kalocsai káptalani helynök körleveléből is: Nem volt kétséges - írja - a megállapodást megkötő felek között, hogy az Egyház fenntartásának nagyobb részét már ezekben az években is a katolikus híveknek kell vállalniuk. Egy papnövendék, mire a teológiát elvégzi, 50.000 forintjába kerül az egyházmegyének. A nyolc katolikus középiskola fenntartása is jelentős részben a hívek feladata. Gondot kell viselnünk az öreg, beteg szerzetesekre is. A templomok karbantartása és felszerelése szintén nem kis gond. A hívek szívügye legyen az államtól kapott jövedelemkiegészítés mellett a lelkipásztorok tisztességes eltartása. Ezen a téren nem kívánok mást, mint azt, hogy a papság anyagi ellátottsága legyen arányban híveiknek anyagi erejével. Ez azonban jelentsen a híveknél lelkiismereti kérdést. A plébániának a hívek ellátásában nemcsak a lelkészkezdő papság, hanem a kántor, a sekrestyés, a harangozó, a temetők őrői és a plébánia házvezetője is munkása, akiknek tisztességes jövedelméről azoknak kell gondoskodni, akik az egyház különböző szolgálatait igénybe veszik.

+

A kárpátaljai helyzet

Egy szatmár-egyházmegyés pap írja;
Feltettem magamban, hogy írok Neked. Tudod, az ilyenféle emberke csak az otthoniakkal levelezik. Azt a címzést már 18 éve megtanultam. Jubileumi ünnepségünkre magam is szerettem volna hazamenni, de ebből már nem lesz semmi. Éppen most kaptam nemleges választ. Igazán sze-

rettem volna hazamenni, hogy nyolcnapos lelkigyakorlaton résztvehessek a Manrézában. Ennek hiányát érzem a legjobban. Magánuton nem megy az olyan könnyen. Az ember nem is tud elvonulni, mert minden percben készenlétben kell lenni: hol saját plébániáján, hol a beteg paptestvéreket kell kiségetni. Mindannyian öregsünk és gyöngülünk fizikailag. Utánpótlásról nem is álmodhatunk. Kihalásra vagyunk ítélve.

Némi betegséggel küzdve, de megvagyok. Májjal és epével küszködtem. Most magas lázzal, meghűlve fektüdtem. Igazi orvosságként mézet nyalogatok.

Igégeinket már igen megnyirbáltuk. Úgy van jól, ahogy van. A szükséges dolgok, amik az élet fenntartásához szükségesek, úgy-ahogy megvannak. A luxus dolgokat elhagytuk teljesen ... Még rádiót sem tartunk a házban. Televíziót csak szeretnénk. De mindezek nélkül is lehet építeni Isten országát. Legnagyobb a hiány in spiritualibus: imakönyvekben, folyóiratokban, amelyek egy kis egyházi szellemet hoznának, teljesen hiányt szenvedünk. Direktorium nélkül vagyunk. Az újtásokról, amelyeket hozott a Szentatya, nem tudunk. Az új egyházi irodalmat nem ismerjük. Ezeket nem lehet ide küldeni. A szeretet leleményes. Jó volna, ha mégis valamit kitalálnál számomra. Itt nagy kontradikcióval állunk szemben s ha valami lelkidolgot sikerül véghezvinni, duplán örülünk a dolgoknak.

Lacikám kedves, mikor lesz az, amikor találkozunk az Alma Mater falai között. Hej a Súlyomszembácsi igen sok mindentől regélne a fiataloknak, öregeknek egyaránt. Még a NEBŐK számára is tudnék némi anyagiakkal szolgálni (NEBŐK = Nevető Bölcsék Köre a szemináriumban. Szerk.).

Látod milyen a sors keze. Hogy szétvert bennünket egymástól. Na nem baj, csak kitartsunk szolgálatunkban mindvégig!

SZEMÉLYI HIREK

ARANYMISE

Sztrisoovszky Mihály c. apát, esperesplébános január 28-án mondta el aranymiséjét a tolcsvai templomban. Kézvezetője Brezanóczy Pál egi apostoli kormányzó volt. Ugyancsak ő mondotta a szentbeszédet is.

Jagica Juvenál István Baján, a Szent Antal templomban mutatta be aranymiséjét. A szentbeszédet Sztrilich Károly irodaigazgató mondotta magyar és bunyevác nyelven.

A budai Mátyás - templom Mária-kapujának kibontásánál értékes domborművekre bukkantak. Az oromzatot díszítő bibliai tárgyú szobortöredék Zsigmond korából származik.

+

Hamvas Endre megyéspüspök az 66. év estéjét és az újévet debreceni hívei körében töltötte. Debrecen várossá nyilvánításának 600 éves jubileumát ünnepli, a Szent Anna templom pedig alapkövetételének 240 éves évfordulóját. A hívek a szilveszteri hálaadáson és az újévi püspöki misén is zsúfolásig megtöltötték a templomot.

+

A szegedi Fogadalmi - templom Tisza felőli tornyának javítását befejezték. A hatalmas torony ismét eredeti szépségében áll és most már veszély nélkül megszólalhat a legnagyobb harang: a hősök harangja.

+

Dr. Hász István tábori püspök svájci díszpolgár

Unterägeri svájci község a magyar hadsereg utolsó tábori püspökét benyújtott ünnepség keretében díszpolgárává választotta. A Magyar Papi Egység szívből gratulál ehhez a kitüntetéshez, amely azt mutatja: a svájci falú, mielőtt polgárává avatta, már régen szívébe zárta a magyar főpásztort.

Sík Sándor:

A VI. STÁCIÓ

Ó Istenarc, kegyetlen	Ó arcom, ember arca,
Kínzástól éktelen!	Te büntől éktelen,
Ó Irgalom, egyetlen!	Az Isten képe torza,
Ó Jóság, végtelen!	Te jótlan, széptelen!
Méltó ki lenne Hozzád?	Nincs arc ily megvetendő,
Egy gyenge nő:	Mint a tiéd.
Letörli véres orcád	S ölelnéd, mint a Kendő
A keszkenő.	A Krisztusét?

Ó lelkem, durva kendő,
Mocsoktól keserű:
Nézd, mennyi vár esengő
Arc, amit letörülj:
Kar nincsen elég ölelni,
Mindenfelé:
Vert arcok, s valamennyi
A Krisztusé.

HALOTTAINK

- Varga Andor püspöki tanácsos, Kelenvölgy első plébánosa (55, 32)
Mészáros Gellért Ottmár cisztercita, ny. gimnáziumi tanár, nov. 29-én
Pannonhalmán (71, 52, 46)
Szomor Béla érseki tanácsos, ny. hittanár, aranymisés áldozópap, Buda-
pesten (77, 55)
Szalma József a csanádegyházmegyei Szőrég község plébánosa (71)
Királymezey Tibor pápai kamarás, Gödöllő volt plébánosa, a székes-
fehérvári papi-otthonban (67, 44)
Stefán Lajos hárskúti esperesplébános (70, 47)
Égerth Jakab apátkanonok, kisrépost, jan. 2-án Kalocsán (79, 54)
Patócs József c. esperes, mohácsbelvárosi h. plébános, volt egri érseki
helynök. Péccett halt meg, Mohácson temették
Szentiványi Béla piarista, volt uradalmi jószágkormányzó (78, 62, 55)
Révész Ferenc ebedi esperesplébános (63, 39)
Vidákovics Aladár volt premontrei vikárius Tiszacsermelyen (69)
Borián Elréd József cisztercita, magyarpolányi esperesplébános, jan 22-
én, Veszprémben (67, 50, 43)
Vedres Béla prelátus, ny. kiskunfélegyházi apátplébános, Sándorfalván
(78, 56)
Kovács Mihály tb. kanonok, ny. jászfelsőszentgyörgyi esperesplébános, az
egri főegyházmegye papságának nesztora (95, 72)
Solyvár Gábor ker. esperes, Szekszárd-belvárosi h. plébános (71, 49)
Schwartz Elemér dr. ciszterci rendi szerzetes, a Pázmány egyetem volt
nyil. rendes tanára, Würzburgban húnyt el jan. 21-én. A löveni egye-
tem, amelynek haláláig tanára volt, flamand és francia nyelvű gyász-
jelentést adott ki elhúnyta alkalmából (72, 54, 48)
Köhler Ferenc lazarista, aranymisés áldozópap, Metz par Born, Belletan-
che-ban (Franciaország), jan. 30-án. Temetése febr. 2-án volt. (75, 52)
Horváth Lajos püspöki tan., a Szeged-felsővárosi plébánia lelkésze (57)
Lenner József SJ, aranymisés pap, jan. 29-én Pannonhalmán (76, 60, 50)
Csollák Lajos váci egyházmegyes ny. áldozópap, Békéscsabán (55)
Luderer József Debrecenben (57)
Karácsonyi Guidó püspöki tanácsos, ny. plébános Orosházán (77, 52)

+

Elhúnyt paptestvéreinket foglaljuk mementóinkba!

Vörösvárott, a ma Ausztriához tartozó Rothenturmban született 1890-ben. Édesapja tanító volt. A ciszterciekkel szentgotthárdi gimnáziumi évei alatt került kapcsolatba. 1907-ben lépett be a Rndbe. Az érettségi után Zirc budapesti Teológiai Főiskolájára, a Bernardinumba került. A teológia végzésével egyidőben - az akkori szokás szerint - tanulta a Tudományegyetemen tanári szaktárgyait: a németet és latint. 1914-ben tette le az ünnepélyes fogadalmat, szentelték pappá, s ugyanebben az évben doktorált német nyelvből.

Talán burgenlandi származása adta az indítóerőt, hogy a német nyelv-tudomány területén melyik ágra specializálja magát. A magyarországi német nyelvjárások tanulmányozása egész tudományos munkájára rányomta a bélyegét. Ebből a tárgykörből választotta már doktori disszertációja témáját is. 1915-ben a gyakorló év után kapja meg a tanári oklevelet, egy évig káplán, majd pedig egy évet Székesfehérvárott tanít. 1916-ban az alig egy-két éve megnyílt budai gimnáziumba helyezik, itt lesz tanár húsz esztendőn át egész 1935-ig. A középiskolai tanítás mellett tudományos önképzését is folytatja. Többször megy tanulmányútra, amelyek során Bécs, Grác, Prága, Lipcse, Marburg, München nyelvészprofesszorai mellett mélyíti el tudását. E tanulmányok alapján 1920-ban megírja az „Einführung in die ungarländische deutsche Mundartforschung”c. munkáját, amelynek alapján a Tudományegyetem 1922-ben magántanárnak nevezi ki. Ettől kezdve ad elő az egyetemen is. 1934-ben a német nyelv nyilvános rendkívüli, 1935-ben nyilvános rendes tanára lesz az egyetemen. Tudományos munkássága ezekben az években éri el zenitjét. A Szent István Akadémia rendes, a Magyar Tudományos Akadémia meghívott tagja, 1938-ban létrehozza a Német Nyelvtudományi és Néprajzi Intézetet. Az Intézet két folyóiratát gondozza, egész sor középiskolai tankönyvet ad ki.

Szakterületén kívül tevékeny része van a magyar katolikus élet első világháború utáni egyre lendületesebb kibontakozásában is. Már 1921-ben megalapítja Bitter Illés cisztercivel a Foederatio Americanat (amelynek 1946-ban 16 ezer tagja volt), 1932-ben pedig a „Sport és Vallás”nevű mozgalom csoportjait szervezi meg. E csoportok a különböző sportágak katolikusait igyekeztek összefogni. Jelentős helyet foglal el munkásságában a magyar vallásos néprajzzal való foglalkozás. Ennek keretén belül két kérdés érdeklí különösen: a karácsonyi népszokások és a szentek tisztelete. 1936-ban indítja el a Magyar Betlehemes Mozgalmat. Sokat fáradozik azon, hogy a karácsony ünneplé-

se vallásilag elmélyüljön, s ezt különösen a művészi betlehemek mind szélesebb körben való terjesztésével igyekszik elérni. Ennek érdekében hozza létre 1946-ban a Fra Angelico Társaságot is. - A szentek népi tiszteletének tudományos vizsgálata érdekében 1943-ban nagy vállalkozásba kezd. A tárgykör egész anyagát tizenkét (egyenként 600 oldalas) kötetben akarja 150 munkatárs segítségével feldolgozni és közreadni. A második világháború után egy-két évvel már az anyag együtt is van, a politikai helyzet azonban megakadályozza a mű kiadását.

A háború után tovább tanít az egyetemen, sőt 1946-ban a német tan-
szék vezetőjévé nevezik ki. A „fordulat éve”, 1948 azonban az ő számá-
ra is szomorú változást jelent: elbocsátják az egyetemről. Munkássága
folytatására jó alkalom kínálkozik ekkor a Lőveni egyetem meg-
hívása. A meghívás alapján megkapja az útlevelet, és 1949 végén el-
hagyja Magyarországot. 1950-ben már ismét tanít: tíz éven át német
néprajzot és német kultúrtörténetet ad elő a Lőveni Katolikus Egyetemen.
A magyar emigrációnak is hasznára szeretne válni: 1951-ben
megalapítja Mgr Zágonnal az Academica Catholika Hungarica-t, amely
a külföldön élő magyar szakemberek tudományos eredményeinek a köz-
readását tűzi ki céljául. Első évkönyve 1958-ban jelent meg. Továbbra
is a cikkek egész sorát írja különféle magyar és más nyelvű folyóira-
tokba. Ezekkel együtt élete során több mint 400 hosszabb-rövidebb cik-
ket, könyvet írt.

Az utóbbi években egyre romlott egészségi állapota, úgy hogy az
1961/62-es tanév elején az egyetemről fél éves betegszabadságot kapott.
Ahelyett azonban, hogy újra erőre kapott volna, tovább gyengült. Egyik
utolsó, 1961 októberében kelt levele szerint már közeledni érezte az u-
tolsó órát. Hamarosan kórházba került, a németországi Würzburgba, és
ott is halt meg, hosszú eszméletlenül töltött hetek után, 1962 január
21-én. Kívánsága szerint ciszterci monostorban, a Nürnberg közelében
levő Seligenportenben temették el.

SOCist.

+

DR. ÉGERTH JAKAB APÁT-KANONOK

Január 2-án húnyt el Kalocsán. Halálával egy nemes papi élet nyert
beteljesedést.

Munkával telt életének, hosszú és változatos papi működésének főbb
adatai a következők. Hódságon, a Délbácska egyik virágzó német nagy-
községében született 1883.május elsején, mint jó módú földműves csa-
lád gyermeke. Középiskoláit Kalocsán a jezsuitáknál végezte, teoló-
giai tanulmányait Rómában a Collegium Germanico-Hungaricumban.

Visszatérve az egyházmegyébe, rövid kápláni munkálkodás után Kalocsára került az Érseki Hittudományi Főiskolára mint a dogmatika tanára és a növendékek lelkivezetője. Itt hamarosan mindenki megérezhette forró szívének legizibb szenvedélyét: az Egyház iránt való lángoló szeretetét. Ezt a lángot gyújtotta fel és szította magasra meditációs pontjaival és exhortációival az apostoli munkára készülők lelkében. 1919-ben szülőfalujába került plébánosnak. Nagy örömmel fogadták, de már 1922-ben őszinte fájdalommal vettek tőle búcsút. További papi működésének és egyúttal legnagyobb lelkipásztori sikereinek a színhelye a dunamenti Apatin nagyközség lett. Izzó papi lelkülete, ékes-szólásának melege és hódító ereje mindenkit megragadott. Néhány év alatt megváltozott egyházközségének lelki arculata. Híveit lelkesedéssel és az áldozatkészség szellemével töltötte el. Buzgóságának koronája egy új plébánia alapítása és az impozáns Jézus szíve templom felépítése volt. Papi életének teljességéhez tartozik, hogy legnagyobb sikereinek tere az évek múltával sok keserűségének is színhelye lett. Az 1944 évi összeomlást már Kalocsán élte át. A Gondviselés megővta attól, hogy szeretett egyházközségének pusztulását saját szemével lássa. Mindazonáltal ez a bánat élete végéig kíséerte. Kalocsán a Miasszonyunkról nevezett nővérek anyaházának lelkivezetője és templomuknak igazgatója lett. Lelkének olthatlan heve, ékesszólásának lendülete hamarosan Kalocsának is kedvelt szónokává tette.

Példás papi életet élt: verejtékben és könnyben vetett, élte befejeztével dús kévékkel megáldva tért meg az örök hazába.

Nuspl János

In memoriam

DR. VIDÁKOVICH A. ALADÁR

a jászói premontrei rend magyarországi vikáriusa
(1892. december 15 - 1961 december 24)

Nyúlánk, szikár, közel kétméteres termete is sejtette délvidéki, katolikus-horvát (bunjevác) származását. Középkorúait mégsem Zágrábban, hanem legnagyobb részt Kalocsán, a jezsuitáknál végezte és a ciszterek bajai gimnáziumában érettségizett.

Teológiai tanulmányait Innsbruckban végezte, ahol a híres P. Hoffmann volt életére maradandó hatással. Papi életének karakterisztikuma: a pontos napirend betartása, a kora reggeli elmélkedés, napi examen particulare és generale és a katonás belső önfegyelem itt ivódtak bele egész életébe. Mint gimnáziumi hittanár kezdte papi működését és szeretetét az ifjúság

iránt élete végéig megtartotta. Népes ministránszárdának, és cserkészeinek derűs, melegsívű atyja volt. A váci és kassai egyházmegyék számos papja tőle nyert indítást papi hivatására. Teológiai tanár és rendi előljárói munkaköreiben is nagy szeretettel ápolta a más rendekkel és a világi papsággal való őszinte, bensőséges és baráti kapcsolatokat. A rendek szétszórása után Pétery püspök úr fogadta be palotájába vendégként, mint a jászói permontrei rend magyarországi előljáróját. E miatt került egy napon Pétery püspök úrral börtönbe is jó fél évre. Rendkívüli fejelemzettsége, lelki ereje tartotta csak életben a féltüdejű és egyébként is gyenge egészségű embert. Szabadulása után szerető és gondoskodó atyja maradt a szétszórtan, nehéz sorsban, fizikai munkával életüket fenntartó vagy a pasztorációban működő rendtársainak. Bodrogközben, csendes visszavonultságában rendi és egyháztörténeti munkákon dolgozott (Dr. Fischer-Colbrie Ágoston kassai püspök és X. Szent Pius életrajzai). Váratlan halálát vírusos gyermekparalízis okozta. Rövid, de súlyos betegségét zokszó nélkül viselte el. Rendi és lelki ügyeit teljesen elrendezve szinte mosolyogva tért vissza Teremtőjéhez karácsony vigiliáján. R. I. P.

Dr. Paulay Károly O. Praem.

KÖHLER FERENC LAZARISTA ATYA

A metzi kórházban halt meg 1962. január 31-én. Kőbányán született 1886. június 6-án. Édesatyjának tűzoltószergyára volt. Érettségi után hivatását követve az esztergomi egyházmegyébe vétette fel magát és előljárói Bécsbe küldték a Pázmáneumba. 1909. július 13-án szentelték pappá.

Felszentelése után teológiai tanulmányait folytatta, mint az „Augustineum” tagja. Amint oly gyakran elbeszélte, ekkor kapta lazarista hivatását. Abban az időben az Augustineum tanuló papjai az udvarnál szolgálatot teljesítettek, mint miséző papok. Egyik reggel Schönbrunnban misézett a királyi család több tagjának a jelenlétében. A Pater Noster után, a paténa kicsúszott kezéből és végiggurult a kápolna padlóján. Zavarában és szegényében a lazaristáknál kért vigaszt és mint sokszor hangsúlyozta, ekkor fordult el a világ hiúságától.

A budapesti Szent Imre kollégiumba került prefektusnak. Résztvett a cserkészmozgalomban és a katolikus ifjúság küzdelmeiben az akkori szabdközműves szellem ellen.

Hivatása ezalatt megérett. 1913-ban jelentette ezt Csernoch hercegprímásnak, aki eleinte meg akarta tartani szolgálatában és kérdezte: „Miért akarsz engem elhagyni, fiam? Nincs jó helyed?” Óh igen,

Eminenciás uram, - felelte- nem panaszkodhatom, de hosszú megfontolás és egy komoly lelkigyakorlat után úgy látom, a jó Isten engem Szent Vince családjába hív. Na jó, menj. Megadom az engedélyt. Látom, ugyanabba a gondolatvilágba jutottál, mint a jó Galambos és Szollok, Simor prúnás idejében, akinek én akkor titkára voltam. Ő ügyesebb és bölcsőbb ember volt mint én, még se tudta a két papját visszatartani, amikor a missziós gondolat meghódította őket.

1913. december 4-én lépett be a gráci noviciátusba. 1914 őszén behívták katonai szolgálatra. A budapesti Hadik laktanyában felállított tábori kórháznak volt a lelkésze.

A noviciátus megszakítása miatt csak 1920-ban tehetett fogadalmat. Első helye Piliscsaba volt, ahonnan kiindulva az egész országban sok missziót tartott rendtársaival. - Egyidejűleg nagy kitartással megszervezte a Szent Vince Egylet női ágát, a „Dames de Charité”-t, amely a szegénygondozást Szent Vince elvei szerint végzi. Az egyesület oly virágzásnak indult, hogy 1935-ben a nemzetközi kongresszust Budapesten tartották.

1929-ben a budapesti ház főnöke lett és segítségére volt Mihalovits prelátnak a karitás megszervezésében.

Nagy szerepet játszott a zsidók elhurcolása idején. A Vatikán kieszközölte, hogy a megkereszteltek mentesek legyenek az elhurcolás alól. A megállapodás ellenére elhurcoltak megkeresztelt zsidó származású egyéneket is. Köhler atya vonattal Hegyeshalomra sietett. Utolérte őket. A nyilas tiszték nem akartak vele szóba állni, de ő a német tábornokkal akart beszélni. Ez megértően és udvariasan kijelentette: „Itt nincs semmi kétség, ez diplomáciai meggyezés. Ezt be kell tartani”. A nyilas tiszték mérgükben csak annyit mondtak: „Ez megkeserüli.” Köhler atya hazajött, de ez időtől fogva nem tartózkodott a rendházban. Budapest környékén bújkált.

1945 után karitatív működése miatt eleinte megbecsült személy volt. Az amerikai segítség szétosztásánál is jelentős szerepet töltött be. De mikor a vezetés egyre inkább kommunista kézbe jutott, jobbnak látta eltávozni az országból. Eleinte Bécsben tartózkodott, majd Párisba ment.

Szép filmfelvételei voltak. Ezek bemutatójával jótékony célra gyűjtött. Hazája iránt is sok rokonszenvet szerzett velük. Franciaországban különösen sok sikert ért el a „Csiksomlyói búcsú” filmjével.

1952-ben Metz mellett, a nővérek egyik nagy intézetében meghalt a lazarista házilelkész. Őt kérték fel egy időre kisegíteni. Vég-

leg ottmaradt. Több éven át gondozta a környékbeli magyarokat is.

Nagy buzgósággal dolgozott Károly király élettörténetén. A francia kézirat már befejezés előtt állott. Szerette volna magyarul is kiadni.

Novemberben kezdett gyengélkedni. December 24-én misézett utoljára. Járni alig tudott. Megbénult. A kórházban a vizsgálat Myelitis-t állapított meg. Szenvedését és halálát, amelyet előre tudott, felajánlotta Magyarorszáგért, rendjéért és a békéért. Február 1-én temették.

P. Lösch István C. M.

Bánáti pap írja:

Austriában élő barátom, oltártestvér által megismertem a MPE című folyóiratjukat, amely szerény véleményem szerint színvonalas tartalma miatt egy magyar pap asztaláról sem volna szabad, hogy hiányozzék. Nekünk jugoszláviai magyar papoknak semmilyen anyanyelvünkön megjelenő folyóiratunk nincs, azért nagyon szeretném, ha Önök folyóiratjukat nekem rendszeresen küldenék.

+

Délvidéki teológus leveléből:

Az első MPE küldemény megérkezett. Mindenegy szava számomra gyöngyszem az élet azon tengerében, amelyre az Úr meghívott. Nem kell több, csak a MPE 90 oldalas füzeté és nyitva áll Egyházunk belső élete az Ókontinentstől Amerikán Ausztrálián és Ázsián át Afrikáig. Ez igazolja az „egységet”, amelyért a legfenségesebb pillanatban Krisztus Urunk ostromolta az eget.

PAPI TALÁLKOZÓ

MAGYAR LELKIPÁSZTORI TALÁLKOZÓ KÖNIGSTEINBEN

(1961. augusztus 6-9)

Az 1961 évi február 21-én Svájcban megtartott főlelkési konferencián vetődött fel a gondolat, hogy a königsteini „Kirche in Not” kongresszusra Európa országaiából összejevő magyar papság a kongresszus befejezése után háromnapos megbeszélésre maradjon együtt. A megbeszéléseket este elmélkedési pontok zárják. A terv keresztülvitelét és a papság meghívását dr. Pfeiffer Miklós prelátus úr volt szíves vállalni.

A prelátus a meghívással egyidőben 40 pontból álló megbeszélési tervezetet juttatott el a papsághoz, hogy az anyagot előre átgondolva szólhasson hozzá az egyes kérdésekhez.

A megbeszélés tervezet a bevezető előadások (1-2 pont) után a szabadföldön élő menekült magyarok lelki gondozásával összefüggő kérdéseket könnyebb áttekintés végett következő csoportokra osztja:

- A/ a menekültek közt felmerülő gyakori lélektani nehézségek (3-15),
- B/ generációs, főleg ifjúsági kérdések (16-27),
- C/ a magyar menekültek lelkigondozása (28-33),
- D/ a szabadföldi magyar papság (34-37),
- E/ magyarországi jelentés (38),
- F/ a zsinatról (39),
- G/ a „Mater et magistra” pápai körlevél (40),

Dr. Pfeiffer prelátus ismertette az értekezlet célját és a napi-rend kérdéseit, majd közkívánatra vállalta az értekezlet elnökségét és az esti elmélkedési pontok adását.

Kihangsúlyozta, hogy a genfi nemzetközi katolikus menekültügyi szervezetekkel a papság vegye fel a kapcsolatokat: International Catholic Migration Commission. Genève, 65 rue de Lausanne. Vezetője Mr. Norris. Havonta ad ki tájékoztatót.

A nemzetiségi kultúra felkarolása

Dr. Ádám György németországi főlelkész a németek kulturális segítségét ismerteti. Az „Exsul Familia” pápai tekintéllyel kimondta a menekülteknek saját kultúrájukhoz való jogát. Elismeri a politikai menekülteknél azt az igényét és hivatását, hogy felszabadult hazájukba visszatérhessenek és nemzetük jövőjének építésében résztvehessenek.

Más szóval, hogy a száműzetésben az emigránsok nemcsak jó katolikusok, de jó magyarok is maradjanak. Kraft német miniszter előadást tartott a népek kulturális jogairól. Ismertette, hogy a németek 5 milliárd DM-t adnak az új önállóult országok talpraállítására. Míg azonban primitív népeket felemelünk, -mondotta- Európa régi kultúrnépeit a megsemmisülés veszélye fenyegeti. Ezen népek menekülteit itt élnek közöttünk. Ezeket elhanyagoljuk. A kommunisták ferde megvilágításban tájékoztatják a Nyugatot. Az emigrációt szóhoz kell juttatni. A német parlament elismerte az itt lévő emigráns népek kultúrához való jogát. Öt millió DM-t fognak erre szánni és az „Entwicklungshilfe”-ből fedezik. A nemzetiségi iskolákat lehetővé teszik. Támogatják a nemzetiségi akadémiai központokat, a sajtót, a tudományos munkát. A nemzetiségek tehát őrizzék meg sajátosságaikat. Az emigráció magyar katolikus lehetőségei szélesednek. 1957, jan. 1-től a németek átvették a menekült papság fizetését, mert az itt lévő magyarság épp úgy dolgozik és adót fizet, mint a németek. Ezekről a kérdésekről olvashattunk az „Unsere Post” 1961. jún. 2-i 14. számában (Stuttgart, Neckarstr.222) és az „Új Hungária” 1961. jún. 7-i számában.(7.old.)

P. Varga László SJ felveti a kérdést, hogy magyar könyvszolgálatra leheme-e az említett pénzből kérni. Hogy végre a „csövesek-nek” is legyen mit olvasniok. A Pannonia Sacra megkapná-e ezt a támogatást?

Mgr. Ádám: Münchenben magyar intézetet alapítunk. A minisztérium a létesítéshez és fenntartáshoz hozzájárul. A Pax Romana és az országok feletti intézmények központjait ide kellene hozni. Valószínűleg a Pannonia Sacrát is támogatná.

+

Pax Romana

Mgr. Pfeiffer bevezetve az egyetemistákat érintő kérdéseket, fel-
említi, hogy a plébánia az egyetemistáknak csak kis részéhez tud hozzá-
félni. Ezért szükséges az egyetemi lelkesítés.

P. Horváth Kálmán SJ. a Pax Romanat lelkipásztori szempontból
taglalja. Abszolút őszintén akar erről a kérdéstről beszélni. „1958 óta fog-
lalkozom magyar fiúkkal, -mondotta. Az értékesebbek már végeztek. A
többiek lézengenek, nem tanulnak. Ezek már kommunista nevelést kap-
tak. A szabadság megszédítette őket. Skandináviában különösen nagy a
szabadosság erkölcsi téren. Nagy a vallási közömbösség is. Ilyen légkör-
ben élnek a mi diákjaink. Innsbruckból indult ki a kezdeményezés: Olyan
szervezetet kell felállítani, amely megadja azt, amit a többi diákszer-
vezet nem ad meg. Ellenpártot azonban nem akarunk, nem akarjuk az
UFHS megosztását. Nagy kár, hogy nem jutottunk el odáig, hogy egy

papot egészen az egyetemisták pasztorációjára állítsunk be. Akik egyetemistákkal foglalkoznak, azok legtöbbször ezt csak mellékfoglalkozásként teszik.

A Pax Romana problémái: 1. Személyi probléma. Fontos, hogy semmiféle megosztás ne legyen. A legkisebb szakadás is veszélyes.

2. Gazdasági: A P.R. ezentúl a központból anyagilag nem segít. Pedig a kongresszus megszervezéséhez, a levelezés lebonyolítására, körlevelek szétküldésére, a Titkár utaztatására pénz kellene.

3. Programm: Össze kellene írni az egészen megbízható és felhasználható diákok címét. Kérdés: Legyen-e a P.R. kisebb válogatott csoport vagy hozzuk-e be a közömböseket is? - A követk. kongresszust kisebb csoport részére tervezzük. Reggel szentmisével kezdjük és este lelkigyakorlatos témával fejezzük be. Ezzel a kongresszus kvalitása emelkedik.

Mgr. Ádám: Az adminisztráció anyagi részéhez kell egy évi előzetes költségvetés. A Pax Romanának kell egy sajtóreferens, aki az emigrációs sajtónak anyagot tudna adni. Évi munkaprogrammot kell összeállítani. A Bund der Kath. Jugend egy évig készíti elő a programmot és aztán egy jelszót, igazságot hirdetnek meg. Számon kell tartani azokat a nemzetközi konferenciákat, ahol érdemes megjelenni. A kongresszusra intézményesíteni kell egy helyet. Fontos a minőségre való nevelés.

P. Fekete Géza OFM: Tragikus jelenség, hogy mialatt a kat. intelligenciát kineveljük, az Entwicklungsland-ok ágensei ezekre lecsapnak és elviszik őket. Kilenc esetről tudok.

Dr. Fábian Károly a nijmegeni kongresszus deprimáló hangulatát említi. Részben személyi ellentétek lehettek ennek okai, részben mert nem elit vett részt a kongresszuson. Königstein központi hely lenne a kongresszus számára. Sok diákot eddig csak az utazás vonzotta a kongresszusra. Itt legalább csak az igazán érdeklődők jelennének meg.

P. Nyers János SDB megemlíti, hogy Grácban 20 diáknak vették el a stipendiumát. Öt emiatt hazakészül.

Vay Endre: Tíz gráci egyetemistának állást szereztem Svájcban. A szünetben annyit tudnak keresni, ami elég a tanulmányok befejezéséhez. Jöjjenek ide. Fizetik az utiköltséget és a következő szünetben is munkát kapnak.

Mgr. Ádám: Az anyagiak előteremtését illetőleg az emigráció elé kell vinni a Pax Romana munkáját. Egy vasárnapon keresztül mindenütt a magyar ifjúságról kellene beszélni és áldozatot kérni a magyar hívektől.

P. Varga László SJ: Ki küldi ki az erre való felhívást a papsághoz?

Mgr. Ádám: Európában mindenütt a főlelkész. A tengerentúlra a Papi Egység.

Marosi: A nem magyar pasztorációban működő magyar paptestvéreket is fel kell kérni, hogy működési területükön szóljanak a magyar ifjúság érdekében. Más nemzet fiai is szívesen adnak ilyen célra.

Mgr. Pfeiffer: Zágon prelátus úrnak bejelentjük ezt a tervet. A nijmegeni kongresszus Horváth Kálmán SJ-t kérte fel az új egyházi vezetőknek. Tóth Béla Innsbruckban sokat dolgozott, nélküle a magyar emigráns diákmozgalom alig alakult volna meg.

P. Virágh SJ: Itt Európában hiányzik még valami a látókörből. Még benne vannak a dipi érzületben. Az USA-ban, Kanadában megváltozott a lelkületük. Gazdagnak érzik magukat. Az emigráció szívesen segít, de meg kell találni a kérelem módját. A helyesen kitűzött cél és feladat átneveli az embereket.

P. Horváth: Ádám atya a kongresszus előkészítésére Hieró atyát ajánlja. Münchenben kell intézkedni és előkészíteni a dolgokat.

Mgr. Ádám: Zágon prelátus úrral meg kell beszélnünk, hogy Krisztus Király ünnepe legyen az ifjúsági gyűjtőnap, a papi hivatások napját pedig adventbe kell áthelyezni.

Mgr. Pfeiffer: Az új egyházi tanácsadó tehát P. Horváth Kálmán SJ, a főtitkár pedig Dzsingisz Gábor. Ezt Zágon prelátus úrnak be kell jelenteni..

+

„Exsul Familia”

Az „Exsul Familia” tárgyalásakor a misszionáriusok quasi-parochusi jogát illetően parázs vita fejlődött ki. Ez alapvetően fontos a házassági eseteket illetően. Mgr. Pfeiffer véleménye, hogy a misszionáriusi kinevezéshez még külön quasiparochusi kinevezés kell. (Szerinte Mgr. A. Caretta, I missionari degli Emigranti nella Costituzione Apostolica „Exsul Familia”, Roma 1957, p. 27-28 teszi ezt a különbséget). Ft. Czódor ezt tagadta. Ft. Hieró szerint is Németországban, az Exsul Familia értelmében, ha a püspök ezt csakugyan akceptálja, eskethetünk. Az Exsul Familia apostoli konstitúció, törvényerejű. A vitás kérdések gondos kivizsgálására az egybegyűltek P. Vargát és Hierót kérték fel. A végén abban állapodtunk meg: a püspököt kell megkérdezni, ő hogyan értelmezi az Exsul Familiát.

A svájci püspökök felhatalmazása alapján Mgr. Pfeiffer, mint főlelkész minden jurisdiációval bíró magyar papnak megadhatja egész Svájc területére a jurisdiációt, még a más nyelvű hívekre is.

P. Varga megemlíti, hogy Mgr. Rossitól hallotta, ha a főlelkész egy magyar lelkész fizetésének a felét előteremti, a másik felét a Congr. Consistorialis vállalja. Mgr. Pfeiffer megjegyzi még, hogy a Congr.

Consistorialis hazai egyházmegyes okmányok nélkül is felszentalhet kispapot.

+

Sajtó

Dr. Török Jenő SP könyv- és sajtóbeszámolójában a következőkre hívja fel a papság figyelmét:

1. A közelmúltban megjelent vallásos irodalom: XXIII. János pápa körlevele: „Ad Petri Cathedram” az Opus Mystici Corporis könyvkiadó „A PÁPA SZÓLT” c. sorozat II. füzeteként. - Kempis Tamás: „Krisztus követése” az Anonymus (Róma) kiadásában, szép zsebkiadásban. (Pázmány Péter fordítása, P. Zsiros átdolgozásában.)

2. A közeljövőben megjelenik az OMC (Bécs) kiadásában Courtois Gaston képesalbuma: Jézus élete gyermekek számára. (Eddig 12 nyelven jelent meg.) E könyvnek jelentős misszója van az emigrációban: segíti a szülőket, hogy magyarul oktassák gyermekeiket vallásuk elemeire. - Tervbe vette még az OMC kiadó papi rekollekciók céljára papi elmélkedések kiadását Pásztor Ferenc tollából. (A készülő mű első ívét mutatványpéldánnyként kiosztották a résztvevőknek. Érdeklődőknek a kiadó megküldi.)

3. Magyar műsoranyag kiadásának igénye két éve merült fel egy ausztriai papi értekezleten. Ennek kívánt eleget tenni a most megindult MAGYAR MŰSOR c. sorozat. Első füzet: „Lucanaptól S zítveszterig” kiosztásra került a gyűlésen. A sorozatot a KALOT műsorközpont anyagából, annak egykori munkatársa állította össze. Az első füzet zömében betlehemes játékokat tartalmaz kóttákkal. E 32 lapos füzet 10 példányonként rendelhető meg 3 dollár, ill. 12 DM értékben, 100 füzetnél kedvezménnyel. Kedvező fogadtatás esetén a következő füzetek kerülnének sorra: „Háromkirályoktól Pünkösdig”, „Nemzeti ünnepeink”, „Gyermekeknek”, „Ezeréves mosoly” (farsangi összejövetelek, vidám táborfüzék anyaga). Kiadó a Széchenyi Könyvközösség.

4. A Königsteinben két éve elhatározott Széchenyi Könyvközösség végre 1961 július 1-el megindult. Első tagilletménye Prohászka naplói, ezt követi Ghicz Zs. regénye és egy versantológia. Választani lehet még 33 kötetből. Évi tagdíj 10 dollár. Párszáz tag biztosítaná, hogy az emigrációban évenként egy-egy vallásos, szépirodalmi és ismeretterjesztő mű kerülhetne kiadásra a világnézeti nevelés szolgálatában. Előfizetési, levelezési, könyvrendelési cím: Széchenyi Könyvközösség Titkársága, Wien IV/51. Postfach 30. Austria.

P. V a r g a felveti az Ószövetségi Szentírás kiadásának gondolatát. Híveink sokszor kérik és nem tudjuk kezükbe adni. Jehova Tanúi ingyen osztják.

Mindenki igen helyesli a gondolatot. A végrehajtás azonban nem könnyű. A Szent István Társulat kiadásában megjelent Ószövetségi újranomása érde-

kében kellene tárgyalásokat megindítani és a terjedelmes mű anyagi fedezetét előteremteni.

+

P a p i t o v á b b k é p z é s

Dr. F á b i á n K. : Papi továbbképzésre volna szükség!

P. Ó r y S J: Ausztriában megkezdjük. Teológiai vonalon az évi nagy Találkózón (rekollekción) ill. a lelkigyakorlat keretében. Lelki vonalon ezt a célt szolgálja a Magyar Papi Egység. Lapunk jelenleg 1000 példányban jelenik meg. Még többre volna szükség, mert a nagyvilágban szétszórt magyar apácák is kérve-kérik. (Közel 1000 magyar apáca van itt külföldön.) Az utódállamok magyar papságához is eljut szórványosan. Sokak számára ez jelenti az egyetlen magyar kapcsolatot és egyetlen magyar elmélkedési anyagot. Az 1000 példány kiadásához eddig legfeljebb 300-an járultak hozzá. Azért a Papi Egység költségeire a paptestvérektől évi 4 miseintenció elvégzését vagy annak megfelelő összeg beküldését kérjük. A jelenlevő paptestvérek ezt egyöntetűen megszavazták.

Többen kérték a Papi Egységtől az összes paptestvérek címétárát. Nyomós okok miatt ennek a kérésnek nem tehetünk eleget. Ellenben papi érdekű hirdetést vagy nyomtatott mellékletet a lap expedálásakor szívesen továbbítunk az összes címekhez.

+

L e l k i p á s z t o r i b e s z á m o l ó k

A lelkipásztori kérdéseknél Ft. V a y András beszámol arról, hogy Svájcban 5 börtönt látogat. Szabadságharcosok egy év alatt 36 betörést követtek el. A sajtóban ezek miatt állandó támadások érik a magyarokat. Nincs, aki az ifjúmunkásokkal eredményesen foglalkoznék.

P. F e k e t e: Általános megoldás nincs a bűnözés megakadályozására. Sok kallódó nőtlen magyar jött ki. Speciális nyelven kell velük beszélni. Látni akarják nemcsak a szenteltvizet, hanem a segítő készséget is. Megjegyzendő: ahol nagyobb ifjúsági csoportok vannak, ott hazai ágensek épülnek be és rombolnak.

P. V a r g a S J: Egyrésztük otthon is börtönben ült. A börtönlakókkal emberi és apostoli módon kell bánni. Kérdés, hogy vissza lehet-e őket vezetni az életbe? Nem túlzó-e bűnözésük magyarázatása? Megmagyarázni mindent? Túlzott pszichilógizálások! - Az evangélium világnézetét kibogozva, ott az eskatalogikus szempont a döntő. Végső leszámolás lesz! Felelni fogtok! A Freudizmus elmagyarázza a dolgokat. Egy belga kriminológus mondotta: hogy a felelősségtudat kiveszett a társadalomból. Tudnom kell az irgalmat és a felelősséget egyben hangsúlyozni. Meg kell mondani, hogy nem menekültök a felelősségtől! Így lehet őket gyógyítani is. Te is felelős vagy, nemcsak a balsors!

P. Virágh SJ: Bukott leányokkal foglalkoznak-e valahol? Első lelkigyakorlatát 100 prostituáltnak tartotta. Vagányokból alakított Szív Testőrséget. Az Egyházban sok helyen elcsúszott a krisztusi gondolat. Az elcsúszott is ember marad. Nemes emberi vágyaik vannak. Ezeket kell kielégíteni.

P. Fekete: Sokszor túlzott sajtóhadjárat van a magyar bűnözőkről.

Fr. Czódor: Minden magyar rejtély nekem. Jó lenne, ha feltérképeznék valaki lelkiproblémáikat. Gyűlölik a kommunizmust és mégis nehéz hozzájuk férközni. Szeretjük őket és mégse hallgatnak ránk. Nem passzolnak a régi magyarokhoz. A vallás iránt közömbösség van bennük, tudatlanság, előítélet. Nem ismerik az Egyházat. Nem érdekli őket a pap, de nem is támadják. A bolsevista propaganda az embert kiölte belőlük. Nem pogányok, de a megtérés hiányzik. Új utakon kell járni. Zárt világ ez, amibe bele kell hatolni. Mindenki próbálja meg, temperamentuma szerint. Baráti alapon kell kapcsolatot kereseni. Ez az első lépés. Megnyerni bizalmukat!

P. Óry: Gyűjtjük össze a tapasztalatokat, hogy pedagógusaink kiértelmezhetők. A MPE szívesen közvetíti az anyagot és lapjain helyet ad a feladatoknak. Nem ismerjük eléggé a mai ifjúságot. A felelősségérzet felkeltésével sokat lehet elérni.

P. Horváth: Skandináviában erkölcsi felfogás nincs, csak higiénia. 13-14 évesek részére iskolában a nemi életéről filmeket vetítenek. A városokban sokan az utcán csatangolnak. Némelyeket jobb család befogadja. Ember lesz, de vallásos meggyőződését elveszítette. Mi nem akarjuk feladni őket. Ezért vagyunk itt. - A norvégek sürgetik, hogy jöjjön katolikus pap. Nem egyszer orvosi leletbe beírják, hogy keressen magyar papot. Öt év után rádöbbenek a norvégek, hogy Magyar Orthon kell építeni. Ez az otthon szinte csodát művel. A házmester felesége főz. Szórakozás, kártya, televízió. A gyerekek jönnek és nem akarnak a magyar házból elmozdulni. „Nem is tudtuk, hogy a pap ilyen zseniális ember” - ez a visszhang. A baj eddig az öreg generáció farizeusi magatartása volt. Hiányzott az emberi kapcsolat. Oslo környékén kb. 300 magyar él. Három évig nem volt ott semmi. Most hetente 200-250 személy megfordul az Otthonban. Norvég lányok is jönnek. Egy pap által kontrollált környezetben sokminden más. Mindenki fellelgett: végre van itt olyan környezet, ahol jól érzik magukat!

Ezek voltak a lényegesebbek a letárgyalt pontokból.

„Ha Isten-Atyánk és Mária-Anyánk segít, akarok lenni népem lelkiismerete, hivatott ébresztőként kopogtatok lelketek ajtaján, föltetsző tévelyek ellenében az örök igazságokat közvetítem népemmel és nemzetemmel.”

Mindszenty

MAGYAR SZIGET A VILÁGTENGERBEN

- Az argentinai magyar angolkisasszonyok jubileuma -

Hozzáértéssel szerkesztett, tartalmas kiadvány számol be a történekről a Buenos Aires - Plátanos-i magyar angolkisasszonyok letelepedésének tizedik évfordulója alkalmából. Az alapító, Ward Mária szellemét lehelte a magyar élniakarás hősie küzdelmeit és áldott sikereit tükrözi a 36 oldalas illusztrált füzet. Ismét egy tiszteletreméltó bizonyítéka az emigrációban működő magyar apácák mintaszerű helytállásának, egyházhűségének és magyarságszeretetének.

A Pázmány Pétertől Pozsonyba telepített rendnek három évszázados munkássága megszakadt ugyan odahaza 1948-ban, de a külföldre jött rendtagok az emigrált magyar ifjúság keresztény és magyar szellemben való megőrzése érdekében folytatják az otthon oly jól ismert nevelői tevékenységet. Római tanácsra Argentínában a főváros közelében telepedtek le. 1951-ben, a boldogult Mihalovits Zsigmond prelátustól bélyegre kapott 5 dolláros alaptökével indul meg a zárdaalapítás hősie munkája. A hontalanság szegénységével kezdődik a vállalkozás, mint ahogyan ez a többi magyar emigráns életében is történni szokott. Világi papok és szerzetesek, de főleg a nagylelkű magyar kolónia tagjai példátlan készséggel segítenek. Szűk lesz a bérelt, szerény ház és a garázból lett kápolna La Plata-n, Buenos Aireshez közel, Plátanoson jutnak vallásos argentinok jóvoltából előnyös házbérlethez, amelyből később, főleg Luttor Ferenc pápai protonotárius és mások támogatásával házvétel lesz. 1953-ban hétosztályos elemi iskolát nyitnak 130 magyar növendékkel, 1958-ban pedig az új iskolaépület alapkövét teszik le; fekete, honi földdel az egri várból s fölötté a Boldogasszony képével. A keresztény magyar kultúra végvára akar lenni intézetük. Báb-színházat rendeznek és hitoktatást végeznek; az első szentáldozás boldog perceit szerzik meg a gyermekeknek és a felnőttek lelkibékéjét segítik visszaadni a lelkigyakorlatok csendes óráiban. Parkjuk úszómedencéjének kék víze teszi talán, - mint írják - hogy a nyaralók gyermekacaja versenyt trillázik a madarak énekével. Leánycserkészcsapat alakul, amelyet az egyik „öregcserkész”-máter vezet. Nyári táborozásokon vesznek részt Argentina különböző pontjain s teszik emlékezetessé a szünidő napjait.

Valahogyan minden magyar otthona lesz a máterek Platanos-i intézete. Az egyik fiatal rendtag a főváros és környéke magyar ifjúságát gyűjti a Zrinyi-kör keretébe, hogy az iskolából kikerült fiatalokból a teljesebb embert nevelje a maguk lelkialkatának megfelelően, a keresztény magyar kultúra gyökérszálaiba fogózva.

Ennek a kultúramentő munkának egyik legszebb gyümölcse érik be 1960 augusztusában az első magyar érettségivel, hogy ugyanezek a növendékek azonkívül a spanyol érettségi vizsgálat próbáját is kiállják. Így érthető a boldog szülők meglepedettsége. „Azt a százszázalékos magyar és katolikus - keresztény nevelést, amelyet gyermekeink ott kaptak, - írja az egyik szülő - ma, a szó szoros értelmében az egész földön másutt nem kaphatják meg”.

A magyar máterek élete együtt folyik a kolónia életével. 1956 júliusában Nándorfehérvár emlékét ünneplik Buenos Aires katedrálisában, ahol a pápai nunciust 24 Platanos-i magyar növendék fehérselyem Tarzicius - ministránsruhában állja körül. Az 1956-os forradalom menekültjeit az irgalmas szeretet tényein keresztül segítik célba jutni. 1957-ben a bérmlás szentségét szolgáltatja ki a növendékeknek a pápai nunciust. 1960-ban a zárda boldog lakói a volt növendéket ünneplik, az újrendtag apácát, első fogadalmá alkalmából. Így sikerül valósítani új hivatások ébresztésével a Mécs - vers gondolatát: „Ó, bárcsak tudnánk...Fényt hagyni, mint a Messiás”. Az első szent Istvánnap keretében máriás zászlót avatnak, majd a magyar szentek életéből jeleneteket mutatnak be a növendékek és viszik az emigráció életébe a vallásos élet idekint annyira hiányzó, tartalmas és kedélyes atmoszféráját. Elmaradhatatlan szindarabjaikkal a régi iskolai színjátszás hagyományait elevenítik fel. A kicsinyek mesejátékai és a nagyobbak népviseletes gyöngyösbokrétái csak színezik az iskolaévek munkában eltelt szorgalmi idejét, amelyet mindenütt nagy ünnepség keretében a jutalomosztás zár le. Az illusztrációk mosolygó gyermekarcokat mutatnak. Az egyik cikk idézi is Pósa Lajos versét: „Szeresd, ne bántsd a gyermeket...hadd legyen boldog, míg lehet, Hisz addig gyermek, míg nevet”.

A nővérek és világi katolikusok kérése teljesül, amikor Luttor Ferenc és Mezgár Lajos után 1959-től kezdve P.Domokos László SVD lesz az intézet magyar lelkésze.

A jubileumi kiadvány a beszámoló mellett a keresztény hála jegyében íródott. Megható olvasni a sok-sok magyar nevet: kis gyerekeikéit, akik mosogatással keresett pénzöket adják; asszonyokéit, akik mennyasszonyi bútorukat ajándékozzák; gyárosokéit, akik építelanya-

got és pénzt juttatnak a magyar intézet céljaira. -A növendék- és jótévő halottak kegyeletos megemlékezésén kívül a már végzett növendékek póstája teszi még szebbé, értékesebbé a jubileumi füzetet.

Miből létesült tehát ez a kis magyar sziget? - kérdezhetnénk. „ A nagyok alapot képező segítsége mellett abból a sok-sok áldozatos-szívű magyar jóságából, - hangzik a felelet - akik ha kisebb összegekkel is, de szinte erejükön felül segítettek, s hol pénzzel, hol anyaggal, hol meg összeköttetések kijárásával segítettek építeni. Az új iskolafalak megőrzik emléküket. ”

Miből még? - Tizenkét magyar apáca éjt nappallá tévő munkájából, minden európai igényt feláldozó honfelejtéséből, járás-futásából, verejtékéből... Munkásságuk nemcsak egy fejezet, hanem jelkép is a keresztény és magyar művelődés megőrzésének történetében. Legyen Istentől megáldott a magyar angolkisasszonyok e munkája s igazolja a füzetben is idézett Reményik-vers gondolatát: „Ország nincs már.., de magyarok még vannak!”

Cser Palkovits István SJ

Két orsolyita nővér leveléből:

Öten vagyunk itt magyar orsolyiták: ketten Győrből, ketten Sopronból és egy Dombóvárról. Igazán nagyon örülünk a tartalmas és szép magyar nyelvem megírt füzetnek. Lelki haszonnal olvassuk...

Tekintettel nincstelenségünkre, megrendelni nem tudom, de mindig hála-lásan megemlékezem imáimban jótévőinkről. Imádkozom azokért is, akik egy kis többlet-ráfizetéssel lehetővé teszik, hogy az ilyen „templom ege-reinek” is jusson egy kis morzsa a sok jóból, amivel mások erősítgetik lelküket az élet vándorútján.

M. K.

+

Dolgozó nővér vagyok. Anyanyelvem horvát, de a szívem magyar és igen örülök minden magyar szónak és betűnek. Már elolvastam egyszer az egész füzetet, de még többször elolvasom, mert nagyon szép és értékes minden sora.

Amikor a két nővér sorait olvastam, örültem, mert buzdító tudni azokról, akikkel lélekben és szándékban egyesülve az a törekvésem, hogy gyaroló cselekedeteimet, imáimat, kisebb-nagyobb keresztjeimet szüntelenül a jó Istennek felajánlom és kérem, fogadja kegyesen a „világ életéért”.

B. n.

